

Anthirus sed. an... mens. j d. xj.
 Favianus sed. an. xiiij mens. ij d. x.
 Cornilius sed. an. ij mens. iij d...
 Lucius sed. an. iij mens. viij d...
 Stefanus sed. an. vj mens. j d...
 Sistus sed. an. j mens. j d...
 Dionethius sed. an. viij mens. v d...
 Felix sed. an. iij mens. j d. x.
 Euthitianus sed. an. j mens. j d...
 Gagus sed. an. xj mens. iij d...
 Marcellus sed. an. j mens. iij d...
 Eusebius sed... mens.
 Melsiadis sed. an. iij mens...
 Silvester sed an. xiiij mens. x d...
 Positio ejus Kalendas Januarias.
 Marcus sed. an. ij mens. j d. xx.
 Julius sed. an. xv mens. ij d. viij.
 Liberius sed. an. vj mens. iv d. viij.
 Felix sed... d. j.
 Damasus sed. an. xviiij mens. iij d. xj.
 Siricus sed. an. xv.
 Anasthasius sed. an. iij.. d. xxj.
 Innocentius sed. an. xv mens. ij d. xxj.
 Josemus sed. an. vij mens. ix d. ix *rec. manu xix.*
 Bonifatius sed. an. iij mens. viij d. vj.
 Celestinus sed. an. ix mens. x d. xvij.
 Sistus sed. an. viij mens... d. xix.
 Leo sed. an. xx mens. j d. xiiij.
 Helarus sed. an. vj mens. iij d. x.
 Simplicius sed. an. xv mens. d. vij.
 Item Felix sed. an. viij mens. v d. xvij.
 Athelacius * sed. an. iv mens. viij d. xviiij.
 Anastasius sed. an. j mens. xj d. xxiv.
 Symmacus sed. an. xv mens. vij d. xvij.
 Hormisda sed. an. ix. mens... d. xvij.
 Johannes sed. an. ij.
 Felix sed. an. iij.
 Bonifatius sed. an. ij.
 Item Johannes sed. an. ij.
 Agapitus sed. an. j.
 Silverius sed. an. j.
 Vigilus sed. an. xiiij.
 Ab Apostolica (sic) sede Petri Apostoli usque ordina-
 tione (sic) sancti Silvestri anni cc lviij.

II.

(Ex pervetusto Vaticano codice.)

Petrus sedit annis 25, mensibus 2, diebus 3.
 Linus sedit annis 11, mensibus 3, dieb. 12.
 Cletus sedit annis 12, mense 1, diebus 11.
 Clemens sedit annis 9, mensibus 11, diebus 10.
 Anacletus sedit an. 12, mens. 10, dieb. 3.
 Evaristus sedit an. 9, mens. 10, dieb. 2.
 Alexander sedit ann. 10, mens. 6, dieb. 2.
 Sixtus sedit ann. 10, mens. 2, die 1.
 Telesphorus sedit an. 2, mens. 3, dieb. 21.

* Gelasius.

A Yginus sedit an. 4, mens. 3, dieb. 4.
 Pius sedit an. 19, mens. 4, dieb. 3.
 Anicius sedit an. 2, mens. 4, dieb. 3.
 Sother sedit an. 9, mens. 5, dieb. 21.
 Eleutherus sedit ann. 15, mens. 3, d. 2.
 Victor sedit an. 10, mens. 2, dieb. 10.
 Zepherimus sedit an. 8, mens. 7, dieb. 10.
 Calistus sedit an. 7, mens. 2, dieb. 2.
 Urbanus sedit an. 3, mens. 10, dieb. 12.
 Pontianus sedit ann. 9, mens. 5, dieb. 2.
 Antherus sedit an. 12, mens. 1, d. 12.
 Fabianus sedit an. 14, mens. 11, d. 2.
 Cornelius sedit an. 2, mens. 2, d. 3.
 Lucius sedit an. 3, mens. 3, dieb. 3.
 Stephanus sedit an. 7, mens. 5, d. 2.
 Sixtus sedit an. 1, mens. 10, d. 23.
 Dionysius sedit ann. 6, mens. 2, d. 4.
 Felix sedit ann. 4, mens. 3, d. 25.
 Euticianus sedit ann. 1, mens. 1, d. 1.
B Gaius sedit ann. 12, mens. 4, dies 12.
 Marcellinus sedit ann. 9, mens. 4, d. 16.
 Marcellus sedit ann. 5, mens. 5, d. 21.
 Eusebius sedit an. 6, mens. 1, d. 3.
 Melchiades sedit an. 4, mens. 7, d. 8.
 Silvester sedit ann. 23, mens. 10, d. 11.
 Marcus sedit. an. 2, mens. 9, d. 20.
 Julius sedit an. 15, mens. 2, d. 6.
 Liberius sedit an. 6, mens. 3, d. 4.
 Felix sedit an. 1, mens. 3, d. 2.
 Damasus sedit ann. 18, mens. 3, d. 11.
 Siricius sedit annis 15, diebus 25.
 Anastasius sedit an. 3, dieb. 10.
 Innocentius sedit an. 3, diebus. 21.
 Zosimus sedit an. 1, mens. 3, dieb. 11.
 Bonifacius sedit an. 3, mens. 8, d. 6.
 Cœlestinus sedit an. 8, mens. 10, d. 17.
 Sixtus sedit an. 8, diebus 19.
 Leo sedit an. 21, mens. 1, dieb. 13.
C Hilarius sedit ann. 8, mens. 3, dieb. 10.
 Simplicius sedit ann. 15, mens. 1, dieb. 7.
 Felix sedit. an. 7, mens. 11 dieb. 17.
 Gelasius sedit ann. 4, mens. 8, dieb. 18.
 Anastasius sedit an. 1, mens. 10, dieb. 24.
 Simachus sedit an. 15, mens. 6, dieb. 27.
 Hormisda sedit ann. 8, dieb. 17.
 Johannes sedit ann. 2, mens. 8, dieb. 16.
 Felix sedit an. 4, mens. 2, dieb. 13.
 Bonifacius sedit an. 2, diebus 26.
 Joannes sedit an. 2, mens. 3, dieb. 6.
 Agapitus sedit ann. 11, mens. 1, dieb. 18.
 Silverius sedit an. 1, mens. 5, dieb. 11.
 Vigilus sedit an. 17, mens. 6, dieb. 26.
 Pelagius sedit ann. 11, mens. 10 dieb 28.
 Joannes sedit an. 12, mens. 11, dieb. 26.
 Benedictus sedit an. 4, mens. 1, dieb. 29.
 Pelagius sedit an. 10, mens. 2, d. 10.
 Gregorius Magnus sedit annis 13, mens. 6, dieb. 10.

INDEX

RERUM ET VERBORUM MEMORABILIMUM, QUÆ IN LIBRO SACRAMENTORUM, etc., ET IN NOTIS CONTINENTUR,

Id est a col. hujus voluminis 25 usque ad 849.

In hoc indice revocatur lector ad numeros in textu crassiori caractere expressos.

A

Abacus dicitur marmor *id est* mensa marmorea, 433. Sumitur abacus pro mensa marmorea calices continente, *ibid.*

Abbatis et abbatissæ ordinandorum ritus, 443, 526. In Ecclesia Græca

abbas per impositionem manus episcopalis creatur, 526. Ibi etiam licet abbati lectorem facere per manus impositionem in proprio monasterio, si ipse sit presbyter, *ibid.* In Ecclesia Latina non adhibetur manus impositio in benedictione abbatis, sed simplex oratio, *ib.*

A, B; C. Hæc tres duntaxat litteræ in

dedicatione basilicæ olim depingebantur ab episcopo, 425. Nunc episcopus sua cambuta duo alphabeta integra depingit, alterum Græcum, alterum Latinum, *ibid.*

Abcturium, quid sit, 425.

Abdon (S.) Martyr, 116, 704.

Ablutio scelerum dicitur in postcom-

in unione, tempore Quadragesimæ: in Missa sancti Augustini legitur, abolitio scelerum, 609. — Ablutio corporis defuncti, juxta antiquam Christianorum consuetudinem, 482. Cur abluantur corpora defunctorum, *ibid.* Tabithæ Joppensis defunctæ corpus ablutum, *ibid.* Hujus lotionis cæterorumque pietatis officiorum erga corpora defunctorum traditio asseritur, *ibid.* Mortuorum lota corpora olim ungi consuevit, 483. Cur corpora inter ipsas exsequias uncta, *ibid.*

Abrenuntiare poni solet pro eo quod est spernere, rejicere, contradicere, 367. Baptizandus abrenuntiare se fateatur Satanæ et omnibus pompis ejus, *ibid.* 383. Cur abrenuntiationem hanc confessio sanctæ Trinitatis sequatur, *ibid.* Satanasa fidelibus abrenuntiat, ut Domino liberius seruiatur, *ibid.* Dicuntur baptizati renuntiasse diabolo et angelis ejus: vel renuntiasse sæculo, 383. Renuntiasse diabolo, pompis, spectaculis et operibus ejus, *ibid.* Vulgo terna sit abrenuntiatio: additur quarta a sancto Cyrillo, *ibid.* In Ecclesia Ambrosiana dum tantum abrenuntiationes fieri solebant, *ibid.* Renuntians convertebatur ad occidentem, *ibid.* Cur facta abrenuntiatione convertebatur ad orientem, manibus sursum elevatis, *ibid.*

Absolutionis forma, qua pœnitentes reconciliabantur Ecclesie feria quinta, in cœna Domini, 458. Qua parte Missæ absolutio dabatur olim pœnitentibus, *ibid.* Pœnitentium reconciliationi orationes tantum adhibentur, 459. Absolutionis formula, in sepulcro reperta, notatu digna, *ibid.* Controversia inter sanctum Thomam et alium doctorem, de forma absolutionis deprecatoria, vel enuntiativa, *ibid.* Utamque indifferenter admittit Alensis, *ibid.* Absolutionis formæ variæ, *ibid.*, 460. Hæc valet: Ego dimitto tibi peccata tua, *ibid.* Græci in absolutione a peccatis nuntur multis foris deprecatoriis, *ibid.* Quibus addunt: Habeo te venia donatum, *ibid.* Olim non solebat dari absolutio, sive ab excommunicatione, sive a peccatis, ante peractam integram satisfactionem, nisi in mortis articulo, *ibid.* Aliquando ad preces martyrum, vel confessorum, episcopi aliquam ejus partem remittebant, *ibid.* Hic erat usus Ecclesie Romanæ et Occidentalium, 461. Pœnitentes absolutionem consequabantur in fine quarti gradus pœnitentiæ, qui consistentiæ dicebatur, *ibid.* Absolutio infirmi confessi, 547. Absolutio a fratribus, 549.

Accipe potestatem offerre sacrificium Deo, etc., non exstat in veteribus Sacramentariis, 508. Accipe Spiritum sanctum, etc., quam formam episcopus pronuntiando imponit manus super capita singulorum presbyterorum, 509. Hic quoque ritus cum sua forma abest a veteribus Sacramentariis et antiquis auctoribus, *ibid.*

Acclamatio Vivat Rex fieri solita in coronatione regis, 594.

Acerra est ara quæ ante mortuum poni solebat, in qua odores incendebantur, 428. Sumitur etiam pro thuribulo, *ibid.* 438.

Achilleus (S.) martyr, 87, 392, 694.

Ακολούθος, acolythus, *id est* qui retro iter facit, seu pedisequus, 493. In usu Ecclesie acolythi Græce, ceroferarii Latine dicuntur, a deportandis cereis, *ibid.* Vetus acolythorum mentio in Ecclesia, *ibid.* Quo Missæ loco ordinentur acolythi, 487. Ordinatio acolythi, 221. Ipsorum est luminaria accendere et deportare, *ibid.* Suggestere vinum

et aquam in Eucharistiam corporis Christi, 494. Ipsi suggesta pro Eucharistia subdiaconis ministrant, *ibid.*

Αχράστis, *id est* auditio, secundus pœnitentium gradus, 461.

Actio in canone est ipsa consecratio; sicut agenda est Missa, in libros liturgicis, 482.

Adalardus abbas Corbeiensis cum Bernhario episcopo missus a Carolo Magno imperatore ad Leonem III papam, 379. Sacra unctione delibutus, sacro viatico pastus est, 536.

Adalheis (S.) agens in extremis, sacri olei unctione peracta, viaticum humiliter et devoto suscepit, 536.

Adauctus (S.) martyr, 127, 709.

Ad Complendum oratio dicitur ultima Missæ; quod sit complementum et conclusio totius Missæ, 295. Nunc dicitur postcommunio, *ibid.*

Admonitio archiepiscopi, 510.

Adoptivus Dei filius non est Christus, sed naturalis, 365, 378. Elipandus episcopus Toletanus, cum Felice Urgelitano Christum esse Filium Dei adoptivum asseruit, *ibid.*

Adoratio crucis fit ad vesperam, feria sexta in Parasceve, 69. Mos antiquus adorandi crucem die magnæ Parasceves, 341. *Vide* Crucis adoratio.

Adrianus imperator diis omnibus commune templum Athenis ædificavit, 393.

Adulterium qua pœna canonica mulcandum, 465.

Adunare, in canone rogatur ut omnium credentium sit cor unum, 284.

Adventus domini hebdomadæ, seu Dominicæ quinque numerantur, 136, 445. Alibi numerantur quatuor, 186, 445. In Missis Ambrosianis sex sunt Dominicæ de Adventu, 445. Ibi Dominica prima Adventus proxime sequitur festum sancti Martini, *ibid.* Jejunium Adventus Domini olim quadraginta dierum, 445. Varium fuit Adventus jejunium pro diversitate locorum et temporum, *ibid.* Monachi in Gallia de Decembri usque ad Natale Domini, omni die jejunent, 446. Romani olim exordium Adventus et jejunii a Dominica post festum sanctæ Catharinæ virginis, ducebant, *ibid.*

Ædes sacræ ad orientem conversæ, 329.

Ægroto valde debili sanguis Christi solus in viaticum datus, 554. Sacrificium mistum datum, *ibid.* 570.

Ægyptiæ virgines tonsæ, 443. Ægyptii olim, in qua domo canis mortuus fuerat, omnes domestici toto corpore raso, affliciebantur magno luctu, 477. Ægyptiorum ratio in observanda Quadragesima, 315.

Ætas Virginis consecrandæ, 441.

Ætheldrythæ et Gertrudis nomina post Anastasiam recitantur in canone, 4, 290.

Æthiopes, quando sublevant corpus Christi in Missa, 566. Æthiopum ritus in benedictione fontium baptismalium, 350; in unctione chrisimalis, 361.

Afrorum additio in canone, 233.

Agapetus (S.) papa, 310.

Agapitus (S.) martyr, 118, Quindecimo Kal. Septem., sancti Agapiti martyris, 123, 705, 707.

Agathe (S.), secundum flexionem Græcam, 290, 308, 665. Nomen ejus in canone, 4, 25.

Agenda, est officium divinum, 482. Dicitur agenda mortuorum, *ibid.* Agenda, in libris liturgicis, idem est ac Missa, *ibid.*

Αγία (ἅ) τοις ἁγίοις, *id est* Sancta sanctis, 566.

Αγλος, 341.

Agne (S.), Agnes, Græcæ declinationis forma retenta, 603. Agna, Agnes, Agnetis, 4, 21, 304. Nomen ejus in canone, 290. Depositio reliquiarum ejus, 304. Natale sanctæ Agnetis de nativitate, vel secundo, quinto Kalend. Februarii, 23, 664.

Agni cerei olim in Sabbato sancto, loco cerei paschalis, Romæ ab archidiacono benedicebantur, populo distribuendi, 346, 565. Quando hic ritus ceperit: quando desierit, 347.

Agnus Dei, etc. Sergius papa primus in Missa cantari jussit a clero et populo, 292. In Missa Sabbati sancti non cantatur Agnus Dei, 388.

Agrippa Vipsanius Pantheon Romæ ædificavit, 392. Cur istud templum Pantheon appellatum, *ibid.* Hoc templum Bonifacius IV papa convertit in ecclesiam sanctæ Mariæ, *ibid.*

Aidanus rex Hiberniæ, in sua coronatione manus impositionem accepit, 595.

Alba talare est vestimentum lineum, quod poderis nomine appellatur, 556.

Albanensis episcopus adest Ostiensi in ritu consecrationis papæ, 517. In consecratione imperatoris, funduntur tres a tribus episcopis orationes, quarum primam episcopus Albanensis fundit, 586.

Albion est Britannia Major, 259, 586. Quis regum Francorum ante annum 986 unctus fuerit in regem Anglorum, 587. Videtur fuisse Ludovicus IV, cognomento Ultramarinus, *ibid.*

Albis educti e fonte baptismali induebantur vestibus, 356. Quid significant albæ vestes renatorum, et angelorum Christi resurrectionem nuntiantium, 369. Dominica in Albis depositis, 390.

Alcuinus philosophus, abbas sancti Martini, anno 804 obiit, 319. Alcuinus de unica Hispanorum in baptismo mersione refutatus, 353.

Alexander (S.), papa prius, nominatur in canone, 4, 290. — Alexander (S.) episcopus Alexandrinus, cum pueros a puero Athanasio baptizatos inunxisset, Christi signaculo consummavit, 359. — Alexander, Eventius et Theodosius (SS.), 693. Sancti Juvenalis, Alexander et Eventius, 694. — Alexander Severus imperator querebatur non inquiri de rectoribus provinciarum constituendis, cum id fiat apud Christianos de ordinandis sacerdotibus, 497.

Alleluia non dicitur quando litania agitur, 1. Cur olim hæc vox lætitiæ in officio defunctorum non fuerit prætermissa, 480. Hæc etiam vox lætitiæ a Græcis canitur in liturgia de his qui dormierunt, finita Epistolæ lectione, *ibid.*

Allocutio episcoporum ad populum in ecclesia in coronatione regum, 584. Consensu expresso, Deo agunt gratias, 257, 585. Hæc allocutio facta est in coronatione Caroli Calvi, et Hermintrudis conjugis ejus, et Henrici II, et Henrici IV, Franciæ regum, *ibid.*

Alphabeta duo, alterum Græcum, Latinum alterum, ab episcopo depinguntur integra in pavimento, cum cambuta in dedicatione ecclesie, 425. Quidam olim adjiciebant Hebraicum, *ibid.* Alphabeta ex transverso quadrangula ratione describit episcopus, *ibid.*

Altarium nudatio olim fiebat sexta feria Parasceves, 342. Olim etiam in quibusdam locis nudabantur in cœna Domini, *ibid.* Olim altaria, parietes et pavimenta templi, et vasa sacra lotionem purificabantur, 343. Cum hyssopo aspergit episcopus ipsum altare ex ce-

dem aqua septem vicibus, 427. Ecclesie dedicationem sequitur altaris consecratio, 428. Olim altaria cum signo crucis consecrari solebant, 429. Unctionis altarium usus est antiquus, *ibid.* Altare chrismate perungitur juxta veterem Ecclesie consuetudinem, *ibid.* Prius oleo, deinde chrismate ungitur, 430. Altaria per invocationem nominis Dei consecrantur et sanctificantur, *ibid.* Altaria, lignea olim fuere in usu in Africa: in quibusdam Gallie Ecclesiis, et in Oriente, tempore sancti Athanasii, 431. Ornatur altare Evangelio dicto, *id est* sternitur linteamibus et pallis, 249, 574. *Vide* Reliquiæ, Confessio

Amalarius Fortunatus de ordinatione diaconi refutatus, 498. Habet sue opinioni faventes aliquot Codices antiquos, qui et episcopi et astantium sacerdotum manus diacono statuunt imponendas, *ibid.*

Amandi (S.) nomen recitatur in canone Missæ, 285.

Amantii (S.) natale quarto idus Februarii, 310.

Αμῶν. Ambones dicuntur montani et excelsi loci, 317. Ambo est ecclesie pulpitu sive suggestum, *id est* locus in ecclesia excelsus, de quo lectores legebant, et psalter canebant, *ibid.*

Ambrosiana forma Extreme Unctionis, 534. Ambrosianus Adventus habet sex septimanas, 445. Incipit Dominica post festum sancti Martini, *ibid.*

Ambrosius penitentes sibi peccata confitentibus, suis lacrymis flere compellebat, 470. Hanc orationem: Ante conspectum, etc., sanctus Ambrosius solebat recitare ante Missam, *id est* ante Offertorium, 526. Qua corona vel mitra sanctus Ambrosius fuerit usus, 557. Sancti episcopi divinam virtutes commendabant eloquentiam, *ibid.* Sancti Ambrosii locus in officio sancti Laurentii restitutus, 500.

Amen olim responsum ad consecrationis verba, 577. Accipiendo communionem, 380. Ad singulas Trinitatis personas in baptismatis forma, 354.

Amittere, *id est* amovere, amandare, ablegare, 531.

Αμυδρομία dicitur a quibusdam factis circa locum gyris superstitionis, 350. Amphidromia fiebat die septima a natali, dum nomina infantibus imponebantur, *ibid.*

Αμψιθρονον significat velum ad cancellos sacrarii, seu chori appensum, 435.

Ampulla est vas in quo oleum reconditur, 325. In ampullis reconditur oleum, seu chrisma juxta morem antiquum, *ibid.* Ampulla sacro oleo plena e celo missa, quo oleo, seu chrismate, Francorum reges ungi solent, 588.

Ανδράγατοι, *id est* susceptores et patrini dicuntur, qui baptizatos de sacro fonte suscipiunt, 357.

Ανδρογύς est veluti quædam prædicatione ex nomine, 525.

Anastasiæ (S.) nomen recitatur in canone, 4, 290. Missa in mane prima Natalis Domini ad sanctam Anastasiam, 7, 298.

Anatolii patriarchæ Constantinop. suffragium in actione undecima concilii Chalcedonensis de episcopo Ephesi ordinando, 512.

Andræ (S.) apostoli fit mentio in canone, 3, 4. Festum ejus fit cum vigilia et jejunio, 143, 713. Ejus passionis acta probantur, 143, 423. Ejus officium, 836. Aliud ejusdem officium, forte translationis corporis ejus, 840. Sancti Andræ basilica Vaticanæ erat proxima, 786.

Angelorum omniumque spirituum

coelestium, more antiquo, fit mentio in præfatione Missæ, 280. Angeli alternis cantibus Deum laudant, 651. Hunc alternandi morem ab angelis accepit sanctus martyr Ignatius, *ibid.*

Angusticlavia dicuntur vestimenta quorum angusti clavi, 325. *Vide* Clavi.

Anima incorporea, 382. Anima in Christo perfecta, *ibid.*

Animal. Coitus cum animalibus penæ canonice, graves et prolixæ, 467, 474. Hic habetur ratio ætatis: et si uxorem habeat, vel non, *ibid.*

Anniversarium dedicationis basilicæ, 154, 438, nuptiarum, 596; ordinationis papæ et episcopi, 520.

Annotinum Pascha dicitur anniversarium a baptismo, quo die baptizati celebrant sui baptismi memoriam, 390. Hoc Pascha celebratum post Dominicam in Albis fuisse videtur, *ibid.*, 791.

Annulus discretionis benedictus datur episcopo in digito, 510. Immittitur annulus in digitum reginæ in sua coronatione, 557, 595. Annulus a sponso sponsæ traditus, quid significet, 598. Hic ritus in Ecclesia antiquissimus, *ibid.*

Annuntiatio archiepiscopi, 310. — Annuntiatio angeli ad Mariam, 31. Annuntiatio sanctæ Mariæ, 665. Sancta annuntiationis dies. Dei matris annuntiatio, 313. Hoc festum octavo die ante Christi Nativitatem celebrari jubetur, 31, 621. — Annuntiatio ad orationem, 321. — Annuntiatio festorum, 439.

Ανοιξις, ανοιξιου, *id est* apertio, seu ritus aperiendæ Ecclesie, in sua dedicatione, usitatus apud Græcos, sicut apud Latinos, 424.

Antelucani coetus Christianorum in Ecclesia primitiva, ad sacra mysteria celebranda, 324. Inde columniæ paganorum in Christianos, *ibid.*

Antiochiæ basilica occidenti obversa, 329.

Antiphona interpretatur contrasonans, 651. Apud ecclesiasticos significat alternis vicibus canere, *ibid.* Gregorii Nazian, ætate jam hic frequentabatur in monasteriis canendi modus, 652. Semper psalmus sequitur antiphonam, 275. Unde dicta antiphona, 649. Antiphona quæ in Missa præcinitur, dicitur antiphona ad introitum, 275. Duplex in quibusdam Missis, 554. Antiphona in Evangelio, *id est* que præmittitur canticis *Magnificat*, vel *Benedictus*, ex Evangelio desumptis, 735. Antiphonæ de apostolis, *id est* ex Epistolis Pauli desumptis, 763.

Antiphonarius, liber ab antiphona dictus, 649. Dicitur quoque Officialis, ab officio, *ibid.* Antiphonarius a sancto Gregorio non institutus, sed ornatus, 652. Sanctus Ambrosius inter Latinos Antiphonarum auctor qui dicitur, *ibid.*

Antonii (S.) confessoris depositio xvi Kal. Febr. notatur, 304. — Antonius episcopus Olbiatis, electus communi omnium, populi, et cleri, suffragio, manuum impositionem a Theophilo Alexandrino requirit, 508, 512.

Απεριγραπτον, *id est* incircumscrip-tum, incomprehensibilem; loco vocis Ascriptam, in canone, 286.

Apertio basilicæ in dedicatione, 424. Apertio aurium, catechumenis fieri solita, quid significet, 386. Quo ritu fieri debeat, *ibid.*, 381. Benedictio in aurium apertione dici consueta, 630. *Vide* Aures.

Αποάσπασθαι, *id est* renuntiare, abrenuntiare, 383.

Apollinaris (S.) Natale x Kal. Augusti, 407, 416, 704. — Apollinaris hæresis in quo consistebat, 383.

Apologia est excusatio et purgatio

qua sacerdos excusat se quod indignus ad tremenda mysteria accedat, 526, 615. Apologia, purgatio, satisfactio, *id est* excusatio, *ibid.* Sacerdos quibus Missæ locis apologias dicebat, *ibid.* Apologia jussu Urbani VIII papæ edita, 530.

Απολογουμυ, *id est* excuso me, 526. Απολυσις dicitur a Græcis dies octava solemnitas, *id est* discessio: quod finem festum accipiat, 300.

Αποστάνης, *id est* refuga et desertor, 332. Αποστάνης legit sanctus Augustinus, non vero αποστάνης, *id est* discessio, in cap. II Epist. II ad Thessal. *ibid.*

Apostolus dicitur pro Epistola sancti Pauli, vel apostolorum, I, 278, 491, 600.

Apuleius (S.) martyr Non. Oct., 418.

Apum prolixæ laudes in benedictione cerei Paschalis, 344. Apum industria et virginitas, 346.

Aqua in Epiphaniæ festo solemniter, sancta cruce in aquam mersa, benedicitur ad baptismum, et usus variis christianorum, 302. Aqua benedicta a populo hausta, 418. Aqua baptismalis, ex veteri Ecclesie consuetudine, solemniter benedicenda ab episcopo, 348. Hæc consuetudo inter apostolicas traditiones recensetur, *ibid.* Antiqua est Ecclesie consuetudo, ut aqua baptismalis per signum crucis benedicitur, 349. Per invocationem Dei, *id est* formam baptismi aqua sanctificatur et vim accipit sanctificandi, 384. In quadam Licie oppido aqua baptisterii miraculosa, in Epiphania, 399. In baptisterio quoque Ebro-luni aqua divinitus oriebatur in natali et in cena Domini, *ibid.* Aqua de hoc baptisterio ad aliud lavaerum, causa baptismi, solebat deferri, *ibid.* Olim in Meltino Siciliæ oppido fons baptisterii quotannis in die Pasche divinitus implebatur aqua, *ibid.* — Aquæ benedictæ institutio ad Alexandrum papam primum, vel etiam ad sanctum Matthæum apostolum refertur, 348. Antiquus mos est statuere in ecclesie vestibulo vas aquæ benedictæ ad populi ingredienti purificationem, *ibid.* est antiquus Ecclesie mos, ut aqua signo crucis adhibita benedicatur, 533. Aquæ benedictæ aspersio in domo infirmi, 332. — Aquæ benedicendæ ritus in dedicatione Ecclesie, 146, 425. Est antiqua consuetudo ut ecclesia aquæ benedictæ aspersione sanctificetur, 425. In hæc benedictione aqua sale, cinere, vino, hyssopoque conspergitur, 148, 426. — Aquæ lustralis conficiendæ ratio apud ethnicos, 348. Ζεουρεθον, est vas aquæ lustralis, *ibid.* — Aquæ paucillum casu in os influens non impedit communionem, 405. Per sanguinem et aquam quæ de Christi latere fluxerunt, quid significetur, 384. Cur aqua misceatur vino in calice, 373, 582, 551. Quid significet aqua vino mista, 374. De aqua vino miscenda in calice sanctificando scripsit sanctus Cyprianus, 387. Cur Græci instante communionem in sanguinem aquam ferventem infundant, 575.

Aquamanile est vas abluendis manibus aptum, 495.

Arbitrio voluntatis nostræ libere stante, Deus nos terrore cogit et amore perducit, 173, 444.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

Archiepiscopi oratio super electum episcopum, 510. Ejusdem admonitio *ibid.* Monitio post pronuntiationem, *ibid.* Quomodo archiepiscopus palam recipiat, 520.

crematio qua pœna per canonicorum processiones, 414.
 us, qui divinus vocari solet, plectendus sit pœnis, secuniones, 167.
 dicuntur ornamenta, vestimenta, 536.
 ni solo vino in sanguinis Christi usi sunt, 387.
 is victimæ regibus datus, 589.
 ssus a Samuele ante Saul, *ibid.*
 us seu humerus victimæ apud s visa sit pars honorabilior.
 Armi unctio in regibus, 589.
 atibus corpora defunctorum, 483. *Vide* Defuncti. Exsecutionis martyris natale III Kal. De Romæ, 422.
 pices quibus, secundum canonicetendi pœnis, 467.
 Episcopum locari in arce, *id est* seu throno episcopali in ecclesia, 520.
 isa Domini ad sanctum Petrum, ca post ascensa, 88. Ascensa, *id est* usio Domini, 397. Assensa, vel o, a verbo assendo, vel ascensio. In vigilia Ascensionis olim jesolatum, 695.
 s (S.) martyr, 305. Ejus passio xbr. memoratur, *ibid.*
 lryte erant olim heretici, qui os suos vana quadam superstingebant, 483. Unctos vestibus int pretiosis, pro qualitate perbid.
 ptam in canone, *id est* in numero placitorum tuorum receptam, 220.
 (Tō) est salutatio que iplexu, amicitie causa, fiat, 526.
 mptio beate Mariæ, 122. Vigilia tionis sancte Mariæ, *ibid.* Die sis Augusti solemnitas de pausacta Mariæ, *ibid.* Dormitio sanre Deiparæ, 411. Gloriosissimæ Dei matris emigratio, *ibid.* Hoc olim celebratum 18 Januarii, icium de assumptione sancte 817.
 iasius puer pueros baptizavit, sanctus Alexander pontifex tionis sacramentum contulit.
 ais dicta conjux Theodosii junperatoris. Nomen Eudecie in io Atticus episcopus ei impo2.
 is Pantheon, *id est* commune nibus templum Adrianus impedificari jussit, 393.
 nos (Fō) olim non dici solitum e, te rogamus, nisi ad Fili Dei atores, 597.
 ns, auditor, dicitur catechu363, 374. Alii dicuntur auin secundo penitentium gradu.
 io erat secundus penitentiam 461. Penitentes hujus gradus rtam in nartheco ecclesie divi pturas audiebant, *ibid.*
 enus (S.) Rothomagensis epiVI Kal. Septemb. 124.
 marus (S.) Farvanensis episcn sancto Autherto Cameracensi o transulit corpus sancti Venobliacum monasterium, 418.
 stini (S.) nomen recitatur in Missæ, 3, 285. Describit suum menatum, auditu. signo crucis, susceptione, 377. v Kal. Sept. sancti Augustini, 125, 412, 708. sancti Augustini pro vivis et de486. — Augustini (S.) Junioepi Cantuariensis natalie VII

Kal. Junii, 104, 393. Angli per Augustinum sancti Gregorii Magni discipulum fidem receperunt, 485. Ab Augustino didicerunt morem Romanum, quo Eucharistia super pectus episcopi defuncti in sepulcro collocaretur, *ibid.*
 Aura levatilia dicitur tempestas a magis immissa, 172.
 Aurium unctio in confirmatione apud Græcos, 361. Aures catechumenorum sputo tanguntur, et per vocem Epheta aperiri dicuntur, 366. Juxta antiquum Ecclesie Rom. usum, apertio hæc aurium fit in scrutinio, 381. Pronuntiatur benedictio in apertione aurium, 630. Aures intus et foris in summitate, crucis signo unguuntur in extrema unctione, 549. Aures ambæ sub duabus formis distinctis unguuntur, 555.
 Aubertus (S.) Cameracensis episcopus, 418. *Vide* Audomarus (S.).
 Avorsus voluntarie factus capitali pœna plectitur, 474. Per canones, hujus criminis reus tres annos peniteat, unum in pane et aqua, 467.

B

Bacchus (S.) martyr, Nonis Octob., 418.
 Baculus sacri regiminis seu pastoralis officii datur episcopo, 511.
 Balsamum chrismati admixtum, 326, 338.
 Balteus proprie est cingulum militare, 242, 556. Dicitur balteum pudicitie, 242.
 Baptismus per diluvium mundi figuratur, 330. Et per aquam ex latere Christi in cruce dormientis fluentem, 368, 384. Virtus et effectus baptismi, *ibid.* Fons baptismi similitudinem gerit sepulcri, 369. Cur baptismus non iteretur, *ibid.* — Baptismi forma, 352, 353. Ter repetita aliquando apud Græcos, 354. Apud eosdem non est deprecatoria, *ibid.* Baptismi mysterium perfici non potest nisi sub invocatione sanctissimæ Trinitatis, 368. Per formam baptismi, quæ Dei invocatio dicitur, aqua sanctificatur, et vim accipit sanctificandi, 384. — In baptismo fit trina mersio, juxta prisicum Ecclesie morem, 352. Quandoque unica, *ibid.* Ritus trine mersionis refertur inter apostolicas traditiones, 353. Quid significet trina mersio, et emersio, *ibid.* Unica mersionis qui fuerint auctores, *ibid.* Unica mersione baptizati jubentur iterum baptizari, *ibid.* Unica mersione et forma legitima baptismus collatus, est validus, *ibid.* Mersio ita fiebat, ut totum corpus et caput ipsum mergeret, 384. — Baptizabant raro presbyteri et diaconi olim, frequentissime episcopi, 385. Episcopus baptizato statim conferebat confirmationis sacramentum in fronte ungerendo neophytum, *ibid.* Tunc neophytus non ungebatur in vertice, *ibid.* Utrum validus sit baptismus, si uno formam proferente, alter mergat, aut aquam infundat, 534. — Baptismus conferebatur in vigiliis Paschæ et Pentecostes, juxta vetus Ecclesie institutum, 398. In ipso solis occasu solemnitates istæ olim incipiebant, *id est* vespere Sabbati, 400. Ipsa nocte baptizabatur, et bapisma ipso Sabbato celebrari dicebatur, 398. Quidam baptizaverunt in martyrum solemnitatibus, quod tandem prohibitum est, *ibid.* Alii baptizaverunt in Epiphania, *ibid.*, 750. Hæc consuetudo diutius viguit in Africa, *ibid.* In quibusdam Gallie partibus baptismi celebritas videtur usitata in Natali Domini, 399. Miraculum circa baptisterium a sancto Marcellino Ebreduni edificatum quotannis in Natali et Cœna Domini

contingere olim solebat, *ibid.* Si mortis periculum accidisset, quolibet die baptizabantur ægroti, *ibid.* Exceptus erat a lege baptizandi in Paschate et Pentecoste infantium baptismus, 400. Hi quocumque die a suo natali baptizabantur, *ibid.*
 Baptisterium est baptismi conferendi ratio, 273. Item baptisterium dicitur aqua baptismalis, 73, 349. Item baptisterium est edificium juxta ecclesiam in quo olim fideles baptizabantur, *ibid.*, 437. Item baptisterium est fons baptismalis, 385. Gradus septem baptisterii, quid significant, 385. Consecratio baptisterii, 437. Forma baptisterii, 385. Artificiosum baptisterium in ecclesia sancti Stephani, *ibid.* Ex consuetudine Ecclesie, initio Quadragesimæ, ostia baptisterii manu et annulo pontificali clauderentur, 437. Miracula quotannis in baptisteriis fieri consuecunt, 399.
 Baptizandus apud Latinos ungitur in pectore, scapulis et inter scapulas, 331. Apud Græcos toto corpore ungitur, *ibid.* Si ab episcopo baptizandus, ungebatur ab eo trino signaculo, mox toto corpore a sacerdotibus ungendus, 332. Baptizandi docebantur ab apostolis arcana baptismatis, et cæteras fidei regulas, 363. Cur baptizandi salem in sacramento accipiant, 364. Baptizandi cur tangantur de sputo nares et aures, dicendo Epheta, 366. Baptizandis pœnitentia ante baptismum faciendâ, 379. Quæ et quanta fuerit illis indicta, *ibid.* Apud Græcos fuit quadraginta dierum, 380. Hi dies videntur initium duxisse paulo ante jejunium Quadragesimale, *ibid.* Non fuit una ubique hujus pœnitentiæ consuetudo, 381. Per hos dies competentes omnia retro actæ vitæ peccata confitebantur, *ibid.* Hæc confessio, sicut et pœnitentia non erant sacramentales, *ibid.* Baptizandorum nomina descripta, 351. Interrogationes illis factæ, 252. Eorum ante fontes situs et reverentia, 382.
 Baptizati statim chrismate ungebantur in vertice a presbytero, juxta veterem consuetudinem, 355. Quid hæc unctio significet, *ibid.* Baptizati lavacro nudi surgentes, juxta antiquam consuetudinem, a susceptore linteo involvebantur, *ibid.* Baptizati in lecto erant irregulares, 399. *Vide* Clinici. Educti e fonte baptismali induebantur albis vestimentis, 356. Quid significant hæc albæ vestes, *ibid.* Baptizati, etiam infantes, statim post baptismum, sacramentum Eucharistiæ sumebant, 73, 356. Cavebatur ne ullum cibum, ne quidem lac, infantes sumerent ante sacram communionem, *ibid.* Infantes non jejuni communicasse videntur ubi officium Sabbati magni incipiebat hora post meridiem secunda, *ibid.*
 Barba. In prima juvenilis barbæ tonsione oratio specialis olim dicebatur, 235, 533.
 Barbaræ (S.) nomen recitatur in canone, 290.
 Barbaris ducatum qui præbuerit contra Christianos is canonicis plectitur pœnis, 468, 475.
 Barbas Arianus, 354.
 Barnabæ (S.) fit mentio in canone Missæ, 4. Natalis sancti Barnabæ III Idus Junii, 104.
 Bartholomæi (S.) fit memoria in canone Missæ, 3. Natalis sancti Bartholomæi apostoli, et Missa, 124, 412. Sancti Bartholomæi festum et translatio, 412.
 Basilicæ benedicendæ ritus, 145, 423. Est antiqua consuetudo, ut ecclesia aquæ exorcizatiæ seu benedicentiæ

aspersione sanctificetur, 425. Multi psalmi in basilicæ dedicatione, ex antiqua consuetudine, cantantur, 427. Olim basilicas signo crucis adhibito dedicatas certum est, 428. Antiquum est institutum Ecclesiæ basilicas reliquiarum sanctarum illatione et appositione dedicari, 434. Olim in basilicis sepeliri vetitum, 486. Postea liberum fuit Christianis infra septa ecclesiarum sepeliri, *ibid.* Vide Dedicatio, Sepultura.

Basilides (S.) martyr, 105, 699.

Basilus (S.) Cæsariensis episcopus moriens panem consecratum in tres partes divisit, quarum unam servavit consopeliendam sibi, 485.

Basianus episcopus Ephesiorum, contra canones ordinatus, in concilio Chalcedon. depositus fuit, 512.

Bavo (S.) pridie Kal. Octob., 417.

Beatricis (S.) natalis IV Kal. Augusti, 408, 704.

Benedicere idem quod consecrare, 286. Benedictam in canone, idem quod consecratam, *ibid.*

Benedicti (S.) nomen recitatur in canone Missæ, 3, 283. Etiam in vetustissimis ecclesiarum cathedralium Missalibus, 346. Natale sancti Benedicti colitur XII Kal. Aprilis, 313, 703. Festum ejus celebratur cum vigilia sollempni, *ibid.*, 665. Sexto Idus Julii vigilia sancti Benedicti abbatis, 407. Quinto Idus Julii natalo sancti Benedicti, *ibid.*, 810. In die translationis reliquiarum dies depositionis olim celebrabatur nulla translationis facta mentione, *ibid.* Inde non infirmatur opinio translationis corporis sancti Benedicti in Floriacense monasterium, *ibid.* Octava sancti Benedicti, *ibid.* Officium hujus festi refertur, 115, 810. Sanctus Benedictus corpus Domini tradidit ponendum superpectus monachi sepulti, 485. Sancti Benedicti basilica sita Parisiis, olim situ dissidebat ab aliis ejusdem urbis ecclesiis, 329.

Benedictio super candelas, 307, 308. Benedictio cerei paschalis, 344. Vide Cereus. Benedictio cinerum, 449. Benedictio annuli, 510: baculi, 511; fabæ, frumenti et uvæ, 409, 410. Benedictio in sacris ordinationibus, 489. Benedictio carnis, casei et ovorum, 565. — Benedictio episcopalis, quid sit, quo ritu, quibus verbis, et qua parte Missæ fieri solebat ab episcopo, 295, 296, etc. Formulæ harum benedictionum, cur manuum impositiones dicantur, 296. Hæ benedictiones constant tribus capitulis et conclusione, *ibid.* Alia est benedictio quæ datur in fine Missæ, *ibid.* Utrum hæc benedictio distinguatur ab oratione ad Complendum, 297. Hac a sacerdote data benedictione, diaconus dicebat: *Itē, Missa est*, 298. Diaconi est monere populum ante communionem, ut se inclinet ad episcopalem benedictionem, 567. Usus benedictionum episcopaliū adhuc viget in quibusdam Ecclesiis, *ibid.* — Benedictiones super infirmum, vel ab ipso episcopo, vel, si abfuerit, a singulis presbyteris dicendæ, 551. — Benedictio nuptiarum fit in Missa post orationem Dominicam, 596. Mos iste vetus in ecclesia nuptias benedicendi, *ibid.* Judith filia Caroli Calvi, Edelulpho nubens, ante prælationem benedicta, *ibid.*

Benedicto papæ VIII Henricus II imperator persuasit ut in Ecclesiam Rom. Symbolum juberet decantari in Missa, 562.

Benedictus qui, etc., reperitur in liturgiis Græcis, 282.

Bernardus rex Italiae, 319.

Bernharius episcopus, a Carolo Magno Romam missus, de processione Spiritus sancti Leonem papam III interrogatur, 379.

Beta est secunda alphabeti Græci littera, 612. Quidam opinantur pronuntiandum esse Vita, *ibid.* Ratio hujus controversiæ est mutua veterum usurpatio *b* pro *v*, et *v* pro *b*, *ibid.*, 734. Græci, cur expriment *V* consonantem Latine, per *ου*, *ibid.* B Græcum habet eandem vim et pronuntiationem ac B Latinum, et Beth Hebraicum, *ibid.* Recta pronuntiatio secundæ litteræ Græcæ asseritur, 613.

Biathanati, sive Biothanati, sive Biathanati, sunt qui violenta occubuerunt morte, 611.

Bibentis prope fanum pœna canonica, 467.

Bibliotheca cubiculi erat sacrorum librorum bibliotheca in cubiculo, seu cella juxta ecclesiam sancti Petri posita, 274. Eandem Nola sanctus Paulinus basilicæ apposuit, 275.

Birinus (S.) episcopus Dorcestrensis, 484, 545, 557. Inventa sunt in ejus sepulcro annulus, crux plumbea, calix parvus, etc., 484.

Blachernarum, templum, 410.

Βλατίον, *id est* textile aureum, vel textile purpureum, 592.

Blatta seu blata, est purpureus color, seu genus exquisitissimæ purpure, 592. Blattifer senatus, *ibid.*

Bonifacius (S.) papa IV, converso Romano Pantheo ecclesiam sanctæ Mariæ et omnium Martyrum, instituit festum sanctæ Mariæ ad Martyres, 392.

Brachii unctio in regum coronatione, 589.

Brevis in quo continentur ministeria Ecclesiarum, argentum usuale, et quidquid aliud conscribitur, 433.

Briccii (S.) Officium, 835.

C

Cæcilie (S.) nomen recitatur in canone Missæ, 4. x Kal. Decemb. natalis sanctæ Cæcilie cum vigilia, 140, 713. Officium sanctæ Cæcilie, 838.

Cæremonia sunt sacrificia, 283.

Cæsarius (S.) martyr, natione Afer, dignitate diaconus, Tarracinae passus, 419. Kal. Novemb. natalis sancti Cæsarii mart., 138, 419, 712. Quo sub imperatore fuerit passus, *ibid.*

Καὶ τὸ πνεῦματί σου, *id est* Et spiritui tuo, pro Et cum spiritu tuo, habetur in liturgiis Apostolorum, 387.

Calandio episcopus Antiochenus, in Trisagio, post Ἀθάνατος, addidit Χριστὶ βασιλεῦ, 282.

Calix offerendus, et admistione Eucharistiæ est consecrandus, 568. Forma ad calicem benedicendum, 151. Ad calicis benedictionem seu consecrationem unctio chrismatis adhibetur in Ordine Rom.; alibi, non, 432. Fit crux de chrismate super ipsum calicem, per latera, *ibid.* — Calix levatur a sacerdote et diacono, cum hostia in patena, calici superposita, post hæc verba, Per ipsum, etc., 582. Quid hæc cæremonia significet, 256, 582, 583. Levatio calicis in Missa, ex more antiquo, 565. Quando et quomodo olim facta, *ibid.* Ritus modernus levandi post consecrationem non est antiquus, *ibid.*

Calixtus (S.) papa uterque, primus et secundus, 532. Pridie idus Octob. natalis sancti Calixti papæ, 135, 711.

Cambuta, vel Cambutta, est virga pastoralis episcopi, 424. Est baculus flexus et sustentamen pedum, vel quo sustentantur claudi et debiles, *ibid.*

Caminata sumitur a Gallis pro cami-

no, 613.

Campana, signum, nola, seu clocca, 438. Ordo in benedictione campanæ, *ibid.* Campanæ sonentur ipso die cœnæ Domini ad Missam, et ad cæteras horas, sicut mos est diebus festis, 336. Dum cantatur *Gloria in excelsis*, sonat totum classicum, *ibid.* Campanæ non pulsandæ a cœna Domini, neque ad Sabbatum sanctum, *ibid.*

Candelabrum dicitur ceroferarium, et ceroferale, 493. Dicitur etiam gestatorium luminis, 221.

Candelæ duodecim intra ecclesiam dedicandam significant duodecim apostolos, 484. Candelarum benedictio, 307, 308.

Candidus (R.) martyr. Vide Mauricius (S.), 416.

Canon Missæ est regula ad venerabilis Eucharistiæ consecrationem ordinata, 609. Cur dicatur secretum, *ibid.* Dicitur quoque sacrificium, *ibid.* Cur actio appellatur, 283, 609. intra actionem potius quam infra actionem dicendum, 609. Canon est oratio quæ incipit *Te igitur*, etc., a quodam scholastico composita, 282. Cur canon vocetur, 283. Canon Missæ, ab Illyrico editæ, in multis discrepat a communi, 286. Canon vocatur textus canonicæ præcis, 572. Canon in quinque partes a quibusdam, ab aliis in quindecim, dividitur, 609. Incipit a *Te igitur*, etc., et terminatur ad *Libera nos*, etc., *ibid.*

Canonici cantores qui dicantur, 323. Olim non omnes clerici in ecclesia cantabant, *ibid.*

Cantores seu psaltes locum habent inter gradus clericales, 323. Habent suam assignatam benedictionem, *ibid.* Distincti sunt cantores a lectoribus, *ibid.* Habent libertatem uxorem ducendi; *ibid.* Eis prohibetur, sicut hypo, diaconis et lectoribus, vacare aleis et ebrietati, *ibid.* Lector, vel cantor, qui sanctam Quadragesimam, ante feriam quartam, aut Parasceven, non jejunaverit, deponatur, *ibid.* Assumuntur ex subdiaconis et aliis minoribus ordinibus, qui cantorum scholam componant, *ibid.* Quædam olim ab aliis clericis, atque etiam a laicis cantari solita, ut *Kyrie eleison*, *ibid.* Ritus ordinandi cantorem apud Græcos, 521. Cantor in Missis nihil incipit cantare, nisi ab episcopo jussus, 559.

Cantus ecclesiastici in Ecclesia antiquitas, 649. Duplex canendi modus; vicibus alternis, et choris adunatis, *ibid.* Institutam a sancto Gregorio Magno cantandi methodum, per Occidentem propagarunt ejus alumni, 649; maxime apud Anglos, *ibid.*, 650. Methodus cantandi Gallicana Romanæ conformatur, curante Carolo magno, *ibid.* Antiphonarii Metensis ad Romanam methodum revocati fama, ad tempora sancti Bernardi viguit, *ibid.* Cura Cisterciensium Patrum erga cantum divini officii authenticum, *ibid.*

Capilli puerorum dum primum tondebantur, oratio, 231, 533. Capillorum tonsura in funeribus ethnicorum, 476. Capilli pœnitentium aliquando promissi, aliquando tonsi, 450, 451.

Capitella sunt quidam versiculi, 490. Sumitur etiam capitellum pro collecta, seu oratione, *ibid.*

Caput jejunii Quadragesimalis, *id est* feria quarta Quinquagesimæ, cepit in Ecclesia post ætatem sancti Gregorii Magni 315. Hac feria olim cineres pœnitentibus imponebantur, 316. — Capituli unctio in ordinatione presbyteri, 504. In coronatione regum Francorum, 589. Infirmi, in extrema unctione, quomodo intelligenda capitis unctio, 551.

—Capite operto nullus clericus in ecclesia stat, nisi habeat infirmitatem, 38, 316. Aperto capite orant Christiani, ex antiquo more: Pagani vero orabant operto et velato capite, 317.

Cardinales dicuntur Romæ diaconi et presbyteri a titulis seu ecclesiis ad quas ordinantur atque inordinantur 496.

Carnes animalium qui manducaverit, quorum mortem nescit, cur canonicis prolectatur pœnis, 468. Carnis benedictio, 565.

Carolus Magnus Leo papa III unxit a vertice usque ad pedes, 589. Coronam ei imposuit, ac veste regia cum induit, 591. Oleo sancto inunctus ab episcopis, et viatico sumpto, obiit in pace, 536. Quali veste, ornamentis et armis qualibus indutus fuerit et sepultus, 484.

Carolus Calvus imperator Metis secundo coronatus ab Hinemaro Rhemensi, nono Septembris, 556. In Missa celebrata in ejus coronatione, prima collecta: Quæsumus, pro rege secunda, de sancto Gorgonio martyre, *ibid.* De chrismate unctus est, 588. Unctus fuit ad dexteram auriculam, et in fronte usque ad sinistram, et in capite, 589. Apellatur rex Christianissimus, 591. Corona capiti ejus ab episcopis imposita est, 592. Hymnus *Te Deum* est ingratiarum actionem solemniter decantatus, 585. In sua coronatione non ei tradita virga, sed palma cum sceptro, 592. Carolus Calvus jam primo fuerat sacro chrismate unctus in regem Aureliæ a Wenilone Senonensi archiepiscopo, 587.

Carpophorus (S.) martyr, 139, 412, 420. *Vide* Quatuor coronati.

Carthaginensis episcopus, juxta Ecclesie catholice consuetudinem, ordinabatur ab episcopis vicinioribus, 518.

Casei benedictio, 565.

Cassianus (S.) martyr Fori Sempronii, 410.

Casiorio (S.) martyr, 139, 421, 608.

Casula, seu planeta, est vestis sacerdotalis, qua induitur sacerdos in sua ordinatione, 503. Quid significet, 557.

Κατάστασις, est ordinatio, seu constitutio episcopi, plebis suffragis jam electi 511.

Catechumenus interpretatur audiens, seu auditor, seu instructus, 363, 374. Catechumenorum duplex olim fuit gradus. 1° incipientium, 2° competentium, 374. Catechumenorum oratio peragitur post sermonem episcopi, et dimittuntur, 278. Fiebant catechumeni per signum crucis, quo in frontibus assignabantur, 375, 527. Et in pectore cum certa verborum forma, 376.

Manus eis imponebantur, cum sufflatione in faciem, *ibid.* Sal in os catechumeni immittebatur, *ibid.* Ter insufflabatur Satanas, converso catechumeno ad Occidentalem plagam, *ibid.* Duplex erat exsufflationis modus, altera catechumeno, alter fiebat a sacerdote, vel clericis, *ibid.* Apud Græcos sacerdos ter in catechumeni faciem insufflat, 376. Post tertium exorcismum idem sacerdos insufflat in os, frontem et pectus catechumeni, *ibid.* Item post abrenuntiationem jubetur catechumenus insufflare et conspuere Satanam, *ibid.* Primum scrutinium catechumenorum feria quarta hebdomadæ tertie in Quadragesima celebrabatur, 48. Catechumeni incipientes, seu imperfecti, de quibus erudiebantur, 374; de quibus perfecti, seu competentes erudie-

bantur, 375, 527. Competentes dicebantur, quod baptismum peterent, *ibid.* Unicum et catechumenorum sacramentum, nempe sal, 377. Catechumenus accedens ad sanctum regenerationis lavacrum ungitur, 331. Apud Latinos ungitur baptizandus in pectore, scapulis et inter scapulas, *ibid.* Græci totum corpus unguunt, *ibid.* Cur unguantur catechumeni, 339, 366, 367. Catechumenus instructus per exsufflationem et exorcizationem, a maligno spiritu erutus, sale accepto habere incipit gustum divini verbi, 364. Catechumeni ante oblationem e Missa abire jubebantur, 606. Catechumenorum penitentia quadraginta dierum, 380. Non fuit una ubique hujus penitentiae consuetudo, 381. *Vide* Baptizandi.

Catharinæ Medicæ, Francorum regis Henrici secundi conjugis, coronatio, 595. Unctum est caput ejus oleo, *ibid.*

Cathedra sancti Petri, xiii Kalend. Martii, 29, 665. Ibi non additur Roma, neque Antiochia, *ibid.*, 311. De Cathedra sancti Petri apud veteres agitur, que mense Februario celebratur, 311, 604. Olim die 22 Februarii solemnitas utriusque cathedre colebatur; postea solius Antiochenæ cultus remansit, 312. Cathedre sancti Petri Romæ festum videtur recentius, 29, 312. Institutum a Paulo IV cathedre hujus officium, 604. In Gallia et Hispania, ante Pauli IV decretum, Romanæ Cathedre festivitas colebatur, 605. Olim Cathedra, seu Episcopatus sancti Petri, mense Januario in Gallis, et Februario Romæ celebrari consuevit, 662. Hinc orta occasio duplicem Cathedre sancti Petri solemnitatem celebrandi, *ibid.* Paulus IV non tam instituit quam restituit festum 18 Jan. Cathedre Romanæ, *ibid.*

Centesimus fructus, quid significet, 314. Numerus centesimus, quo computetur signo, *ibid.*

Cerei ardentes impositi crucibus, 435. Cerei ardentes gestati in processione Purificationis, 306. Cerei missi in aquam baptismalem, 319. Cerei ardentes prelati episcopis, 347. — Cerei Paschalis benedictio extat ante lectiones Sabbati sancti, 344. Ritus cerei hujus benedicendi, sive a Zozimo papa, sive ab alio sit, antiquus est, *ibid.* Mystice cerei paschalis significationes, *ibid.* Descriptio varia ritus cerei hujus benedicendi, 345. Particulis cerei paschalis domi servatis Christiani se adversus diabolicos in cursus tuebantur, 346. Consuetudo cerei paschalis benedicendi Romæ interrupta, a Theodoro papa videtur instaurata, 347.

Cereostata sunt candelabra, quorum usus est in altaribus, 326, 517. Cereostata, *id est* ceriferarii, 71, 347.

Cernuus dicitur proprie inclinatus, quasi quod terram cernat, 315.

Ceriferarii dicuntur acolythi, a cereis deportandis, 493. Antiquus mos fuit Ecclesie ut cerei adentes preferantur episcopis, 347. Ceriferarium in neutro dicitur candelabrum, 493.

Cervinus, In Cervulo ducere, aut in Vitula (Nicola, aut Vitola aut Vegula) vadere dicuntur, qui ferarum aut pecudum formis assumptis petulantius discursarent, 472, 473. Hoc autem fieri solebat Kal. Januarii, *ibid.* Quibus afficiantur pœnis canonicis, qui scelus istud perpetraverint, 467.

Ceture ex filiis orti magi adoratores Christi infantis, 302.

Charaxatum, charaxatus, characatus,

615, Characo, *id est* Scribo, dictum a voce character, *ibid.*

Charibertus rex et Guntramnus Clodovi nepotes, ab episcopis suarum provinciarum sacrali fuerunt, 584.

Chartophylax est qui tabulas habet chartaceas ad jura ecclesiastica pertinentes, 525. Judex est omnium causarum ecclesiasticarum, *ibid.* Cognoscit de causis nuptialibus, *ibid.* Defensor est in ceteris clericorum causis, *ibid.* Est veluti manus dextera summi sacerdotis, *ibid.*

Χιρομακτρον, chiromactron appellatur mantile lineum humeris impositum, quo manus tangebant, 495.

Χριστονομία apud veteres dicitur electio: Χριστονομιον, *id est* aliquem eligere in magistratum, 507. Χριστονομιον, Act. xiv, est constituere episcopum solemniter, impositione manus, 508. Χριστονομία in Patribus, et de rebus ecclesiasticis, significat, non electionem, sed ordinationem, *ibid.*

Χριστιβου proprie est vas aquæ lustralis, 348.

Χριστιβου, significat aquam lustralem, *ib.*

Χριστιβουζιστρον, est malluvium politum 348.

Chlperici regis filius Clotarius II in ipso baptismo cur nomen acceperit, 350.

Chorus significat aliquando universum cœtum, seu ecclesiasticum, seu laicum, 277.

Chrismal, vel chrismale, est vas in quo Christi corpus servatur, 432, 468. Sumitur etiam pro corporali, seu palla corporali, *ibid.* Chrismate dicitur etiam ministerium, *ibid.* Dicitur quoque chrismalis Missa, 327.

Chrismatio in fronte, 358. Distincta a manus impositione, 359. Ab apostolis tradita, *ibid.*

Chrismatis benedictio et olei fit inter Missarum solemnias, in cœna Domini, 324, 325. Olim liberum fuit episcopis sacrum chrisma omni die conficere, 325. Postea mos invaluit ut duntaxat in Cœna Domini conficeretur, *ibid.*, 326. Chrisma non est simplex oleum, sed cum balsamum admiscetur, 326. Chrismatis compositio apud Græcos quedam est collectio fragrantium materialium, *ibid.* Sex et triginta species aromatum per vinum et oleum miscent in chrismate, *ibid.* Antiquus est Ecclesie mos sanctum chrisma benedicere et consecrare, 330. Hic ritus ad tempora apostolorum refertur, *ibid.* Ritus solemniter consecrandi chrismatis, et olei catechumenorum, 338. Duodecim presbyteri testes et adjutores ejusdem mysterii, *ibid.* Ampulla cum chrismate, qui significet corpus Domini sumptum de Virgine, 339. In fonte baptismalem infundi chrisma mos est antiquus, 350. Populum haurire aquam benedictam jam chrismato sacro perfusam prohibitum est, *ibid.* Chrisma infunditur in aquam baptismalem in modum crucis, ex more antiquo, *ibid.* Id faciunt tribus vicibus Græci, Orientales atque Ethiopes, *ibid.* Chrismate ungiuntur Christiani, qua per baptismum reges et sacerdotes fiunt, 340. Chrismatis unctio que fit a presbytero in vertice, non est confundenda cum ea que fit in fronte ab episcopo, 585. Ita non est sacramentum, 355, 386. Patres qui ante sanctum Silvestrum papam de chrismatis unctioe scripserunt, de ea que in fronte sunt intelligendi, 385. Patres Græci de eadem sunt etiam intelligendi, *ibid.* Carent Græci unctioe que fit in vertice, *ibid.* Patres Latini loquuntur modo de unctioe

quæ fit in vertice, modo de ea qua reconciliantur hæretici, *ibid.* Quid intelligatur de qua harum trium loquantur unctionem, *ibid.* Christum unctio perfectiva, 360. Fit in modum crucis *ibid.*

Christe, eleison. toties dicebatur olim in Missa, quoties *Kyrie, eleison.* 277. A. Græcis non dicitur *Christe, eleison, ibid.*

Christiani a Christo; Christus a chrismate appellatur, 386. Maxima fuit olim Christianis cura visitandi infirmos, 532. Christianissimi appellatio regum Francorum est propria et antiquissima, 591.

Christophori (S.) martyr natalis, 407.

Christus qui creverit sapientia, ætate et gratia, 17, 303. Christus dicitur flos virginis uteri, 27. Qui fusus est ex utero Virginis, 308. In beatæ Mariæ virginis utero carnem Christus suscepit, 31. In alvo beatæ Virginis Deum Verbum humanæ naturæ coadunavit, 313. Quæ sint Christi arma: quæ militia, 367. Septem principales virtutes, opera Christi salutaria, Satanae operibus contraria, *ibid.* Super Christum requievit spiritus Domini, secundum omnem divinitatis plenitudinem, 371. In Christo effectus sunt septem donorum Spiritus sancti, 375. Christus victima sacerdotii sui, et sacerdos suæ victimæ fuit, 389. Christus gratias agens oculos in cælum sublevare solitus, 288. Christus non est filius Dei adoptivus, 365, 378. Ejus morte mors nostra destructa, 388.— Christus minister voluit effici legis, 24. Christus, singulari humilitatis exemplo se legi subiecit, 308. Christi nos humanitas colligit, humilitas erigit, traditio absolvit, etc., 61, 320. In divina Christi persona naturarum est compositio, sed non commistio, 382.

Chrodegangus Metensis episcopus floruit temporibus Caroli majoris et Pipini regis, 488. Hic conferebat ordines diebus Sabbatorum quaternis temporibus anni, juxta morem Romanæ Ecclesiæ, *ibid.*

Chrysanti et Dariæ (SS.) martyrum natalis Romæ, tertio Kal. Decemb., 422.

Chrysogoni (S.) martyr fit mentio in canone, 3. Octo Kalend. Decemb. natalis sancti Chrysogoni martyr, 442. 713.

Cilicium vestis est pœnitentium, 430. Cilicium ex pilis hædorum et caprarum contextum; quid significet, *ibid.* Infirmo unguendo imponitur cilicium, 537, 539. Factis unctionibus, et infirmo ante communionem reconciliato, aufertur cilicium, 550.

Cineres imponendi capitibus Christianorum ritus feria quarta in capite jejunii unde ortus sit, 450. Antiquitus collecta populi Romæ fiebat ad sanctam Anastasiam, unde procedebatur ad stationem, apud sanctam Sabinam, 604, 667. Cineres benedicti capitibus pœnitentium impositi, 449.

Cinguli meminit Alcuinus, quo episcopus cingitur super albam, 556.

Circumcisionis festum concurrat cum octava die natalis Domini, 300. Antiqua Circumcisionis celebritas, *ibid.* Officium Circumcisionis magna ex parte ad beatam Virginem pertinet, 14. Circumcisio octavo die facta, quid præsignet, 300, 301.

Claudie reginæ conjugis prioris Francisci primi coronatio, 594. Uncta est oleo in capite, *ibid.*

Claudianus Mawerti Viennensis episcopi frater, 572.

Claudii (S.) martyr natalis sext. Idus Novemb., 139, 421, 608.

Claudius Nero matricida, et Claudius alter, imperatores, 419.

Claves ecclesiæ qui servare debeant, 489.

Clavus est purpura vesti assuta, seu intexta, 325. Clavi notæ sunt plagulæ quædam ex purpura togis olim senatorum assutæ, *ibid.*

Clementis (S.) episcopi et martyr natalis, non. Kalend. Decemb., 141, 713, 840. sancti Clementis papæ fit mentio in canone Missæ, 3.

Cleri et populi consensus in coronatione regis, 585.

Clericalis dignitas per comæ tonsuram tribuitur, ex more vetusto Romanæ Ecclesiæ, 213, 448. Idque fit ante ullam ordinum susceptionem, *ibid.* Apud Græcos in lectoris ordinatione tonsura clericalis datur, *ibid.* Vide Tonsura.

Clericus nullus in ecclesia stat operto capite, nisi habeat infirmitatem, 38, 316. Clericus olim nullus vagus, *id est* ad certam ecclesiam, seu titulum non destinatus, 496.

Cleti (S.) fit mentio in canone Missæ, 3.

Clinici sunt qui morbi gravitate coacti, baptismum accipiebant in lecto decumbentes. 377, 599. Hi erant irregulares, nec ad clerum ascribi poterant *ibid.*

Clocca est signum, nola sive campana, 430.

Clodoaldi nomen recitatur in oratione quæ post Dominicam in Missa dicitur, et incipit Libera nos, etc., 4.

Clodomeris et Ingomeris infantes, filii Clodovei regis, in ipso baptismo cur nomina acceperint, 350.

Clodoveus, primus Francorum rex Christianus baptizatus est ipso Natali Domini, 399. Et a sancto Remigio inauguratus et coronatus. 584. Oleo e cælo de lapso unctus, 588. Hic dicitur Ludovicus in officio sancti Vedasti, 827.

Clotarius secundus filius Chilperici regis in ipso baptismo nomen accepit, 350.

Cœna Domini, Feria quinta majoris hebdomadæ, cur hora missæ celebrandæ anticipatur, 324. Jejunium tamen non relaxabatur, *ibid.* Olim multi non jejunabant in cœna Domini, secundum Ecclesiæ suæ ritum *ibid.* Hac die fit benedictio olei et chrismatum, pœnitentium reconciliatio, et lotio pedum, *ibid.*, 325. In cœna Domini celebrantur tres Missæ; prima pœnitentium; secunda chrismatum; tertia serotina, 327. In Africa duæ Missæ hac feria celebrantur; prima mane, secunda sero, 327. Tria in cœna Domini ab episcopo sanctificabantur, 332. Ritum qui olim in cœna Domini apud Ecclesiam Rothomagensem, seu Rhemensem servari solebant, 336. Altaria olim, sicut et nunc, nudabantur in cœna Domini, 79, 312. Altaria, parietes et pavimenta templi, et vasa sacra, eadem feria quinta, vel sexta Parasceves lotionem purificabantur, 312, 343. Vetus olim fuit ecclesiæ Romanæ consuetudo reconciliandi pœnitentes 457. Hæc reconciliatio solebat fieri in Missa proxime post Evangelium, 458. Pris is temporibus absolvebantur pœnitentes proxime ante Orationem Dominicam, *ibid.* Ad mandatum antiphonæ et responsoria, 877.

Cogere nos terrore quomodo Deus dicitur, absque præjudicio liberi nostre voluntatis arbitrii, 175, 444.

Cogitatio bona in homine nulla est,

absque Dei auxilio, 174, 443. Quamobrem bene spiritum cogitandi quæ recta sunt petit Ecclesiæ, *ibid.*

Collecta significat collectionem elemosynarum, 308. Collecta significat etiam conventum et synaxim, ad divinum officium peragendum, *ibid.* 316, 397. Oratio ad processionem, seu collectam, 411, 413. Latini non solent dicere collectam in Missa inter Evangelium et offertorium. Græci vero plures dicunt, 562. De collectarum in Missa dicendarum numero et ordine nec Latini cum Græcis, nec Græci inter se conveniebant, 278, etc. Collecta de sancto Leone explicata, 404. Collectæ psalmis interpositæ, 486. Collecta unde dicitur, 604. Collectæ et stationes, qui olim fieri solitæ, *ibid.* 664.

Collyrium, quo sensu dicatur, ex commistione duarum substantiarum in uno Filii Dei persona factum, 382.

Columba appensa baptisterii tholo, 385. Columba emissa ex arca quid significet, 330.

Commendatio est oratio pro defunctis, 482. Dicitur etiam commendatio officium pro eisdem defunctis, *ibid.*

Communia veneranda sacrificii, quo sensu dicuntur, 182, 415.

Commistio corporis et sanguinis Domini in calice, qui dicatur consecratio, 568.

Communicantes, etc., dicuntur quia militans Ecclesiæ cum triumphante communicat, 285. Communicabat olim populus in triduo Paschæ 333, 342. Antiqua consuetudo, qua celebrans in sancta Parasceve sub unica panis specie communicat, 341. In regula magistrimonachos eadem die Parasceves olim communicasse patet, 342. In Hispania, nec Missa, nec communio eadem die celebrabatur, *ibid.* Communio olim in Ecclesiis extra Missarum solemniam non sumebatur, *ibid.* Olim Eucharistiæ sacramentum, cum ipso baptismo sumebatur, 356. Fideles, et clerici, et laici in Missa communicant, singuli panem et vinum in suam communionem offerebant, 174, 443, 509, 563. Communicare sine oblatione est assistere Missæ integræ cum fidelibus, sed sine sumptione Eucharistiæ, 471. Episcopus porrigit communionem juxta morem antiquum, 569. Hæc consuetudo non fuit universalis, *ibid.* Diaconi aliquando fidelibus communionem porrigebant, *ibid.* Communio diebus Dominicis fieri consuevit, 605. Communio quotidiana, 606. Oratio super populum loco communionis, *ibid.* Soli communicantes divinis mysteriis antiquitus interesse solebant, 606. Catechumeni et pœnitentes non communicant, ante oblationem exire jubebantur, *ibid.*

Communio infirmis post extremam unctionem, 549, 542, 550, 553, 54. Communio in suis ædibus Eucharistiæ in Ecclesiis recepta, 578. Communio dandæ variæ formulæ, 579. Communio data sicco sacrificio, quid sit, 247, 569. Communio data misto sacrificio, *id est* corpore Christi sanguine ejus immisto, *ibid.* Multis decretis prohibetur ne corpus Christi in sacro sanguine tinctum detur, *ibid.* Corpus Domini et sanguis singulatim accipiuntur, *ibid.*, 256. Species commistæ simul dari possunt, si interveniat aliqua necessitas, aut cautela, *ibid.* 583. Corpus Domini in sacro sanguine tinctum infirmo omnino debili in cochlear porrigitur, 570. Tempore communionis olim cantabatur psalmus, *ibid.* episcopus dat corpus Domini presbyteris et diaconis communicantibus in manus, juxta mortem Ecclesiæ antiquam, 578.

Subdiaconi ore accipiunt, *ibid.* Priscis Ecclesiæ temporibus omnes fideles corpus Christi acceptum manu ori inferebant, *ibid.* Comp. sito manuum ad corpus Domini accipiendum, *ibid.* Viri manu nuda, mulieres supposito linteo accipiebant, *ibid.* Corpus Christi, aut statim ori inferebant, aut domum, ibi communicaturi, deferebant, *ibid.* Quando, ubi, et quandiu hic mos vigerit in Ecclesia, 579. Carpuntur communicantes domi ipso die post coitum nocturnum, etiam licitum *ibid.* Vetus formula apud Patres usitata hæc: porrigens Eucharistiam dicebat: Corpus Christi; accipiens respondebat Amen, 580.

Compages membrorum omnes unctæ in extrema unctione, 541.

Competentes sunt catechumeni secundi gradus, 571. Competentibus Symbolum tradebatur Dominica Palmarum, 378. Traditio Symboli est mysteriorum quæ in eo continentur, expositio, *ibid.* Competentes eadem Dominica nomen suum dabant, et scrutiny subire tenebantur, 379. Quibus ritibus, indictisque laboriosis officiis fieri soleret examen istud, *ibid.* Quid sit competentes creari Dominica Palmarum, 380. Competentes pœnitentiam agebant, alii per dies quadraginta, alii per triginta, *ibid.* Per hos dies competentes omnia retroactæ vitæ peccata confitebantur, 381. *Vide* Catechumeni, Baptizandi, Confessio.

Computum cum cyclo scire debet presbyter ordinandus, 273. Ratio computandi per digitos, 314.

Conclusio orationis fit per Filium, quia Mediator est Dei et hominum, etc., 295.

Confessa appellatur sancta virgo quæ non sit martyr, 440.

Confessio significat locum altaris cavatum, in quo ab episcopo reliquiæ sanctorum reconduntur, 435. Confessio in ritu papæ consecrandi est tabernaculum vario opere exornatum, in quo corpora sanctorum apostolorum quiescunt, 518. — Confessio a competentibus facta suorum peccatorum, non erat sacramentalis, 381. Varia pœnitentium confessiones multa complectentes peccata, quæ vix in uno homine reperiri queant, 452. Formula confessionis auctore sancto Fulgentio, sive Astigitano, sive Ruspensi, *ibid.*, 454. In hanc formulam observationes, 451. Formula confessionis monachorum, 454. Has confessiones peccatorum in specie solibat præcedere alia, secundum numerum et debitas peccatorum circumstantias, 455, 553. Viguit olim in Ecclesia consuetudo confitendi peccata sua singulatum et non confuse, 456, 544, 553. Confessio dicitur celer, *id est* prompta, parata, devota, 461. Non inducatur pœnitens in necessitatem iterum eadem peccata confitendi, 463. Confessio præmissa extremæ unctioni, 540, 547. Confessiones audire non debent, nisi episcopi et presbyteri, sicut nec sacrificium offerre, 463. Si necessitas evenit, et presbyter defuerit, suscipiat diaconus pœnitentem ad sanctam communionem, *ibid.* Sacerdos, confessionem auditurus pœnitentis, præmittat orationem, *ibid.*

Confessores dicuntur, qui tormentis pro Christi fide superatis, superstites tranquillam mortem obeunt, 303, 441. Vocat etiam Ecclesia confessores viros pietate, sanctitate et miraculis insignes, tranquilla morte in Christo defunctos, 439. Hoc nomen, confessor, etiam sanctis mulieribus, verbi gratia sanctæ Leocadiæ, fuit tributum, 440.

Confessores dicuntur cantores et psalmistæ, 322. Confiteri est Dei laudes decantare, *ibid.*

Confirmatio a pontifice dabatur olim statim post baptismum, 357, 305. Ritus dandi confirmationem, 75, 357. Pontifex non dat Spiritum sanctum, sed orat ut in eos veniat quibus manus imponit, 358. Hujus sacramenti duplex ritus, manus impositio et unctio chrisimatis in fronte, 359, 507. Aliquando manus impositio unctioni fuit postposita, *ibid.* Hujus sacramenti minister est episcopus 358, 359. Presbyteris licet ungere baptizatos chrisimate ab episcopo consecrato, non tamen ex eodem frontem signare, 358, 361, 371. Chrisimatis unctione, et manus impositiones postoliusunt ad confirmandos baptizatos, 359. Hic chrisimationis et signationis ritus appellatur sacramentum, sicut et ipse baptismus, 360. Unctio chrisimatis fit in fronte in modum crucis, ex antiqua Ecclesiæ consuetudine, *ibid.* Græci olim non solum frontem ungebant, sed etiam aures, nares et pectus, 361. Omnia eorum membra, frontem vero tribus vicibus, *ibid.* Æthiopes omnia membra confirmando unguunt, *ibid.* Hodie Græci unguunt frontem, oculos, nares, os, aures, pectus, manus et pedes, *ibid.* Quæ sit hujus sacramenti forma, vel utrum aliqua olim fuerit, 361, 462. Quæ sit hæc forma apud Græcos, *ibid.* Presbyteris licet baptizatos chrisimate ungere, Spiritum autem sanctum per minus impositionem tradere non licet, 370, 371. Hic mos Ecclesiæ traditus ab apostolis, *ibid.* Presbyter non ungebat in vertice baptizatum ab episcopo et confirmatum, 385. Sacramentum confirmationis est hominis Christiani perfectivum, 386. Quanta hujus sacramenti dignitas, utilitas et necessitas, *ibid.* Graviter peccant qui nec sacramentum, eum possunt, accipere negligunt, *ibid.* Et gravius episcopi qui omnem diligentiam non adhibent, ut sibi commissi hoc sacramentum percipiant, *ibid.* Discrimen inter unctionem quæ fit in fronte, et eam quæ fit in vertice, 386. Forma hujus sacramenti: Confirmito et consigno te signo crucis, in nomine Patris, etc., 646. Cujus frontem sacrosancto chrisimate delinivimus, et signo crucis confirmavimus, etc., *ibid.*

Conon monachus, provinciam baptizandi obiens, a gravi tentatione, quam patiebatur, divinitus est liberatus, 332.

Consecrationis forma calicis est antiqua et optima, 4, 288. Verba consecrationis olim in quibusdam locis alta et clara voce proferebantur, et ad ea chorus et populus respondebat Amen, 577. Consecratio dicitur commistio corporis et sanguinis Domini in calice, 568. Officium consecrationis sumitur pro officio liturgico, quod perficitur per fractionem, commistionem et communionem, 256, 583. Qui dicenda sit diacono commissa corporis et sanguinis consecratio, 500. An consecratio vel dispensatio apud sanctum Ambrosium sit legenda, *ibid.*

Consilium prohibet esse præcipitem, et ratione animum replet, 372. Consilium ut le est cui robur fortitudinis deest, *ibid.*

Consistentia est quartus pœnitentium gradus, qui orationis cum fidelibus, sed non Eucharistiæ erant participes, 461.

Constantinopolis, cantato Trisagio, calamitatibus liberata est, 282. Constantinopoli olim qualis fuerit Quadragesimæ observatio, 316.

Constantinus Magnus baptizatus est

die Pentecostes, 398. Ædificavit templum Hierosolymæ, 432. In hujus templi dedicatione episcopi omnia munera a fidelibus oblata in ejus usum consecrarunt, *ibid.* Dies hujus dedicationis anniversaria quotannis per octo dies splendide celebrari solita, 438. Constantini Magni corpus mortuum purpurea veste, et diademate ornatur, in aurea capsula inclusum, sepultum est, 483. — Constantini Porphyrogenetæ lex in quadrigamos, 476.

Constantius imperator Arianus Felicem secundum papam, ob fidem catholicam a sede dejectum, obtruncari jussit, 408.

Constitutionibus apostolicis multa addita fuerunt, 277.

Contactium significat tomum seu volumen in quo ordinationes continentur, 524. Est etiam contactium quoddam cantici genus, *ibid.* Quidam contactium volunt esse liturgiam quam recitat recens ordinatus presbyter, 522, 524.

Contactus calicis et patenæ in presbyteri ordinatione, sine hostiæ contactu, sufficit, 508. Aliquis acceptat, contactu vasorum, ea quæ in vasis continentur, *ibid.* Contactus narium et aurium, 366, 381.

Contestata dicitur præfatio quæ canoni præmittitur, 294, 417. Dicitur etiam contestatio, et aliquando immolatio, *ibid.*

Contrariatio sanctorum dicantur sortes, seu falsæ sanctorum sortium species, quæ fiunt per sacros codices, 473. Quibus pœnis canonicis plectantur hujus rei sceleris, 467.

Cornelii et Cypriani (SS.) fit mentio in canone Missæ, 3. Ipso die Exaltationis sanctæ Crucis, natalis sanctorum Cornelii et Cypriani pontificum et martyrum, qui dies est eorum passionis, 129, 415, 710. Postea translatum est eorum festum in xvi Kal. Octob., 416. Sex hebdomadæ, quæ sancti Cypriani festum sequuntur ab illo nomen accipiunt, 129. Missa sancti Cypriani propria, 416.

Corona clericalis, 448. *Vide* Clericalis dignitas, Tonsura clericæ.

Coronari voluerunt solemniter in Ecclesia imperatores et reges Christiani a sacris pontificibus, 583. Quo ritu coronetur imperator Constantinopolitanus, 591. Hic imperator olim coronam ab episcopo benedictam imponebat capiti imperatrici, 595. In Occidente ab episcopo reginæ capiti corona imponitur, *ibid.*

Coronati apostoli, evangelistæ et episcopi usque ad Tertulliani ætatem, 558. Sacerdotes paganorum coronati in sacris, *ibid.*

Coronatorum quatuor Natalis sexto Idus Novemb., 139, 712. Exstat in Urbe ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum, 608. Hanc Honorius papa erexit, Leo IV restituit, *ibid.* Nomina quatuor Coronatorum hæc: Severus, Ceverianus, Victorinus et Carpophorus, *ibid.*, 420, 421, 608. Nomina ipsorum diu ignorata, *ibid.* Alii quinque cum ipsis coluntur martyres, *ibid.* Corporalia, 431. *Vide* Chrisimal.

Corpus Christi, quomodo efficitur, 310. Conversio panis et vini in corpus et sanguinem Christi fit vi verborum utriusque formulæ, 287. Christum in veritate nostri corporis natum de matre Virgine confitetur Ecclesia, 299. Corpus Christi sancti Spiritus infusione perficitur, 27. Spiritui sancto veteres attribuunt corporis et sanguinis Christi in Eucharistia productionem, 309. Singuli accipiunt totum cor-

pus Christi per communionem, 27, 310. In singulis hostiæ portionibus totus est Christus, *ibid.* Qui sumendo communionem unum Christi corpus efficiamur, 27, 310. Corpus Christi non consecratur in Parasceve majoris hebdomadæ, 333. Mos est Ecclesiæ Rom. ut presbyteri cum pontifice celebrante simul verberis et manibus conficiant corpus et sanguinem Domini, 337. Corpus Christi presbyteris et diaconis in manus datum, 578. et omnibus Christianis, *ibid.* Corpus Christi sacrum, quod Eucharistiam seu oblatam vocant, aliquando super episcopi pectus in sepulcro poni consuetum, 484. Non hunc morem damnarunt concilia, 485. Vetuerunt concilia ne Eucharistia in os defunctorum gratia communionis inferretur, *ibid.* Sanctus Benedictus corpus Domini iussit poni super pectus monachi defuncti gratia reconciliationis, *ibid.* Corpus Christi dicitur a sacerdote tradendo communionem, 580. — Corpora Christianorum mortua aromatibus condita, 483. Elata in sepulcrum cum cantu, 485.

Cosmæ et Damiani natalis v Kal. Octobr., 134, 711, 825. Eorum fit mentio in canone Missæ, 3.

Cosroes rex Persarum, inter donaria quæ misit Ecclesiæ sancti Sergii martyr, aureum thuribulum dedit, ob prolem ejus intercessione susceptam, 429. Dedit et Hunnicum velum, ornatum auro, 435.

Creature universæ in præfatione Missæ ad Dei laudem provocantur, 280.

Crescentia (S.), 402.

Crispini et Crispiniani (SS.) officium cum tribus nocturnis, 829.

Crustula rotunda ad Eucharistiam prohibita, 564.

Cruz Christi vera miraculis cognita, 391. Sanctæ crucis exaltatio, elevatio, adoratio, 415. Die magne Parasceves episcopus crucem Christi veram populo adorandam exhibebat, 341. Semel in anno, cum Pascha Domini agitur, cruz Christi vera revelatur, *ibid.* Dominicam crucem prodit resurrectio, 391. Non potuit obliterari Christi triumphus, *id est* cruz Christi, *ibid.* Crucis explicantur quatuor dimensiones, *ibid.* Crucis in aquam immersio, 302. — Cruces et cerei in solemnibus processione dicuntur radiantes, 435. Excogitavit sanctus Joannes Chrysostomus cruces argenteas, quibus lucernæ cereæ imponebantur, *ibid.* Cruz plumbea in sepulcro reperta, 459. Cruz ex cinere et aqua super pectus infirmi, 539, 544, 553. Cruces ex chrismate in templi parietibus, 430. Cruces in consecratione altaris, *ibid.* — Crucis (S.) Exaltatio, 428, 709. Festum Exaltationis sanctæ crucis initium habuit post illius inventionem, imperante Constantino Magno, 415. *Vide* Inventio sanctæ crucis. — Crucis (S.) adoratio fit ad vesperum, post orationes, 69. Substrato tapete oblongo, instar orarii, crucem adoraturis, 340. Mos antiquus fuit adorandi crucem die magne Parasceves, 341. Ritus crucis adorandæ, *ibid.* Olim ipso Exaltationis sanctæ crucis die sub finem Missæ a pontifice cruz extollebatur, ut a populo adoraretur, 415. Sub finem Missæ exstat oratio ad crucem salutandam, *ibid.* Crucis latitudo, etc., 392. — Crucis signo benedicuntur oblata, ex veteri Ecclesiæ consuetudine, 287. Basilicæ dedicantur et astaria, *ibid.*, 428, 429. Qui fieri debeat benedicendo signum crucis, *ibid.* Antiqua est Ecclesiæ consuetudo, ut aqua baptismalis per si-

gnum crucis benedicatur, 349. Extrema unctio, faciendo crucem, ministratur, 348. Signum crucis cum hostia quid significet, 582. Crucis signum adhibitum ad ordinationes, 515. Crucis signo aqua benedicatur, 533.

Cubicularii dicti sunt custodes corporum sanctorum apostolorum Petri et Pauli, 274.

Cubiculum, quid sit, 274.

Cucufas (S.) martyr passus est Barcinone in Hispania. Cujus festum fit vii Kal. August. 407. Ex prima oratione Missæ patet sanctum martyrem flammarum incendio fuisse exercitatum, 408. Historia martyrii ejus, *ibid.* Ejus corpus postea translatum in monasterium sancti Dionysii juxta Lutetiam, *ibid.*

Cum quo tibi honor, etc., adjectum orationi Dominicæ, 291.

Cuthbertus (S.) episcopus Lindisfarrensis, 545. In ejus Missa dicitur martyr, 313. Ejus mors et exsequiæ, 484. Ejus corpus e sepulcro levatum fuit, Oblata, *id est* Eucharistia super sanctum ejus pectus inventa, *ibid.* Vestimento sacerdotali indutum erat, etc., *ibid.*

Cypriani (S.) episcopi et martyris natalis, 429, 415, 710. Ejus mentio fit in canone Missæ, 3. *Vide* Cornelius.

Cyrianus martyr, 4, 118, 705.

Cyrillus (S.) martyr, 392.

Cyrius (S.) martyr, 405, 700.

D

Dacius episcopus Mediolanensis nullum scripsit chronicon, 586. Hic floruit tempore Justiniani imperatoris, *ibid.*

Daduchi corona myrtea, 558. Daduchus, *id est* lampadem gestans, *ibid.*

Dæmones ex humanis corporibus quanta exorcistarum vi expellantur, 492. Paganis quibusdam incantamentis illusorij visi sunt aliquando dæmones abigere ex humanis corporibus, *ibid.*

Dalmatica est vestis sacerdotalis candida cum clavis purpureis, 325. Dalmaticæ descriptio, *ibid.* Oratio sacerdotis dalmaticam induentis, *ibid.* Fuit Dalmatica indumentum episcoporum et diaconorum, *ibid.*

Damianus (S.). *Vide* Cosmas.

Dapes tumulis appositæ, 311.

Daria (S.). *Vide* Chrysantus, 422.

Decimatio anni jejunio Quadragesimali offerri Deo dicebatur, 315.

Decimo die nomen impositum pueris apud Græcos, 350.

Dedicatio basilicæ sanctæ Mariæ ad Martyres, 694. Romæ dedicatio primæ ecclesiæ a beato Petro apostolo constructæ et consecratæ, 409. Ordo ad dedicandam ecclesiam, 445, 423. Officium nocturnum festi Dedicacionis, 445. Circuitus triplex ecclesiæ dedicandæ, cum aspersione aquæ benedictæ, 424. Pontifex imprimit pollice duodecim cruces in interiori circuitu ecclesiæ, quas chrismate perungit, 430. Missa dedicacionis, 452, 426. Omnes basilicæ cum Missa dedicandæ, 437. Olim per octo dies dedicacionis festum fuit celebratum, 438, 453. Anniversarius dies dedicacionis basilicæ, ex veteri consuetudine, per octo dies celebratur, 451, 438. Antiquum est Ecclesiæ institutum, basilicæ reliquiarum sanctorum illatione et appositione dedicari, 434. Qui templum sine sanctis reliquiis consecraverit episcopus, deponatur, *ibid.*

Defunctorum corpora lavari solebant, ex antiquo more Christianorum, 482. Et ungebantur, 483. Et linteo candido involvebantur, 484. Episcopi

defuncti vestibus induebantur sacerdotalibus, seu pontificalibus, *ibid.* Facto cadaveris cum cantu, 485. *Vide* unctio, Ungendus. — Defunctorum officium, 478. Oratio pro fidelibus defunctis in Liturgico Missæ officio Ecclesiæ semper curæ fuit, 289, 577. Qui dicantur animæ fidelium defunctorum dormire in somno pacis, *ibid.* Cur in canone memoriæ fidelium defunctorum addatur; et omnibus in Christo quiescentibus, etc., 299. Missæ pro defunctis, et pro eorum quiete orationes, et exsequiæ, atque elemosinæ ad eorum refrigerium, 215, 478. Ante Caroli Magni aetatem Missæ pro defunctis erant in usu, 572. *Vide* Missa. Exsequiæ.

Degradati clerici gradum amittunt dumtaxat quoad facultatem ministrandi in tali ordine et quoad communionem clericalem, 501. Restituuntur in suos gradus, recipiende ea quæ acceperant in ordinatione, *ibid.* Episcopi catholici Donatistas degradati, et honore dejecti, radendo capita eorum, 515.

Delicia externa, *id est* aliena, propriis ejusque opposita, 46, 317.

Dementare hominem est vim ejus imaginativam ita turbare, ut se putet esse brutum, 473. Qui per invocationem dæmonum hominis mentem turbat, qua pœna canonica plectendus, 467.

Deus. Olim in conclusione collectarum *to Deus* immediate subungebatur verbo *Regnat*, 295. *Te Trina Deus* dicitur in officio omnium sanctorum, 832.

Devotæ sunt virgines Deo devotæ et consecratæ, 412.

Devotio, *id est* propositum et firma Deo perpetuo serviendi voluntas, 441.

Diabolus, qui Adam in fragili carne devicerat, a Deo carne devictus est consumpta, 27. Diabolus a fidelibus abrenuntiat, ut Domino liberius servitur, 367. Cur a baptizandis diaboli operibus abrenuntietur, *ibid.* Quæ sunt diaboli arma, quæ malitia, *ibid.* Septem principalia vitia quibus diabolus homines infestat, dicuntur opera Sathanæ, *ibid.*, 384. Cultus diaboli, cui renuntiat in baptismo, quis sit, 383.

Diacon in recto, ex quo diaconum, *id est* diaconorum. Diaconibus, etc., 564.

Diaconatus honor quantus; et hujus ordinis dignitas quanta, 499. Sacerdotalis in tertio gradu, 519. Ejus munera, 500.

Diaconia sunt versus quidam quos preces vocamus, quæ a diaconis decantantur, 523. In ordinatione episcopi, diaconica dicuntur ab episcopis, *ibid.*

Diaconus quo Missæ loco ordinatur, 486. Diacono, cum ordinatur, curus episcopus manus imponat, 23, 498, 500. Veteres aliquot Codices prescribunt ordinando diacono ab episcopo et a stantibus presbyteris manus esse imponendas, *ibid.* Diaconi ordinantur juxta Græcos, 521. Qui dicatur Domini corporis et sanguinis consecratio commissa diacono, 500. Olim in ordinatione non porrigebatur liber Evangeliorum diacono, *ibid.* Ex veteri consuetudine, diaconi Evangelium legunt in Missa, 501. Hic mos non semper ubique viguit in Ecclesia, *ibid.* Diaconus injuste degradatus, amissum gradum recipit per orarium et altam, *ibid.* Olim in Gallia mos inoleverat manus diaconis in ordinatione ungerentur chrismate, 501. Diaconus dicitur sacerdos tertii ordinis, 519. Orarium ei imponitur circa humerum sinistrum in sua ordinatione, 521. For-

mula quam tunc pronuntiat episcopus, 223. Flabellum diacono porrigitur, *ibid.* 523. Ætate sancti Iustini diaconi sacra communionem porrigebant fidelibus, 569. Diaconos presbyteris communionem porrigere absurdum iudicavit Nicænum concilium, *ibid.* Prohibetur diacono Eucharistiam populo erogare præsentem presbytero, nisi urgente necessitate, *ibid.* Diaconus non debet in necessitate et in absentia presbyteri penitentem suscipere ad confessionem peccatorum, sed ad sanctam communionem, 463, 470, 630. Diaconi apud Græcos in sacris monent populum de oratione, 321. Diaconus olim clamabat: Levate, 321. Diaconi est monere populum ad humiliationem, 567.

Diadema olim dicebatur, nunc stemma appellatur, 592. Quid sit diadema, *ibid.* Stemma non omnino est quod diadema, *ibid.*

Dies quibus virgines velantur, 440. Dies in quo reconciliantur peccatores, 457.

Digami notati ab Ecclesia, 476.

Dignum et iustum est. His ex verbis sanctus Augustinus infert quod omnia Deo re erre debeamus accepta, 280.

Dignus (Τὸ), quo ritu a Græcis canatur in ordinatione diaconi et presbyteri, 521, 522. Hæc vox etiam proclamatur, in coronatione imperatoris, *ibid.*, 581.

Dimitto tibi peccata tua: Vetus forma absolutionis, 459.

Dionysii, Rustici et Eleutherii (SS.) nomina recitantur in canone Missæ, 285. Et in oratione quæ Dominicam sequitur, et incipit Libera nos, etc., 4 Septimo Idus Octob., vigilia sanctorum Dionysii, etc., 711, 827. Et natalis eorundem, *ibid.* viii Kal. Novemb. Octava eorundem, 419. — Dionysii (S.) martyris natale quarto Idus Februarii, 310.

Diploma dicitur litteræ a principe emisse et complicatæ, 603. Bullæ pontificiæ, et patentes litteræ, quia duplicatæ, diplomata dicuntur et diptycha, *ibid.*

Diptychæ tabulæ sunt quæ duas habent plicas, 289, 601. Diptycha sacra sunt tabellæ in quibus scripta erant vivorum et mortuorum nomina in Missa recitanda, *ibid.* Mos diptychorum in Ecclesia perantiquus, 601. Harum tabularum meminerunt antiqui Patres, 601. Item liturgiæ veteres et concilia, 602. Diptycha, vel diptychium erant tabulæ ex quavis materia confectæ, in quibus imagines Patrum in suo catalogo ponebant, 602. Diptychum interpretatur duplicatum, *ibid.* Teste duplices ostreorum eleganter dicuntur diptychum, 603. Apud veteres erant pentaptycha, triptycha, etc., pugillaria, *ibid.* Duæ Moysis tabulæ lapideæ, diptychium lapideum appellatæ, *ibid.*

Distrahere interdum vendere significat, 327.

Divinationem qui fecerit, quia demoniacum est, quinque annos peniteat, tres in pane et aqua, 467.

Domi olim sumpta communio, 578. Domus crematio qua pena per canones animadversa, 467, 474.

Dominica secunda in Quadragesima cur vacare dicatur, 43. Cur hujus Dominicæ non egatur officium, assignentur tamen collectæ et aliæ orationes ad Missam pertinentes, 672. Dominicæ xxvii post Pentecosten, 186. Alibi xxiv post Pentecosten. Alibi, 25. Post Octavas Pentec., etc., 485. Dies Dominica dicitur quandoque dies Resurrectionis Dominicæ, 487, 488. Dominicam 28.

post Pent. sequitur 5 ante Nativitatem Domini, 636. Dominica 1 ante Nativit. Domini dicitur quæ immediate præcedit Nativit. Domini, 637. Dominica in Alibiis, 390. Dominica Palmarum, 60, 318. Dominicarum ante adventum ordo, 186, 445.

Dominus vobiscum, 327.

Domitilla (S.), 392.

Dona. *Hæc dona*, initio canonis Missæ, qui distinguantur a muneribus et sacrificiis, 283. Dona Spiritus sancti, *id est* Spiritus sanctus, 398. Spiritus sancti dona per Sacramentum confirmationis speciali et excellenti modo conferuntur, 386.

Donati (S.) episcopi Missa, 410.

Donatus pseudomartyr et Marculus a Donatistis colebantur, 285.

Donatistæ sacrilegas manus immittebant capitibus episcoporum, radendo ea, ut auferrent Chrisma, 515.

Donum omne optimum a Deo est, 443.

Dormire in somno pacis animas fidelium defunctorum, quid sit, 289.

Dormitio sanctæ Mariæ virginis, 411, 707. *Vide* Assumptio.

Δωδεκάημερον est spatium duodecim dierum inter Natale Domini et ejus Epiphaniam, 302. Hi dies olim jejuniis vacabant, *ibid.*

Druides sacris arcebant profanos, 452.

Dunstani (S.) natalis, 104, 393.

Duo-lenarius nuncus cur dicatur sacratus, 312.

Durandi sententia de porrectione libri Evangeliorum in ordinatione diaconi, 500.

Dux. Forma juramenti a duce, dum constituitur, pronuntianda, 594.

E

Ebbo Rhemensis archiepiscopus restitutus, signis reboantibus, dum hymnus *Te Deum* decantaretur, 585.

Ebreduni miraculum circa baptisterium in Natali Domini, et in Cræna Dominica, quotannis fieri solitum, 399.

Ebrietas sive in laicis, sive in votum sanctitatis habentibus contigerit, canonicis plectitur pænis, 468.

Ecclesia, qui dicatur in patriarchis fundata, 312, 605. Dicitur etiam in prophetis preparata, et in apostolis condita, 29, 605. Per arcam Noe iugurata, 330. Baptismi lavaero Ecclesia vegetatur, 368. Ex latere Christi in cruce dormientis Ecclesia formata, *ibid.*, 384. Decet Ecclesiam, quæ Christi corpus est, regnum esse et sacerdotium, 270. Filios quoque Ecclesiæ, in ea regeneratos, reges esse et sacerdotes, *ibid.* Quæ sint officia regum et sacerdotum, ex quibus constat Ecclesia, *ibid.* Datum est a Deo Ecclesiæ ut viti similis, inter adversa cresceret, 177, 444. Arcentur impii et scelerati Ecclesia, templo, sacris, et communi hominum societate, juxta priscum Ecclesiæ morem, 451. Ecclesia aquæ benedictæ aspersione sanctificata, 425.

Fuit hæc Romanorum consuetudo, ut nocturno concubitu, etiam licito, polluti, die sequenti ecclesiam non adirent, 579. Ecclesiæ Orienti obversæ, 329. Ecclesiæ protopapa, 524.

Edelulpho Anglorum regi nupsit Judith filia Caroli Calvi, 590.

Εἰς πάντας πνεύματα, *id est* pax omnibus, 326.

Εἰς ἑσπέρην, *id est* pacifica, quæ etiam dicuntur diaconica, sunt quidam versus qui a diaconis decantantur, 523.

Εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, *id est* in sæcula sæculorum, 294.

Electio episcoporum distinguitur ab eorum ordinatione, 507. Electio a

clero et populo olim fieri solita, ordinatio a tribus episcopis, 508. Electiones Siderii, Antonii et Nilanunonis episcoporum ab ordinationibus distinctæ, *ibid.* Act. vi, eligere et manus imponere differunt, *ibid.* Electiones episcoporum olim in Gallia suffragiis cleri et populi fiebant, 511. Auctoritas regis requisita, tunc electiones sæpe infirmabat, *ibid.* Electiones per concordata sublata, *ibid.* Nominationes episcoporum penes regem, confirmationes per concordata pedes summum pontificem, *ibid.* Electiones episcoporum in aliis Ecclesiis occidentalis regnis, successu temporis, fere eadem quæ in Gallia, factæ sunt, 511. Apud Græcos perseverant electiones ab episcopis comprovincialibus faciendæ, exclusis cleri et populi suffragiis, *ibid.* Hæc disciplina non est a concilio Nicæno primo constituta, *ibid.* Plura exempla electionum per clerum et plebem post illud concilium referuntur, 512. Concilium Laodicenum ab electionibus exclusit solum infimæ plebis suffragia, *ibid.*

Eleemosynam dat Dominus papa Sabbato ante Ramos Palmarum, quod idcirco vacat, 59. Sabbato datur fermentum in consistorio Lateranensi, *ibid.*

Eleonoris reginæ, conjugis secundæ Francisci primi, coronatio, 595. Uncta est oleo in capite, *ibid.*

Elie cujusdam baptisma, et absolutio reperta in sepulcro ejus, 459.

Eligii (S.) fit mentio in canone Missæ, 4, 285. Sancti Eligii liber Sacramentorum. *Vide* Præf.

Elipandus episcopus Toletanus, et Felix Urgelitanus, Christum esse filium Dei adoptivum defenderunt contra fidem, 378.

Elisabeth (S.) uxor Ludovici Lantgravii Turingiæ, peracta unctione extr., viaticum corporis Domini ab episcopis percipit, 536.

Eliseus salis inmissione sterilitatem aquæ curans, quid significet, 364.

Elpidoforus fidei desertor, 375.

Embolis est id quod interjicitur, seu interponitur, 337.

Emerentiana (S.) sanctæ Agnetis collactanea, 22. Ejus notale decimo Kal. Febr. recensetur, 305.

Energumeni, pro quibus apud Græcos in Missa prima oratio fiebat, 278. *Vide* Exorcistæ.

Enherber, *id est* vereno aliquem necare, 478.

Enim, aliquando sumitur pro vicibus vero, seu autem, 237, 537.

Formenihildæ (S.) natale quarto Idus Febr., 310.

Ephestris est vestis exterior, quæ a Græcis φαιώλης, seu Phenolium dicitur, 523.

Epheta dictum ad contractum aurium 336.

Epimachus (S.), 694.

Επιώνιος ὕμνος, *id est* hymnus Victorialis dicitur Sanctus, Sanctus, etc., 281.

Epiphania Heraclii imperatoris filia a Sergio patriarcha Constantinopolitano, in oratorio palatii coronata, 584.

—Epiphaniæ festum celebratur mense januarii ex antiquo ritu, 302, 661.

Epiphania est Salvatoris nostri Jesu Christi Incarnatio, seu œconomia, *ibid.* Ad fontes solemnem aquæ, per crucis immersionem, benedictio, *ibid.*

Consuetudo olim viguit in pluribus locis baptizandi in Epiphania, 398. *Vide* Theophania.

Episcopales benedictiones, 625.

Episcopatus dicitur summum sacer-

dotium, 225, 514. Episcopatus honor, 409.

Επίσκοπος; interpretatur inspector, superinspector, speculator, custos, 509. Quamobrem in solio editiore sedet in ecclesia, 254, 340, 581. Episcoporum quorundam fastus damnatur, more regum in ecclesia sedentium, 340. Antiquus Ecclesie mos fuit ut cerei arden-tes preferantur episcopis, 347. Solebat olim episcopus baptizare, et baptizatis statim confirmationis sacramentum conferre, 385. Episcopi vocantur summi pontifices, 502. Episcopi in sua ordinatione utriusque genuflexio 525. Episcopi ordinatio juxta Græcos, 522. Episcopus Dalmatica induitur, 325. Episcopi est porrigere Eucharistiam, 569. Consecrare virgines, 167, 440. Sacrarum virginum dicitur custos, 509. — *Επίσκοπος*; est qui pani ceterisque rebus venalibus præest, 509. Præfectus et custos urbis alienius vocabatur episcopus, *ibid.* Apud Christianos episcopus est qui in unaquaque civitate rebus divinis et sacris præest, *ibid.* Forma libelli supplicis a clero et populo ad regem et archiepiscopum pro episcopo electo, 509. Forma promissionis ab electo episcopo faciendæ, 510. Episcopus baculum accipiens monetur ut in ira iudicium sine ira teneat, 511. Ritus ordinandi episcopi, *ibid.* Ritus imponendi libri Evangeliorum super caput episcopi, cum ordinatur, est antiquissimus, 512. Quid significet hic ritus, *ibid.*, 513. Liber Evangeliorum ab episcopis imponitur, *ibid.* Quot episcopis debeant convenire ad unius ordinationem, 513. Ordinatione episcopi censetur invalida, que a tribus episcopis non fuerit facta, *ibid.* Utrum episcopis præsentibus manibus suis caput debeant tangere episcopi ordinandi, *ibid.* Unctio capitis in ordinatione episcopi, fit ex more veteri, 512. Aliæ unctiones episcopi, manuum, pollicis dextere, et iterata capitis unctio, juxta Codices diversos, 516. Ordinatione episcopi fieri debet die Dominica, 517. Episcopus est sacerdos primi ordinis, 519. Episcopus ordinans dat ordinato oblationem integram, *id est* consecratam hostiam, de qua communicat super altari, 518. De hac reservat ad se communicandum per quadraginta dies sequentes, *ibid.* Quid significet hæc hostia particulatim sumenda ab episcopo ordinato, 519. Fuit olim in usu, ut consecratione perfecta, episcopus in sede episcopali solemniter collocaretur, 520.

Epistolæ lectioni lectio prophetica olim præmissa, 560. Antiqua consuetudo est legendi epistolas apostolorum præsertim sancti Pauli, in Missa, post orationes, 278. Epistola olim non legebatur, sicut nec Evangelium nunc legitur, nisi ad nutum episcopi vel presbyteri celebrantis, 561. Epistola olim in Missa a lectoribus legebatur, 491. — Epistolarum liber olim non tradebatur subdiacono in sua ordinatione, 496, neque ad ejus munus pertinebat legere epistolam ad Missam, *ibid.*

Επιτραχήλιον est orarium, *id est* stola que datur presbyteris in sua ordinatione, 503. *Επιτραχήλιον* dicitur, quia circum collum componitur, *ibid.* Sine stola a collo dependente prohibetur presbyter Missam celebrare, aut communicare, *ibid.*

Errantem a via sua reducendum esse, sub pœna excommunicationis, 469, 476.

Et, conjunctio præposita formæ baptismi, 352.

Et cum Spiritu tuo; vox est populi,

ex antiquo ritu Ecclesie, pontifici sibi bene precanti vicissim respondentis bene precando, 387.

Eteocles et Polynices, cum sacrificarent, Oedippo patri suo armum victimæ, tanquam regi, mittere solebant, 589.

Eucharistiæ consecratio, fit vi verborum utriusque formulæ, 287. Paschale sacramentum corporis et sanguinis Christi, cur dicatur remedium æternum, 317. Olim Eucharistiæ sacramentum, cum ipso baptismo sumebatur, 73, 356, 384. Hæc duo sacramenta significantur per sanguinem et aquam, que de Christi latere fluxerunt, 384. Eucharistia olim data infirmo post extremam unctionem, 536, 554. Eucharistiæ consecratio a pontifice et presbyteris simul facta, 337. Eucharistia in manus olim porrecta, 578. Penitentes in quarto penitentiae gradu ad Eucharistiæ participationem non admittentur, 461. Expleto hoc gradu Eucharistiæ participationi restituebantur, *ibid.* Si per negligentiam sacrificium terra tenuis ceciderit, superpositio sit, 468. *Vide* Superpositio. Si ex eadem negligentia perdat illud, et ab aliquo devoretur, quadrag. diebus peniteat, *ibid.*

Εὐχή *id est* votum, seu oratio quam facimus ad votum, 284.

Eudocia imperatrix nomen in baptismo accepit, antea dicta Arhenais, 552.

Eudocus (S.) invocatur in litanis ad unguendum infirmum, 545.

Eugenia (S.), 290.

Eugenius (S.), martyr cum Macario relegatus à Juliano Apostata; deinde uterque securi percussus, 305. — Eugenius Carthaginensis episcopus, 348, Eulalia (S.), martyr, tertio Kal. Decemb. 422.

Eulogiæ offerbantur ad altare Christianis per diversas parœcias mittendæ in communionis signum, 563.

Eunomius invexit unam in baptismo immersionem, quod sanctam Trinitatem non crederet, 253. Ab Eunomianis baptizatos unica mersione concilium Constantinopolitanum primum jubet iterum baptizari, *ibid.*

Euphemie (S.), fit mentio in canone Missæ, 290. Idibus Aprilis natalis sanctæ Euphemie, 390. Hæc non est virgo et mart. celebris Chalcedonen- sis, *ibid.* Ejus festum annotatur, 11 Junii in Menologio Græcorum, quo die passa est, et in Martyrolog. Roman. 16 Septembr. *ibid.*, 130, 710.

Euplus (S.), 121.

Eusebii (S.), presbyteri et confessoris natale, xiv Kal. Septemb. 411, 421, 707. Hic multa passus pro fide orthodoxa, superstes in pace quievit, *ibid.*

Eustachius (S.), seu Eustochius, 434.

Eutychianus papa instituit uvam maturam, fabasque in altari benedicendas, 410.

Eutychius patriarcha Constantinopolitanus Justinum minorem imperatorem coronavit, 583. — Eutychius hæreticus Eunomii sectator unice in baptismo mersionis auctor, 353.

Eva dicitur antiqua virgo, quia paradisu, terrenus omni libidinis contagione caruit, 188, 447.

Evagrius Paulino Antiochum episcopo, populi suffragiis, subrogatur, 512.

Evangelium ex antiquo ritu legitur in Missa, 1, 279. A quo Evangelium sit legendum in Missa, non una fuit olim omnium Ecclesiarum consuetudo,

491, 500, 501. Evangelium a lectoribus in Missa lectum, 491. Ex more antiquo Evangelium non legitur, nisi ad nutum episcopi, vel presbyteri celebrantis, 561. Ex veteri Ecclesie instituto accenduntur luminaria ad lectionem Evangelii in Missa, 582. Evangelium olim de Resurrectione lectum per octavas Paschæ, 561. Evangelium de Resurrectione secundum Mattheum olim lectum in die Paschæ, *ibid.* — Evangeliorum liber olim non porrigebatur diacono in sua ordinatione, 500. Liber Evangeliorum ab episcopis imponitur capiti episcopi in ordinatione sua, 512. Capiti papæ consecrandi a diaconis imponitur, 518. Lecto Evangelio, librum osculatur episcopus, et omnes clerici post illum, 561.

Εὐαγγελισμός, *id est* Annuntiatio, 213.

Εὐαπολογητός, *id est* excusabilis, 286.

Eventius (S.), 693, 694.

Exaltatio sanctæ Crucis, 128, 709.

Officium Exaltationis sanctæ Crucis, 823, *ibid.* Crucis Exaltat.

Examen baptizandorum, de eorum vita et intentione diligentior inquisitio, 379.

Excarsatum, quid significet, 614.

Exceptores sunt notarii, dicti a notarum excipiendis compendis, 343.

Excommunicatis ab Ecclesia, qui ignorans communicaverit, diebus quadraginta peniteat, 468. Qui reconcilietur Ecclesie excommunicatus, morte præoccupatus, antea jam confessus, 469. Arcentur impii, et scelerati Ecclesia, templo, sacris, et communi hominum societate, juxta priscum Ecclesie morem, 451.

Exhortatio sacerdotis, que alias dicitur præfatio ad circumstantes infirmo unguendo astantes, 547, 553.

Exorcismus Græce, Latine conjunctio seu sermo increpationis est adversus diabolum ut discedat, 339, 364, 376. Exorcizatur malignus spiritus ut exeat ab eo plasmate, quod per peccatam primi hominis jam dudum possidebat, 364. Exorcismi ante baptismum, 363, 376, 377. Exorcizandi dæmonis vetus forma, 425.

Exorcistæ fuisse leguntur in Actibus apostolorum, 364. Sancta Ecclesia inter gradus ecclesiasticos exorcistarum etiam ministerium habet, *ibid.* Exorcistæ diabolum multis increpationibus lacessunt, 376. Quo Missæ loco fiat exorcistarum ordinatio, 487. Creationem leioris sequitur ordinatio exorcistæ, juxta antiquum morem, 492. Apud veteres Patres exorcistarum mentio in Ecclesia, *ibid.*, etiam apud gentiles, *ibid.* Proprium munus exorcistarum est energumenis manus imponere 493. Dicitur exorcista gratiam accipere sanitarum, 221, 493.

Exorcizandus est qui baptismo et salutis fidelium, et omnibus virtutibus ejus contrarius est, 364. Qui exorcizabantur, velata facie audiebant exorcismos, 376. Stabant discincti, ablata veste, sola tunicella induti et nudis pedibus, *ibid.* Ad Occidentem respicientes, *ibid.* In pedes erigebantur, *ibid.*

Expulsio penitentis ab ecclesia, 451.

Exsequiarum officium, 478. Olim *Alleluia*, vox lætitiæ, in defunctorum officio, cur prætermissa non fuerit, 480. Aliud officium exsequiarum, *ibid.* Elatio cadaveris cum cantu, 485. Corpore in Ecclesiam delato, antequam terræ mandetur, celebratum Missæ sacrificium, juxta antiquum morem, *ibid.* *Kyrie, eleison* in exsequiis cantu-

tur juxta veterem morem, 485. Ad finem ejusque psalmi, qui ante sepulcrum conituroratio seu collecta interponitur, pro more antiquo, *ibid.* *Vide* Defuncti.

Exsufflatio fit in facie baptizandi a sacerdote per signum crucis, ut diabolus fugetur, et Christo via præparetur, 363.

Extremæ unctionis ministrandæ ritus tres referuntur, 235, 236, 532, 534, 537. Plures sacerdotes administrabant hoc sacramentum, 2, 7, 534, vel aderant administranti, 543, 553. Imponebant manus super infirmum, *ibid.*, 548. Ab unico sacerdote hoc sacramentum conferri potest, *ibid.*, 534. Unus aliquando infirmum ungebat, alter vero formam proferebat, 236, 534. Olim forma hujus sacramenti fuit indicativa, *ibid.*, 538, 539, 540, 549. Sententiæ veterum et recentiorum scholæ Parisiensis hac de re theologorum, 534, 535. Formula Per istam unctionem, etc., dici solita in unctione sacerdotis, 534. Olim ungebatur infirmus antequam sumeret viaticum corporis et sanguinis Domini, 237, 536, 554. Olim tria sacramenta, penitentiae extremæ unctionis et Eucharistiæ, simul infirmo conferebantur, 536. Non conferebatur extrema unctio penitentibus quibus nullum dabatur sacramentum, 532. Septem diebus continuus, si necessitas fuerit, infirmi extremam unctionem et viaticum olim recipiebant, 237, 537, 543, 551, 554. Hoc sacramentum posset sæpius repeti in eodem morbo, nisi usus præsens Ecclesiæ obstat, *ibid.* Infirmi in quinque sensibus ungebantur, nulla facta mentione vulgaris formæ, 237, 537. Sacerdos uncturus infirmum facit signum crucis ex cinere cum aqua super ejus pectus, cum cilicii impositione, 537, 539, 544. Sacerdos audiat confessionem infirmi, aut scriptis, aut verbis, *ibid.* Fidei professio quam æger facere debet ante unctionem, 535. Dum unctio capitis præcipitur, tempora tantum sunt ungenta, non vero frons, nec vertex, 548, 553. Unctio pectoris fieri præcipitur in pluribus Codicibus, in aliis prohibetur, a Græcis fieri solet, 5-3. Unctio quoque inter scapulas fieri, ab aliis non fieri solebat, *ibid.* Non fit mentio in veteribus Codicibus unctionis renum; nec est in usu apud Græcos 554. Quidam addunt unctiones pectoris, renum et umbilici, *ibid.* Græci unctunt frontem, mentum, ambas genas, pectus, manus ex utraque parte, et pedes, *ibid.* Unica unctio in urgenti mortis periculo sufficit, 554. Unctionum conclusio, 549. Ratio ungenti infirmi cum ingravari cœperit, 552. Reconciliatio est breviorratio unctionis conferendæ infirmo qui est proximus morti 550, 554. Ratio ungenti infirmo secundum veterem usum Ecclesiæ Suessionensis, 554. In qua forma indicativa, et soli auris sinistra, pectus et scapulae, cum aliis partibus ungi solitis, ungentur, 555. Coram ægroto post extremam unctionem, officium divinum recitabatur, 541, 554. In Missa pro infirmo graviter ægrotante, et pro eo qui est morti proximus, introitus, gradale, offertorium, etc., sunt duplicia, *ibid.* *Vide* Visitalio, Unctio.

Exuperius (S.), martyr, 416. *Vide* Mauritius (S.).

F.

Fabæ seu favæ maturæ benedicuntur in altari, ex institutione Eutychiani papæ, 234, 410.

Fabiani (S.), martyr, natale, 20, 663. Fabiani et Sebastiani Missa unica, cum diversis orationibus, sancti Sebastiani oratione præcedente, 304.

Facie velata exorcizati, 377.

Fatigare idem ac percutere; fatigari, *id est* percuti, 397. Nostris fatigamus offensis, *id est* ob delicta nostra corripimur et percutimur, *ibid.*

Faustini (S.), natale quarto Kal. Augusti, 408, 704.

Febrestypicæ, febres erraticæ, 616. Typus quartanus et quotidianus significat formam, seu regulam, qua febris, quasi sibi præfixa, hominem corripit, *ibid.*

Februario mense Romani in honorem Februi Dei cum cereis ardentibus lustrabant urbem, 305. Unde hic mensis sit denominatus, 307, 308. Februario a dolore videtur dici.

Februlis, seu februa junco dicitur a Romanis, 308.

Februs Romanis dolor dicitur, 308. februa idem est ac purgare, *ibid.*

Februus Deus dicebatur Pluto, 306. Lingua Etrusca Februus dicitur is qui est apud inferos, 308.

Feliciani (S.), martyr, natale, 609.

Felicissimi (S.), martyr, natale, 418, 705.

Felicitatis (S.), martyr, natale, nono Kal. Decemb., 141. *Vide* Perpetuam (S.).

Felicula (S.), natale, decimo sexto Kal. Martii, 28, 310.

Felix (S.), papa II Liberio exulanti subrogatus; deinde a Constantio imperatore, Ariano, et ipse ob fidem catholicam sede pulsus, et obtruncatus, 408. Quarto Kal. Aug. natale sancti Felicis, 116, 704. — Felicis (S.) Notæ presbyteri et confessoris natale, decimo nono Kal. Februar. et Missa, 48, 303, 661. Sanctus Felix in Pincis, hic locus est Romæ in quo sancto Felici Ecclesia est ædificata, *ibid.* — Felix et Aductus (SS.) martyres, tertia Kal. Septemb., 127, 709. — Felix episcopus Urgelitanus cum Elipando Toletano, episcopo tuebatur hæresim; nimirum Christum esse Filium Dei adoptivum, 378.

Feminae separatae a masculis erant in exorcismis, 382. Mares in parte dextera, feminae in sinistra collocabantur, *ibid.*

Feriales dies, qui dicantur, 307. Feriales olim incipiebant die vigesimo Februarii, et durabant fere usque ad finem ejusdem mensis, 314. In feriilibus manes placabantur, eorum tumulis cibo quo vescerentur appposito, *ibid.*

Feria quarta post Dominicam Quinquagesimæ, non erat caput Quadragesimæ, ætate sancti Gregorii Magni, 315. Feria quarta in capite jejunii penitentiae dandæ et accipiendæ dies, 449. — Feria quarta majoris hebdomadæ, dicuntur orationes solennes sicut in feria sexta, ex more antiquo, 62, 321. — Feria quinta in cena Domini penitentium fit reconciliatio, 457. — Feriæ quinte officia per totam Quadragesimam, dicuntur fuisse instituta a Gregorio juniore, *id est* a Gregorio II papa, et maxime ex æstivalibus Dominicis collecta, 36, 668. Feria quinta in Octavis Pentecostes deest officium et Missa, et ideo cantatur de Dominica Pentecostes, 400. — Feria sexta majoris hebdomadæ crucis adoratio, 69. In ea non consecratur, 387.

Festi cujuslibet annuntiandi formula antiqua, antequam Martyrologia publice in Ecclesia legerentur, 439.

Festa quem in finem celebrari ab Ecclesia præcipiantur, *ibid.* Festa per anni cursum occurrentia celebrandi vetus Ecclesiæ Latine et Græcæ consuetudo, 571, 572. Varietas fuit olim, sicut nunc est in horis canonicis pro diversitate solemnitatum, et festorum, *ibid.*

Fidei professionem rex facit in sua coronatione; sicut et imperator Constantinopolitanus, 584. Infirmus ante extremam unctionem facit professionem fidei, 553.

Fiduculae sunt unguæ ferreae, quæ ducuntur fiduculae, quia eis in eculo rei torquentur, ut fides inveniat, 477. Fiduculae tamen dicuntur a verbo fido, fidi, etc., *ibid.*

Firmus in Africa victus, inter cætera manubia, Theodosio imperatori coronam sacerdotalem restituit, 558.

Fiscanenses monachi sanctum Maurilium receperunt in fratrem, 581.

Flabella ex plumis concinnata, et a diaconis mota, dum mysteria celebrantur, quid significant, 523, 524. Flabella dicuntur muscaria, 570. Flabellum diacono in sua ordinatione porrigitur, cujus est illud movere super sacris mysteriis, *ibid.* Cur super mysteria tremenda proposita moveantur flabella, 523. Usus flabelli aliquando fuit Pomæ, 524.

Flamineatus pontifex, *id est* sacris vestibus indutus, 558.

Flectamus genua, clamare est diaconi ex veteri ecclesiastica consuetudine, 321. Olim postquam diaconus clamaverat *Flectamus*, etc., populus orabat sub silentio, *ibid.*

Fletus est primus Penitentium gradus, qui extra portam ecclesiæ stantes in luctu penitentiae manebant, 461.

Fontium baptismalium dedicatio, 437. Fontis baptismalis septem gradus, 385. Vetus est consuetudo ut aqua fontis baptismalis solemniter ab episcopo benedicatur, 348. Haec benedictio inter traditiones apostolicas recensetur, *ibid.* Hujus benedictionis ritus, 72, 348. Super ipsum fontem baptismalem columba aurea, vel argentea Spiritum sanctum representans, 385. Fons miraculosus in baptisterio Ebreduensi, 399. Ad fontes, seu ad vestem, *id est* ad locum ubi baptizandi vestes deponerent, aut albam vestem induerent, 785. *Vide* Baptisterium, Baptismus.

Fores sacrae sunt fores cancellorum sacrarii, 523. Has custodire est subdiaconorum, *ibid.* Apud Græcos olim erat diaconorum, *ibid.*

Forma baptismi *Ego te baptizo*, etc., utrum ad baptismi valorem sit necessaria, 354. Utrum mersio cum his verbis: *In nomine Patris et Filii, et Spiritus sancti*, sufficiat, *ibid.* Forma qua utuntur Græci est indicativa et valet, *ibid.* Græci veteres non addiderunt suæ formæ *servus Dei*, *ibid.* Ad nominationem cujusque personæ sanctissimæ Triadis Græci ex veteri consuetudine addunt *Amen*, 355. *Vide* Baptismus. — Forma chrisimationis et reconciliationis haereticorum apud Græcos, 362. — Formæ confirmationis variae, 361, 362. *Vide* Confirmatio. — Forma consecrationis calicis non est in Scripturis, 288. *Vide* Eucharistia. — Forma extremæ unctionis est indicativa, 534, 538, 539, 540, 549. Forma Ambrosiana, 534. *Vide* Extrema unctio.

Formata est diploma seu litteræ archiepiscopi, quibus testatur episcopum a se ordinatum esse tali Ecclesiæ,

518. Exemplar formatae, *ibid.*

Formula exorcizandi demonis, 425.
Forma coronationis reginae, 395. Formule variae dandae communionis, 579.

Fornicationis poena canonica, pro cuiusque conditione et circumstantiis criminis, 465. Episcopus faciens fornicationem degradatur, et sexdecim annos poeniteat, 568, 474. Presbyter, aut diaconus, fornicationem naturalem faciens, nulli voto monachatus obnoxius, penis plectitur canonicis *ibid.*

Fortitudo adversa non metuit, et trepidanti menti fiduciam praebet, 372. Fortitudo destruitur, nisi per concilium subiciatur, *ibid.*

Fortunati locus emendatus, 514.

Franci qua die infantibus nomina imponebant, 351. Ritus olim observatus in unctione regum Francorum, 257. Primus eorum Clodoveus a sancto Remigio inauguratus est, et coronatus, 584. In sua coronatione faciunt fidei professionem, *ibid.* Unde jus antiquum regibus Francorum in regnum Angliae, 587. Chrismate uncti inaugurantur, 587. Sacro oleo e caelo misso delibuti, 588. In formula coronationis regum Francorum asseritur eis jus in Saxones, Mercios, et Nordalimbros, 587. Sacrum oleum e caelo missum, quo unguuntur, chrisma appellatur, 588. Regum Francorum unguuntur vertex, pectus, scapulae, inter scapulas, brachiorum internodia, et manus, 589. Christianis-imia appellatio regum Francorum est propria et antiquissima, 591. In orationibus solemnibus feria quarta et sexta majoris hebdomadae, *Respice ad Romanorum atque Francorum benignus imperium*, 63, 322.

Franciscum primum Francorum regem inter et Leonem papam decimum concordatis sublata sunt a clero et populo episcoporum electiones, 511.

Fratrum septem martyrum natale, 415, 407, 703.

Frigium. *Vide Phrygium.*

Frontis unctio in modum crucis, 360. Tribus vicibus, 371. Frons infirmis cur non ungetur, 553. Frontem ungere chrismate presbyteris non licet, 358, 361, 371. *Vide Confirmatio.*

Frumenti benedictio fit in altari, ex institutione Eutychiani papae, 410.

Fulbertus Carnotensis episcopus claudit Roberto Francorum rege, 427.

Fulgentii (S.) confessio, 452. Cujus Fulgentii, Ruspensis, vel Astigitani, 454. Sanctus Fulgentius Astigitanus episcopus in Hispania frater sanctorum Leandri et Isidori, *ibid.* — Fulgentius (S.) ex monacho episcopus Ruspensis in Africa, 300, 454. Festum ejus cum sancti Silvestri papae festo concurrat, 13.

Funeris officium, 478, 479, etc. *Vide Exsequiae, Defuncti.*

Fures quibus penis canonicis plectendi, 466, 472. Furis ministerii Ecclesiae poena, 467.

Furtum cibariorum ac vestium in necessitate indulgetur. Canonice tamen jejunetur, 469. Si reddiderit, non obligetur ad jejundandum, *ibid.*

G.

Gabrielis archangeli nomen in oblatione incensi, 376.

Galli celebritatis Rogationum auctores, 395.

Gallina, si in puteo mortua fuerit, etc., 469.

Gallus (S.), Alvernae episcopus, post mortem ablatus et vestitus, in ecclesiam delatus est, 484.

Gaudentius (S.), Brixienensis episco-

pus, ecclesiam dedicavit, quam concilium Sanctorum appellari iussit, ob nullas in eam invecias sanctorum reliquias, 454.

Gazetum est vinum excellens, 563. Gebhardus (S.), episcopus Constantiensis, 484. Post mortem lotus, et sacerdotibus, ut moris est, vestibus indutus et feretro impositus est.

Gelasius (S.) martyr, qui in theatro per jocum baptizatus, ad Christum serio conversus noluit deinceps minimum agere, 356.

Gelasius papa auctor libri Sacram., praef. iii.

Genetic. Codex., praefat. v.

Gemnianus (S.). *Vide Lucia*, 430, 710.

Genarum laniatio in funeribus paganorum, 476.

Genesis (S.) natalis, 708.

Genuflexio non fit in oratione perfidis Judaeis, 322. Genuflexio exorcizatorum, 377. In ordinatione diaconi, 523.

Genus humanum prevaricatione sua in ipsius originis radice damnatum, 27. *Vide Peccatum originale.*

Georgii in canone Missae fit memoria, 285. Sancti Georgii natale, et Missa, ix Kalend. Maii, 84, 689.

Germani (S.), Antissiodorensis episcopi, natale, ii Kal. Augusti, 409. Ejus in altaris consecratione miraculum, 429.

Germanorum lex, 452.

Germanus (S.) Parisiensis a Fortunato vocatur pontifex summus, 502, 514. Ejus festum 28 die Maii, 731. — Germanus (S.) pridie Kal. Octob., 417.

Geronti (S.) natale xiv Kal. Feb., 304.

Gertrudis (S.) natal. 4, 290.

Gervasii et Protasii (SS.) nomina in canone Missae, 292. Eorum festivitas xiii Kal. Junii, cum vigilia celebratur, 408, 700.

Gladii accinctio in coronatione regis, 593.

Gloria in excelsis. A quo hic hymnus fuerit compositus, 277. Telesphorus papa vulgo fertur statuisse ut in Missa caneretur, *ibid.* Olim hic hymnus in laudibus matutinis canebatur, *ibid.* In liturgia ab hoc hymno abstinetur, 1, 2. Non dicebatur a presbyteris, nisi in Pascha: ab episcopo die Dominica, et diebus festis, 1, 600. Olim loco hymni *Te Deum*, in gratiarum actionibus, canebatur *Gloria in excelsis*, 585. Ex antiquo more hymnus *Gloria in excelsis* incipitur a pontifice, 560. Cantatur in Missa coram Domino, toto classico sonante, 336. Et in Missa Sabbati sancti, 387. Incipitur ab episcopo et presbyteris, eodem toto sonante classico, 336.

Gloria laus, etc. A quo hic hymnus fuerit compositus, 319, 320. Auctor ejus Theodulpho Aurelianensi, et Reinoldo Lingonensi antiquior est, sed ignoratur, *ibid.* Alcuinus, qui obiit anno, 804, hujus hymni et processionis memoratur, 319.

Gordianii et Epimachi (SS.) natale et Missa, 87, 392, 694.

Gorgonii (S.) martyris natale quinto Idus Septemb., 415, 428, 709.

Gothi ad deorum et majestatem, ex more gentis, promissis gaudebant erinibus, 451. Concilium Agathense statuit ut Gothi poenitentes omnem erinum ornatum a se amoverent, *ibid.* Gothi Sabbato non jejunabant, 314.

Grabatarii dicebantur vel clinici, qui in lecto, seu grabato, per aspersio-

nem, aut perfusionem aquae, ob mortis periculum baptizabantur, 399.

Gradale idem est quod graduale, 1, 279, 649. Olim graduale erat psalmus integer, 561. Dicebatur responsoria, 649. Antiphonarius graduatis, *ibid.*

Gradii septem erant in baptistero, tres in descensu, et tres in ascensu, 385. Quid significabant in gradiis, *ibid.* Cur septimus dicebatur stabulum mentum pedum, et fundamentum aquae, *ibid.* — Gradii poenitentium quinquae, 761. — Gradii ecclesiasticos qui lacum saceris sunt altaribus admovebant, et qui ambiunt repellendi, 221.

Graeci non celebrant Missas consecrando, diebus quibus jejulant, 333. Praesantificatis utuntur per totam Quadragesimam, *ibid.* Dominicus Sabbatis et festo Ascensionis ex more antiquo in Quadragesima non jejunant, et consecrant, *ibid.* Ad hos dies natalia martyrum transferunt, si quae in Quadragesima occurrant, *ibid.* Graecorum ordinationes presbyterorum, quae fiunt sine instrumentorum perfectione, Ecclesia Romana nunquam improbavit, 504. Graeci non conferunt ordines minores alios, quam lectoris et psalmista, 521. Ritus conferendi ordines apud Graecos solitus, *ibid.* Graeci non cantant *Christe, eleison*, 277. Non habent unicum missae rationem, 572. Uctione verticis carent in baptistero, 385. Quas partes unguunt in extrema unctione, 554. Eorum virgines tonsae, 443. Eorum forma baptismi indicata, 354. Eorum forma absolutiois, 42. — Graeci pauciani habebant templa occidenti obversa, 330.

Grati dicitur melonymice redemptio aeterna, 317. Dicitur nostrae redemptionis effectus, *ibid.* Gratia proveniens est gratia excitans, 318. A quando complectitur omnes gratias excitantem, adjuvantem, habendam prout per eas justi reddimur, *ibid.* Gratia necessaria est, ut Deo supplicemus, 444. — Gratia subsequens dicitur gratia adjuvans, 318. Aliquando etiam omnes per subsequenter diliguntur gratiam, prout accedat utilitas per eas roboratur, augetur, et ad finem usque conservatur, *ibid.* 59.

Gratias agamus Domino, etc. Haec praefationis verba monitorea sancto Augustino familiaria sanctus Joannes Chrysostomus Eucharistiam et gratiarum actionem appellat, 279. Haec gratiarum actio fit pro omnibus beneficiis a Deo acceptis, 280, 295. — Gratiarum actio dicitur oratio post communionem, seu postcommunionis, 25.

Gravedo est dolor, tristitia, melancholia, 426.

Gregorius Magnus (S.) a Graecis frustra reprehensus, 276. Fi hinc sacramentorum asseritur, 273. *Vide* praefat. Ejus nomen recitatur in canone Missae, 3, 4, 2-5. Ejus natalis quatuor Idus Martii celebratur, 30, 660. Cui sanctus Gregorius Anglorum apostolus appellatur, 593. Qui sint hymni a sancto Gregorio compositi, 616, 878. Nesceramentarii, nec Antiphonarii auctor, sed compilerator sanctus Gregorius, 649. Epistola ejus ad sanctum Leandrum vindicata, 353. — Gregorius papa III instituit festum omnium Sanctorum, 420. Hoc festum celebrari cepit in Gallia sub Ludovico Pio, non a Gregorio papa IV, *ibid.* Gregori papa VII consuetudo de jejuniis quatuor temporum, 403. — Gregorii S. Nazianzeni cidaris capiti imposita, quae fuerit, 558. — Gregorius (S.), Lingonum episcopus, in sepulcro inventus,

ejus integrum erat vestimentum, in quo fuerat sepulchrum. 484.

Guillelmus Rhemensis archiepiscopus Philippum Augustum Francorum regem sacravit, et coronavit, 588, 591.

Guntramnus rex Clodovei nepos a provinciarum suarum episcopis sacratus fuit, 584.

H.

II. Usus hujus aspirationis apud veteres qualis, 615.

Habemus ad Dominum. Hæc præfationis verba sunt in antiquis liturgiis, et ab antiquis Patribus commendantur, 299.

Hæreticus improprie sumitur pro ethnico, sicut pseudomonachi appellantur hæretici, 303. Hæretici nonnulli Ecclesie restituti, ungebantur, 362.

Halitgarius Cameracensis episcopus vixit temporibus Ludovici Pii, 462. A Carolo Calvo missus est Constantinopolim ad Michaelem imperatorem, *ibid.* Multas sanctorum reliquias inde attulit, quibus Ecclesiam suam ditavit, *ibid.* Halitgarii liber penitentialis sextus est penitentialis Romanus, *ibid.*

Helene (S.) regine translatio, 28.

Henricus secundus, Francorum rex, consecratus est liquore celesti ab angelo quondam delato, mixto chrismati sacro, 589. Annulum accipit et gladio accinctus est ab episcopo, 590, *ibid.* —

Henricus IV, Francorum rex, cognomento magnus, a Nicolao Thuano Carnotensi episcopo, Carnoli in regem unctus est et coronatus, 584. Populum ante de concessu allocutus est præfatus episcopus, *ibid.* Liquore celesti sancto Martino olim celitus delato unctus est, 589. Cur non Senonensi, neque a Bituricensi unctus et coronatus fuerit Henricus IV, 592. Antiquum jus regum Francie in regnum Anglorum notatur in coronatione Henrici IV, 587. Annulum accepit, et gladio accinctus est ab episcopo, 590. Eique corona imposita est ab eo lem Carnotensi, 592. Rhemos occupantibus factiosis, rex Carnoli est consecratus, *ibid.* —

Henricus imperator II persuasit Benedicto papæ octavo ut in Ecclesia Romana Symbolum juberet cantari in Missa, 562. — Henricus (S.), Lubecensis episcopus, in extremis positus post acceptam extremam unctionem, viaticum Dominici corporis sumpsit, 536.

Heraclius imperator coronatus est a Sergio patriarcha Constantinopolitano, et ab eodem uxor ejus Augusta coronata, 584. Heraclium juniorem qui et Constantinus dictus est, idem patriarcha coronavit, anno imperii sui patris tertio, *ibid.*

Herbarius est veneficus, ob herbas maleficas, et herbarum venena appellatus, 478. Herbarii infantum interfectores, in extremo vite penitentiam, si cum luctu quesierint, consequantur, 469.

Hermelis (S.) martyris natale, 425, 443, 708, 822.

Hermintrudis Caroli Calvi conjux coronatur, 585. In ea coronatione episcopi allocuti sunt populum in ecclesia, inquirentes de consensu, *ibid.* Benedictio nuptialis Hermintrudis regine, 596.

Hero senex anachoreta, a dæmone deceptus, inter biathanatos reputatus est, 611.

Hyacinthi (S.) natale quarto Idus Februarii, 310.

Hieronimi (S.) memoria fit in canone Missæ, 3, 285. u Kal. Octob. na-

tale sancti Hieronymi, 417. Videtur olim repetita sancti Hieronymi festivitas: ante eas Octava nonis Octobris celebrata, *ibid.*

Hierophantes et Hierophantides a vete corona in sacris Cereris olimangebantur, 558.

Hilarii (S.) memoria fit in canone Missæ, 3, 285. Concurrentia Octavie Epiphaniæ, et festi sancti Hilarii, 303. Missa de sancto Hilario cum commemoratione et benedictione de Octava, *ibid.* Hilario tribuitur a quibusdam hymnus Angelicus, 277.

Hincmarus Rhemensis archiepiscopus fecit secundam sacri corporis sancti Remigii translationem, 418. Carolum Calvum Metis coronavit imperatorem, 556.

Hippolyti (S.) martyris natale undecimo Kal. Septemb. 421, 442, 700.

Hispanorum unica versio in baptismo, 353. Quando olim apud eos dabatur episcopalis benedictio in Missa, 296. In qua parte Missæ osculum dabant, 568 Sancte Parasceves die nec communicabant, nec celebrabant, 342.

Hulcus mucro. Vide Ungulæ, Fiduculæ.

Homicidæ quanta et quot annorum injungatur penitentia, habita ratione circumstantiarum, 465, 468. Qui defendendo se, aut parentes suos, aut familias suas, occidisset aliquem, non erit reus, nec tenebitur jejunare quia coactus hoc fecit, 468.

Homo sumitur pro humanitate, quando Patres dicunt Verbum assumpsisse perfectum hominem, 382. Perfectum dicunt contra hæresim Apollinaris, *ibid.*

Honor dicitur de tribus excellentioribus ordinibus, diaconatu, presbyteratu et episcopatu, 499, 502, 514.

Hora octava, id est secunda post meridiem, vel mediam noctem, 70. Veteres observabant horas ad siderum cursus, 489. Etiam ad umbram corporis humani, *ibid.* Hora nona, 5. Olim in semijejuniis Missæ tenebantur hora nona, 293. — Horarum canonicarum varietas pro diversitate festorum olim, sicut hodie, fuit in Ecclesia, 572. Horæ canonicæ coram infirmo recitatæ, 551, 542.

Horologium ad umbram corporis humani, 489. Series horarum sumitur in eo ab ortu solis, *ibid.*

Hostia non simplex panis et vinum, sed Christus, qui sub speciebus est immolatus, 26, 308. Qui opus nostræ redemptionis exerceatur, quoties hujus hostiæ commemoratio celebratur, 475, 444. Quomodo hostia et calix inter se debeant in altari ordinari, 255, 582. Hostiæ, seu panis contactus in ordinatione, non est necessarius, 508. Hostiæ forma rotunda, 564. Hostiæ pars in viaticum seposita, 583. Hostia et sacerdos Christus, 389. Hostia in patena calici superposita a sacerdote cum diacono levatur post hæc verba. *Per ipsum* etc., 582.

Hostis seu ostis, gallice *ost*, significat exercitum, 423.

Hugonis comitis filia Irmengardis nupsit Lotario Ludovici Pii imperatoris filio, 320. — Hugo (S.) abbas Cluniacensis a sancto Godefredo episcopo Ambianensi unctus oleo sancto viaticum dominici corporis et sanguinis percepit, 526. — Hugo Menardus, præfat. vi, vii.

Humerale non est simile Græcorum Omophorio, 556.

Humeri ungantur, *id est* scapulæ non in pectore, neque inter scapulas, in extrema unctione, 549.

Humiliatio populi ad benedictionem, 567.

Humilitas Christi seipsum legi subjicientis, 308. Se inclinantis ad jacentem hominem, eique manum porrigentis, 320. Humilitas pedum, quid sit, 377.

Hyacinthus (S.), 428, 709.

Hydria vas est ad aquam aptum, seu aquarium 317. Non solum aquæ, sed etiam vini vas hydria erat, *ibid.*

Hydroparastatæ sunt, qui aqua sine vino mysterium sanguinis Christi peragebant, 387.

Hymni a sancto Gregorio Magno conscripti, 878.

Hyppoliti (S.) officium, cum tribus nocturnis, 815.

Hyssopus adhibita aquæ benedictæ, qua altare consecratum a-pergitur, 427.

I.

Ignatii (S.) episcopi et martyris fit memoria in canone Missæ post consecrationem, 4.

Ignorantes, *id est* peccatores, 47, 317.

III. Nota, cum linea transversa loco nominis proprii, solebat poni in Codicibus ante annum salutis millesimum scriptis, 572. Postea littera N. scribi consuevit, *ibid.*, 603.

Illiante nomine Elie monachus anno 1071 decessit, et baptismatis sui et absolutionis formulam in cruce incisam secum voluit sepeliri, 459.

Illibata, *id est* integra, non contaminata, 283.

Immaculata hostia, *id est* immaculata Dei dona, 289.

Immolata diis comedentis pœna canonica, 467.

Imperator Constantinopolitanus feria quinta in cœna Domini duodecim pauperibus solebat lavare pedes, 335. Quo ritu, 336. Cuique pauperum, absoluta pedum lotionem, tria aurea numismata dabantur, *ibid.* Antiquo more imperator Constantinopolitanus sacro Chrismate consecratur, 589. Cujus sit ei coronam imponere, 591. Ungebatur in capite in modum crucis, 589. Ejus protopapa, 524. — Imperator Romanus cum ordinatur, tres orationes dicuntur, 586. Albanensis episcopus primam recitat orationem, secundam Portuensis, tertiam Ostiensis, cum ei ungit brachium sinistrum, *ibid.* Hodie imperator Romanus oleo exorsizato, rex vero oleo catechumenorum, inunguntur, 589. Imperator Romanus ungitur in brachio dextro, et inter scapulas duntaxat, *ibid.* Unctio fit in modum crucis, 590.

Imperatrici Constantinopolitaneæ a quo imponatur corona, 595.

Impositio manus in confirmatione distinguitur a chrismatione, 359, 386. Quid sit impositio manus, 506. Non est mera electio, 507. Vide Confirmatio, Chrismatio, Ordinatio, Electio.

Incendiarii quibus panis canonicis præstantur, 467, 474.

Incensum offertur a pontifice in Missæ offertorio, secundum morem antiquum, 245, 564. Episcopus offerat dedicando super altare crucem incensi, 430.

Indemnes, *id est* nulli reatu peccatorum obnoxii, 52, 182, 317, 415.

Indulgentiarum usus antiquus, 404.

Infantes quomodo efficiuntur catechumeni, 363. Infantibus quo die nomina imposita, 350. Eorum communio statim suscepto baptismo, 357. Baptizati ante sacram communionem non

lactentur, 356. Ubi Sabbati sancti officium incipiebat hora post meridiem secunda, non jejuni communicabant, *ibid.* Infantes baptizati confirmationem et Eucharistiam statim recipiebant, 357. Infantes cum ad ætatem intelligibilem pervenerint, docendi ea quæ veraciter credunt, et cura diligenti custodiant, 365. Pro iis confitentur et loquuntur susceptores, 366. Dignum est ut qui aliorum peccatis obnoxii sunt, aliorum confessione, per baptismum, peccati originalis remissionem percipiant *ibid.* *Vide* Peccatum originale. Baptismus. Infantes extra præscriptos Paschæ et Pentecostes dies baptizari solebant, 400. Quolibet a suo natali, die. *ibid.* Infantes, seu infantuli aliquando dicuntur etiam si qui ad pueritiam pervenerunt, 490.

Inferiæ mense Februario a paganis celebratæ, 307.

Infidelium conversionis curam gerere spectat ad reginam in regno, 505.

Infirmorum confessio ante extremam unctionem, 540, 547. Infirmorum absolutio, *ibid.* Infirmorum visitatio, 532. Infirmorum unctio sacramentum, *ibid.* Infirmis factæ interrogati ones ante unctionem, 537, 539, 544, 553. *Vide* Extrema unctio, Visitatio Missa pro infirmo, 551, 554. Missa pro infirmo qui proximus est morti, 552, 554. Coram infirmo horæ canonicæ recitandæ, 542, 551. Oratio ad infirmum unguendum, 235.

Ingenuorum venundatio prohibita, 474.

Ingomeris et Clodomiris filii Clodovei regis nomina acceperunt in ipso baptismo, 350.

Innocens (S.), sive Innocentius. *Vide* Mauricius (S.).

Innocentium (SS.) martyrum natale quinto Kal. Januarii et Missa, 12, 659. Quasi præ tristitia dies illa deducitur, *ibid.*

Instrumentorum porrectio confundi non debet cum manuum impositione, 507. Instrumentum aliquando pro libro usurpatur, 397. Instrumenta dicuntur res quæ in ordinationibus porrigi solent ordinandis, 504. De instrumentorum porrectione in presbyteri ordinatione, non fit mentio in antiquis Patrum, conciliorum aut scripturæ libris, *ibid.* Ecclesia Græca hæc ignorat huc usque instrumentorum porrectionem, *ibid.* Christus non ordinavit apostolos in presbyteros per instrumenti porrectionem, *ibid.* Veræ credulitatis instrumentis *id est*, veræ fidei scripturis: libris *id est*, doctrinis, per metonymiam, 397.

Insufflatio in faciem fiebat catechumenus, 376. Ter insufflabatur Satanas a catechumeno ad occidentalem plagam converso, *ibid.* Duplex insufflationis modus, *ibid.* Qui et quot liant a Græcis insufflationes, *ibid.* *Vide* Catechumenus.

Intellectus est inutilis, si ex sapientia non subsistat, 372.

Intelligere aliud est, aliud sapere, 372.

Interrogationes in baptismo fieri solitæ sunt, juxta priscum Ecclesiæ morem, 352. Interrogationes sacerdotis ad infirmum unguendum, et responsiones infirmi ad sacerdotem, 537, 539, 544.

Introitus est antiphona quæ captatur dum sacerdos introit ad altare, 275. Introitus ex quibus constet partibus, *ibid.*

Invasores rerum alienarum, malo ordine, canonicis pœnis subjacent, 407.

Inventio sanctæ Crucis, v Nonas Maii, 86, 693. Hoc festo Græci carent, 391.

Invisibilem amore rapimur, pro: In Invisibilem amorem rapiamur, 298.

Invocatio super regem, sunt orationes episcoporum, seu benedictiones in coronatione regis, super eum fusæ, 586.

Irenæi (S.) natale, quarto idus Februarii, 310.

Irmingardis imperatricis mors, 319.

— Irmingardis filiæ comitis Hugonis, et Lotarii filii Ludovici Pii imperatoris nuptiæ, 320.

Ite Missa est apud Latinos pronuntiat a diacono. Apud Græcos. *Ite in pace*, vel, *Procedamus in pace*, 570.

Ivo Carnotensis, de quo sanctus Petrus Damiani ei æqualis, scripsit sermonem de sacramentis Dedicacionis, 427. Non vero Fulbertus Carnotensis episcopus, *ibid.*

J.

Jacobi utriusque apostoli fit mentio in canone Missæ, 3. Jacobi fratris Domini et Philippi apostolorum natalis cum Missa et vigilia, 85, 693. Jacobi fratris Joannis apostoli festum vii Kal. Augusti, 115.

Januarii Kalendis olim homines superstitionibus paganorum obnoxii, 300. Hac die Missa assignatur ad prohibendum ab idolis, *ibid.* Triduo Kal. Januarii fiebant litanie ad calcandam gentilium consuetudinem, 302. Homines pagani variis ferarum et pecudum formis petulantius discurrebant, 472. Hoc dicebatur in cervulo ducere, aut in vetula vadere, *ibid.*

Joannes Baptista (S.) videtur intelligendus in posteriori canonis parte; cum Joanne, Stephano, 290. Ejus festivitas cum vigilia et jejuniis celebratur, 108. Tres Missæ cantantur: prima de vigilia, post solis occubitu; secunda de nocte: tertia in die 404, 701. Quare hæc tres Missæ huic festo assignantur, *ibid.* Laus sancti Joannis Baptistæ, 404. Ejusdem senior gratis quam natura, *ibid.* Sanctus Joannes Baptista a Christo baptizatus dicitur, 126, 413. Natalis sancti Joannis Baptistæ, octavo Kal. Jul., 107, 109, 701, 803. — Joannis et Pauli (SS.) fit mentio in canone Missæ, 3. Natalis eorum et Missa, 110, 701, 805. — Joannis Evangelistæ (S.) fit mentio in canone Missæ, 3. Nativitas sancti Joannis, sexto Kal. Januarii, et Missa, 10. Nativitas ejusdem ante Portam Latinam, 87, 392. Hujus apostoli festo duæ Missæ assignantur: prima primo mane; secunda, in die, 249, 659. Dominus in cruce vicarium suæ Matri filium Joannem subrogavit, 11, 299. Joannes septem scribens Ecclesiis universæ creditur scripsisse Ecclesiæ, 371. — Joannes (S.) Chrysostomus excogitavit cruces argenteas, quibus lucernæ cereæ imponebantur, 436. Communibus cleri et populi votis, assentiente imperatore, Joannes Chrysostomus electus est episcopus Constantinopolitanus 512. Sacro chrismate unctus in sua ordinatione, 516. In excelso loco positus, *ibid.* Sacerdos unctus est appellatus, *ibid.* — Joannes Abricatensis episcopus, et postea Rothomagensis, quando obierit, 581. Ejus vitæ acta compendiaro relata, *ibid.* — Joannes Arclatensis, cui Theodulphus Aurelianensis episcopus libellum de ordine baptismi dedicavit, 374. Hic vixit sub Carolo Magno, et Ludovico Pio imperatoribus, *ibid.* Hi duo episcopi a Ludovico Pio mittuntur obviam Stephano papæ IV. Rhemos appropinquanti, *ibid.* — Joanni

Chozebitæ abbati, deinde episcopo Cæsareæ in Palestina Spiritus sancti præsentia visibili signo apparere solebat divina mysteria celebranti, 303.

— Joannes Constantinopolitanus patriarcha coronavit Mauricum imperatorem, et uxorem ejus Augustam, 584. — Joannis Monachi Hierosolymitani hæresis circa processionem Spiritus sancti, 379.

Joseph ab Arimathia per diaconum significatus, 582.

Jube, Domine, benedicere, id est benedicere velis, et jubere aliquando est velle, 561.

Jubilæus annus, in quo plenaria requies signatur 371. Septem hebdomadibus, et monade conficitur, *ibid.*, 386.

Judas (S.) apostolus, 137, 712. *Vide* Simon (S.) — Judæ traditori corpus et sanguinem suum in ultima cœna Christus porrexit, 328. Judas Eucharistiam inter discipulos indigne accipiens, non polluit innocentes, *ibid.*

Judæi adorabant ad Occidentem conversi, 329. Cur non dicitur *Flectamus genua*, dum pro perfidis Judæis oratio sollemnis dicitur, 322.

Judith filia Caroli Calvi nupsit Edulpho Anglorum regi, 390, et coronata fuit, *ibid.* Benedictio nuptialis Judith reginæ, 596.

Julianæ (S.) nomen recitatur in canone Missæ, 290. Quartodecimo Kal. Martii natalis sanctæ Julianæ virginis et martyris, 311. Nicomediæ passa est, et paulo post in Campaniam translata, *ibid.*

Julianus (S.) presbyter et martyr, 419. — Julianus Apostata, in festo Epiphaniæ, progressus in Ecclesiam, solemniter Numine adorato discessit, 302. Juliani sacris magicis operantissatelles Christianus sua præsentia, demones fugavit, 361.

Juno februata, seu febrilis, seu februatæ a Romanis dicta, 308. Ejus lupercalia vocabantur, *ibid.*

Justini minoris imperatoris exsequiæ, et elatio cadaveris ejus cum cantu et pompa, 485. Coronatus fuerat ab Eutychio patriarcha Constantinop., 583.

Justinianus imperator quali veste ornatus, sepultus fuerit, 483. Justiniani imperatoris mensa ex omnibus pretiosis facta, 288.

Juvenalis (S.) 694.

Jejunare tefradas, sive Parascevas, *id est* feriam hebdomadæ, sive quartam, sive sextam, 463, 470. Christiani, præsertim orientales, ex antiquo more, solent jejunare feria quarta et sexta cujusque hebdomadæ, 470. Cum jejunant homines, spirituali cibo sunt recreandi, 468, 314, 441. Mos vetus non jejunandi a Paschale ad Patecosten, 395. Jejunare non valenti quæ penitentia imponenda, 464.

Jejunium Quadragesimale dicitur paschale; et paschalis observantia, 315. Jejunium Quadragesimæ olii varium, *ibid.*, 316. Ut lapidus et poculus corpora, sic jejunium et virtutibus animæ saginantur, 39. *Vide* Quadragesima. — Jejunium primum quatuor temporum olii non semper occurrebat prima hebdomada Quadragesimæ, 317. Nec jejunium quarti mensis olii cadebat semper in hebdomadam Pentecostes, 400. Denuntiatio jejuniorum primi, quarti, sexti et decimi mensis, 105, 402. Denuntiatio illa jejuniorum olim fiebat in Missa post illa verba: *Pat Domini sit semper vobiscum*, 402. Jejunium primi mensis olim cadebat in hebdomadam primam mensis

Martii, 403. Jejunium mensis quarti in hebdomadam secundam mensis Junii, *ibid.* Feria quarta, sexta et Sabbato jejunetur usque ad horam nonam, *ibid.* Gregorius VII, et Urbanus II, restituerunt hæc jejunia in hebdomadam primam Quadragesimæ, et in hebdomadam Pontecostes, *ibid.* Jejunium indictum in triduo Rogationum, 395. Dies pœnitens jejunium septem hebdomadarum, si jejunare non possit, redimat viginti solidis, in eleemosynis, 464. Si non potest tantum dare, det decem: si autem multum pauper, det solidos tres, *ibid.* Jejunium olim a quibusdam non observatum in cœna Domini, 327.

K

Kalendarium Rom., 7, in notis. Illud edidit Joannes Fronto, præfat. iv.

Kyrie, eleison juxta usum veterem, in exsequiis defunctorum canitur, 485. — *Kyrie, eleison* canitur in Missis et in cæteris divinis officiis, ex veteri more Ecclesiæ Romanæ, 276. Et in officio defunctorum, 485. Toties dicebatur olim *Christe, eleison* quoties *Kyrie*, 277. *Kyrie eleison*, apud Græcos simul omnes canunt, et *Christe* non canitur, *ibid.*

Κυρίου διηθημέν. *Oremus Dominum* a diacono dicitur, 321.

L

Labia, in Extrema unctione unguantur, et exterius crucem super mentum et guttur faciendo, 549.

Lac benedicatur et mel in Missa Sabbati sancti, propter recens baptizatos, 388. Cur baptizati lac et mel gustare jubentur post sacrum lavacrum, *ibid.*

Lactari infantes recens baptizatos permissum ante sumptionem Eucharistiæ; alibi fuit prohibitum, 356.

Laminæ aureæ quas in fronte gestabant sancti Joannes et Jacobus, quæ fuerint, 558.

Λαμπάδιστος, *id est* gestator lampadis ante pontificem, 318.

Lardarium, quid sit, 613.

Largus (S.) martyr, 410.

Laticlavium, seu latus clavus, 325. Vestis senatoria dicitur laticlavium, *ibid.*

Laudant angeli, etc. Mos est Ecclesiæ antiquus, in Missæ præfatione mentionem facere cœlestium spirituum qui sine intermissione Deum laudant in cœlis, 280.

Laudes matutinæ et vespertinæ infirmis debent decantari per singulos dies et noctes, 542, 551.

Laurentii (S.) fit mentio in canone Missæ, 3. Ejus festum celebratur cum vigilia, 419. Duæ Missæ celebrantur; prima de nocte, *id est* primo mane; secunda, de die, *ibid.*, 410, 706. Officium sancti Laurentii Martyris, 812. Octava sancti Laurentii 411, 707. Deposito rel quiarum sancti Laurentii, 304. — Laurentius presbyter sepulcri violator, 472.

Lectiones duodecim in jejniis quatuor temporum, 42. Sex eadem bis dicuntur *id est* semel Græce et semel Latine, *ibid.* Lectio prophetica præmissa lectioni Epistolæ, 560. Lecturi Epistolam veniam petebant, 561.

Lectores locum habent inter gradus clericales, 323. Lectores distincti sunt a cantoribus, *ibid.* Datur lectoribus libertas uxorem ducendi, *ibid.* Lectores prohibentur vacare aleis, et ebrietati, *ibid.* Lectores qui Quadragesimam, feriam quartam, vel parascevem non jejunaverint, deponantur, *ibid.* Lectores aliquando psalterum fungun-

tur officio, *ibid.* Apud Græcos lectoratus ex minoribus ordinibus solus contetur, 448. Ordinatio lectorum apud Græcos, *ibid.* Quo Missæ loco fiat lectorum ordinatio, 487. Lectorum veteris mentio in Ecclesia, 490. Lectores olim non solum maturioris ætatis sed etiam puerilis fuere, cum visum fuit Ecclesiæ, *ibid.* Priscis Ecclesiæ temporibus lectores in Missa legebant Evangelium et Epistolam, 491, 561. Munus fuit lectorum sacros Codices servare, 491. Lectores apud Græcos ordinantur per manus impositionem, juxta constitutiones apostolicas, 521, 523. Synodus septima improbat pueros tonsuratos in Ecclesia legentes, qui manus impositionem ab episcopo nondum acceperant *ibid.*

Legitimum dicitur id quod in ipsis sacris sancitum est faciendum, 326.

Leocadia (S.), quæ non tormentis sed carceris squalore et fame obiit, confessor appellatur, 303, 440.

Leodegarii (S.) episcopi natale, vi Non. Octobris, 418.

Leonis papæ X et Francisci I Francorum regis concordata, 511. His electiones episcoporum sublatae sunt a clero et populo, *ibid.* — Leo (S.) papa I constituit ut intra actionem sacrificii diceretur *Sanctum sacrificium, immaculatam hostiam* 3. Ejus decretum de Missæ unius celebratione in die, 405. Tertio idus aprilis natale sancti Leonis papæ I, 390. — Leonis (S.) papæ II natale iv Kal. Julii, 411, 404. Translatio sancti Leonis papæ, 112. Collecta ejus explicatur, 404. — Leo III papa coronam imposuit Carolo Magno, cum imperator creatus est, 591. — Leo philosophus imperator, quod quadrigamus esset, ecclesia ejectus, 476.

Lessus est carmen funebre, quod alias Nenia dicitur, 477.

Levate olim clamabat diaconus, oratione completa, 322. Hodie *Levate* dicitur a subdiacono, *ibid.* Secundum Ordinem Rom. *Levate* dicitur a diacono in fine orationis, ante Per Dominum, etc., *ibid.*

Λεχθος est ampulla, seu vas in quo oleum reconditur, 325.

Liber officialis est Antiphonarius, 387. Libri Pœnitentiales diversi, 462. Libri Pontificales, 505. Liber Sacramentorum quid sit præf. iii, 273. Cur sic dicatur, 274. Liber Sacramentorum distinguitur a Sacramentario, *ibid.*, 340. *Vide* præfat. Libri sacri Romæ servabantur in bibliotheca Cubiculi, 274.

Libido, postquam Christus virgo de Mariæ virgine prodiit, Virginis partu victa est, 439.

Ligaturas qui fecerit, quod detestabile est, tres annos pœniteat, unum in pane et aqua, 467.

Lini (S.) fit mentio in canone Missæ, 3.

Lintaminum altaris antiquos est in Ecclesia usus, 430. Lintea altaris ab episcopo benedicuntur cum aqua sancta, et incenso, *ibid.*

Linteis involuti a susceptoribus recens baptizati, 355.

Litania ad luctum pertinet, 2. Litania septena, *id est* quæ fit a septem choris Sabbato sancto ad fontes cantatur, 71, 347. Litania major: Missa in litania dicenda, 394, 689, 695. Litania major est Rogationum, quæ in triduo ante Ascensionem celebrandæ sunt, 393. Earum auctor est sanctus Mamertus Viennensis episcopus, *ibid.* Quæ fuerit causa hos Rogationes institvendi, *ibid.* Ante sanctum Mamertum fuere litanis rogationes, processiones,

sed non certo die stabiles, 394. Quo ritu celebrandæ erant Rogationes a sancto Mamerto quotannis institutæ, *ibid.* Vetus litania majoris formula, 395. Quædam litania falso ascripta sancto Gregorio Magno, 377. Litania unctionis infirmorum, 544. Litaniarum quæ ante extremam unctionem dicuntur, post septem psalmos recitatos super infirmum, antiquitas, 553. Litania a clero dicenda in dedicatione ecclesiæ prostratis sacerdotibus et levitis cum pontifice ante altare, 445. Litania brevior in ordinatione clericorum dicenda, 497. Litanis non semper sumuntur, pro publicis, quæ pro edendo fiunt, Rogationibus: sed aliquando pro precibus, quales sunt in capite nono regulæ sancti Benedicti, 414.

Litare est sacrificare, 443. Λιτή, *id est* oratio, *ibid.* Litatio abstinentiæ dicitur, 634.

Lotarii filii Ludovici Pii, et Irmingardis filis Hugonis comitis, nuptiæ, 320.

Lotio pedum in cœna Domini fieri solita, 335. In lotionem pedum preces decantandæ, 334, 877. Quo ritu, et qua hora pedum lotio solet fieri, 335. Constantinopoli imperator duodecim pauperibus hæc feria solebat lavare pedes, *ibid.* — Lotio defunctorum ab apostolis ad nos manavit, 482.

Lavat manus pontifex, oblatione facta, divina facturum mysteria, ex more antiquo, 563. Lavant quoque assistentes ei presbyteri apud Græcos, *ibid.* Quid illa lotio manuum significet, *ibid.*

Lucæ Evangelistæ (S.) natalis xv Kal. Nov., 135.

Luciæ et Geminiani (SS.) martyrum natale, xvi Kal. Octob., 430, 710. — Luciæ (S.) virginis et martyris nomen recitatur in canone Missæ, 4, 390. Natalis sanctæ Luciæ idibus Decemb., 144, 654, 635. Officium sanctæ Luciæ virginis et martyris, 842.

Ludovicus Pius imperator conjuratos cum Bernardo Italie rege, nepote suo, diversis pœnis affectit, 319. Omnibus deinde reis injuriam condonavit, 320. In Britanniam minorem, ut compesceret Mormanum, profectus est, 319. Inter Missarum celebrationem septem archiepiscopi orationes septem reconciliationis ecclesiasticæ super eum cecinerunt, 458. In Ecclesia sancti Dionysii ab episcopis voluit reconciliari, et per manus episcoporum armis accingi, 590. — Ludovici II Francorum regis coronatio habetur inter Capitula Caroli Calvi, 584. Sacro oleo fuit in sua coronatione unctus, 587. — Ludovicus IV, cognomento Ultramarinus, videtur fuisse in regem Angliæ et Franciæ unctus, 507. Artholdus archiepiscopus Rhemensis, Ludovicum et Gerbergam conjugem ejus sacro chrismate unxit, 588.

Luminaria in Ecclesia, cur accendantur dum sol lucet, 493, 582. Luminaria accensa ad Evangelium, 582. Luminaria prælata sanctis reliquiis, 434 et episcopis, 347. *Vide* Cerei.

Lupercalia fiebant mense Februario, 307. Lupercalia a Gelasio papa sublata, *ibid.* Februarius nominatur a sacris febris Lupercorum, 308. Feriæ Junonis februatæ sunt lupercalia, *ibid.* Mulieres februebantur a lupercis, amiculo Junonis, *id est* pelle caprina *ibid.* Lupicinus (S.), celebratis Missis, cum summo honore gaudioque sepultus est, 485.

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

sed non certo die stabiles, 394. Quo ritu celebrandæ erant Rogationes a sancto Mamerto quotannis institutæ, *ibid.* Vetus litania majoris formula, 395. Quædam litania falso ascripta sancto Gregorio Magno, 377. Litania unctionis infirmorum, 544. Litaniarum quæ ante extremam unctionem dicuntur, post septem psalmos recitatos super infirmum, antiquitas, 553. Litania a clero dicenda in dedicatione ecclesiæ prostratis sacerdotibus et levitis cum pontifice ante altare, 445. Litania brevior in ordinatione clericorum dicenda, 497. Litanis non semper sumuntur, pro publicis, quæ pro edendo fiunt, Rogationibus: sed aliquando pro precibus, quales sunt in capite nono regulæ sancti Benedicti, 414.

Litare est sacrificare, 443. Λιτή, *id est* oratio, *ibid.* Litatio abstinentiæ dicitur, 634.

Lotarii filii Ludovici Pii, et Irmingardis filis Hugonis comitis, nuptiæ, 320.

Lotio pedum in cœna Domini fieri solita, 335. In lotionem pedum preces decantandæ, 334, 877. Quo ritu, et qua hora pedum lotio solet fieri, 335. Constantinopoli imperator duodecim pauperibus hæc feria solebat lavare pedes, *ibid.* — Lotio defunctorum ab apostolis ad nos manavit, 482.

Lavat manus pontifex, oblatione facta, divina facturum mysteria, ex more antiquo, 563. Lavant quoque assistentes ei presbyteri apud Græcos, *ibid.* Quid illa lotio manuum significet, *ibid.*

Lucæ Evangelistæ (S.) natalis xv Kal. Nov., 135.

Luciæ et Geminiani (SS.) martyrum natale, xvi Kal. Octob., 430, 710. — Luciæ (S.) virginis et martyris nomen recitatur in canone Missæ, 4, 390. Natalis sanctæ Luciæ idibus Decemb., 144, 654, 635. Officium sanctæ Luciæ virginis et martyris, 842.

Ludovicus Pius imperator conjuratos cum Bernardo Italie rege, nepote suo, diversis pœnis affectit, 319. Omnibus deinde reis injuriam condonavit, 320. In Britanniam minorem, ut compesceret Mormanum, profectus est, 319. Inter Missarum celebrationem septem archiepiscopi orationes septem reconciliationis ecclesiasticæ super eum cecinerunt, 458. In Ecclesia sancti Dionysii ab episcopis voluit reconciliari, et per manus episcoporum armis accingi, 590. — Ludovici II Francorum regis coronatio habetur inter Capitula Caroli Calvi, 584. Sacro oleo fuit in sua coronatione unctus, 587. — Ludovicus IV, cognomento Ultramarinus, videtur fuisse in regem Angliæ et Franciæ unctus, 507. Artholdus archiepiscopus Rhemensis, Ludovicum et Gerbergam conjugem ejus sacro chrismate unxit, 588.

Luminaria in Ecclesia, cur accendantur dum sol lucet, 493, 582. Luminaria accensa ad Evangelium, 582. Luminaria prælata sanctis reliquiis, 434 et episcopis, 347. *Vide* Cerei.

Lupercalia fiebant mense Februario, 307. Lupercalia a Gelasio papa sublata, *ibid.* Februarius nominatur a sacris febris Lupercorum, 308. Feriæ Junonis februatæ sunt lupercalia, *ibid.* Mulieres februebantur a lupercis, amiculo Junonis, *id est* pelle caprina *ibid.* Lupicinus (S.), celebratis Missis, cum summo honore gaudioque sepultus est, 485.

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

Lustrici dies a lustrandis pueris appellabantur, 359. Sunt dies lustrici a nativitate marium nonus, feminarium octavus, *ibid.*

M

Macarius et Emerentiana (SS.) martyres, 22. — Macarius et Eugenius (SS.) martyres, a Juliano Apostata in Oasim relegati, et securi ibidem percussi, 305.

Machabeorum (SS.) natale Kalend. Augusti, 409. Hæc ipsa die Missæ duæ: prior sancti Petri altera sanctorum Machabeorum, *ibid.*

Magi apud Persas sunt sapientiæ studiosi, et Dei amatores, 302. Magus dicitur Theologus, *ibid.* Magi orti dicuntur ex filijs Ceturæ, quibus Abraham dedit munera, *ibid.* A Chaldæis de stella Salvatorem natum in carne nuntiatura, edocti fuerunt magi, *ibid.*

Magodia Arabia, regio, 302. Magodia magorum patria, *ibid.*

Magni (S.) episcopi et martyris natalis xiv Kalend. Septem., qui in persecutione Decii necatus est, 411. — Magni (S.), seu Andreæ martyris, natale cum socijs suis, 411.

Maleficium, quibus penis canonicis plectatur pro circumstantiis, vel personæ, vel criminis, 466. Quis dicatur pro amore maleficus, 472.

Mallosi (S.) martyris inventio, et in Basilicam translato, 585.

Maltha est calx aqua subacta, cum pice liquida et axungia, Gallicæ ciment, 426, vel est pix cum cera mista, *ibid.*

Mamercus (S.), seu Mamertus Viennensis episcopus, non instaurator, sed auctor Rogationum, 393.

Manes placati cibo eorum tumulis apposito, 311.

Manica, *id est* chirothecæ episcopi celebrantis, 557, 563.

Manichæi hæresis Christo corpus phantasticum tribuens, proscribitur, 299.

Manipulus alias Mappula et Phanon, 557.

Manus impositio ad faciendum catechumenum, 376. Impositio manuum fit baptizando dum Symbolum reddit; vel post trinam professionem, *id est* Symboli recitationem, 394. *Vide* Catechumenus. Penitentibus substratis manus a pontifice imponebantur, 461. Hæc impositio manuum non erat absolutio, sed quedam precatio et benedictio, *ibid.* Cur oratio dicatur impositionis manuum in Penitentiali libro, 471. Sine impositione manuum et cibicio, super caput penitentia non dabatur, *ibid.* *Vide* Penitentia. Manus impositio sola est materia essentialis diaconatus, presbyteratus et episcopatus, 504, 506. Manus impositio est positio manus super eam vel alienius, 506. Instrumentorum correctio non habetur manuum impositio, 507. Christus lunaticum, Marc. vii. contactu linguæ et aurium, non manuum impositione curavit, *ibid.* Impositio manuum ab electione realiter distinguitur, 508. Electio a clero et populo, ordinatio per manuum impositionem ab episcopis fieri solita, *ibid.* Lectores et subdiaconi apud Græcos ordinantur per manus impositionem, 521, 523. *Vide* Ordinatio. In abbatis ordinatione apud Græcos impositio manus episcopalis adhibetur, 526. Benedictio episcopalis fiebat olim per manuum impositionem, 296. In confirmatione manus impositio adhibetur, 359. Distincta est a chrismatione, *ibid.*, 507. In coronatione regis et reginæ fit impositio manuum, 595. — Manus unctæ diaconis in ordinatione, 501. Presbyteris, 503. Episcopis, 516. Manus super et infra ungantur in extrema unctione, 549. Si pres-

byter fuerit, ejus manus non ungantur intra, *ibid.* — Manus justitæ est virga, cui palma manus prefixa est, que traditur regi in sua coronatione, 592. *Id* significat quod per formulam traditioni adjunctam exprimitur, *ibid.*

Manutergium est mantile tergendis manibus idoneum, 495.

Mappula est manipulus quem immittit episcopus in brachium sinistrum cuilibet subdiacono, 496. Gestabatur olim mappula ad oculorum et narium pituitam detergendam, *ibid.*

Marcellianus (S.) martyr, 105, 700.

Marcellinus (S.) papa 4. Sancti Marcellini martyris natale iv Non. Julii, 104, 699. — Marcellini (S.) Ebreduensis episcopi baptisterium anniversario miraculo perelebrent, 399.

Marellus (S.) Parisiensis episcopus, cum esset subdiaconus sancto Prudentio Missam celebranti ministravit, 563. Hausta ab ipso aqua e fluvio Sequana in vinum est conversa, *ibid.* Hoc vinum sanctus Prudentius jussit in calicem sacrum fundi, ex quo Missa celebrata, omnes communicaverunt, *ibid.*

Marcelli (S.) martyris natale, Non. Oct., 418. — Marcelli (S.) papæ et martyris festum, xv Kal. Februarii assignatur, 19, 661, 662.

Marci Evangelistæ (S.) natalis, vii Kal. Martii, 84, 390. Sanctus Marcus pro Christi nomine glorioso martyrio coronatus, 84, 391. — Marcus (S.), ad quem statio feriæ secundæ in hebdomada tertia Quadragesimæ, est summus pontifex, qui die septimo Octobris colitur, 48, 711. Natalis sancti Marci nonis Octob., 436, 418. — Marci (S.) martyris natale, xiv Kal. Julii, 105, 700. — Marci Aurelii imperatoris dictum: *Omnia desursum* 443.

Marcus et Donatus pseudomartyres apud Donatistas, 285. Horum nomina Donatistæ recitabant in suis sacrificiis, *ibid.*

Mariæ (S.) virginis nativitas, vi Idus Sept., 427, 709, 821. Dicitur beata Virgo innupta, *id est* intacta, 819. Sanctæ Mariæ Assumptio, 411, 707. Sanctæ Mariæ virginitate libido victa est, 439. Sancta Maria in Octava Domini, 660. Maria interpretatur domina, sive luminatrix, 366. — Mariæ (S.) ad Martyres dedicatio, 392. Hoc festum olim instituit Bonifacius IV papa, converso Romano Pantheo in ecclesiam sanctæ Mariæ, et omnium Martyrum, 392. — Mariæ et Marthæ (SS.) sororum Lazari festum assignatur xiv Kal. Februarii, 304.

Marii et Marthæ (SS.) conjugum et martyrum natale, vii Kal. Februarii, 304.

Martini (S.) Turonensis episcopi nomen recitatur in canone Missæ, 3, 4, 285. Ejus humilitas commendatur, sedentis in humili sella in ecclesia, 340. Quarto Nonas Julii Translatio sancti Martini, et ordinatio, et dedicatio Basilicæ ipsius, 406. Ecclesia hæc est quam Perpetuus episcopus edificavit super sepulcrum sancti Martini, *ibid.* Translationem corporis sancti Martini fecit ibidem Perpetuus ex ejus sepulcro in absidem majoris Ecclesiæ, *ibid.* Tertio idus Novemb. natalis sancti Martini, cum vigilia, 440, 422, 713. Officium sancti Martini, 833. Sanctus Martinus oleo celesti sanatus, 589. Dividit chlamydem pauperi, 422. Flagellatur ab Arianis, *ibid.*

Martinianus (S.), 114, 703.

Martyres uncti et confirmationis sacramento roborati divinitus ad patientiam, 331. Vigesimo secundo mensis

Junii natale sanctorum mccccclxxx martyrum, quorum vigilia cum silentio et jejuniis celebranda, 404.

Martyrologii lectio ante statum Ludovici Pii vix fuit in usu, 439. Jubentur legi in capitulo Martyrologium, regula, aut homilia, *ibid.* Antiqua formula festi alicujus annuntiantur, antequam Martyrologia publice legerentur in Ecclesia, *ibid.*

Masculi separati a feminis in exorcismis, 382. Masculi erant in parte dextera collocati, *ibid.*

Mathematicus dicitur magus, qui hora nativitatis inspecta, cuique ventura perscrutatur, 473. Dicitur Genethliacus, *ibid.* Mathematicus quæper invocationem demonum aliquem commentaverit, qua pena juxta canones plectendus, 467.

Matrimonium qui inierit cum vidua sui patris, aut sui fratris, separatur prius, deinde judicentur, 468. Casus quidam circa impedimenta matrimonia, 469. Et circa indissolubile vinculum ejusdem, *ibid.* Lex nova ad perfectorem statum vincula matrimonii adduxit, 597.

Matrinæ et patrini dicuntur sponsores et susceptores, 357.

Mattathias interpretatur Donatus a Domino, vel Donum Domini, 601. Mattathias idem ac Mattathias, syllaba per syncopen detracta, *ibid.*

Matthæus interpretatur Donatus, 601. Matthæi apostoli et evangelistæ festum undecimo Kalend. Octob. cum vigilia, 131, 710. Nomen sancti Matthæi recitatur in canone Missæ, 3.

Matthiæ (S.) apostoli nomen recitatur in canone Missæ post consecrationem, 4. Sexto Kal. Martii natalis sancti Matthæi, 29.

Matthias Illyricus, Lutherane sectæ vir, Missam antiquam ex Bibliotheca Palatina edidit, 570. Hujus Missæ ætiquitas, et momenta expenduntur, 571.

Mauricius episcopus Parisiensis interrogatus ab episcopo Claromontano, de forma quadam baptismi, 354. Hæc responsum sententiæ Stephani Formensis de eadem forma, contraria, *ibid.* — Mauricii (S.) et sociorum ejus martyrum natale decimo Kal. Octob., 416. Socii ejus sunt Exuperius, Candidus, Victor, Innocens, Vitalis et alii, *ibid.* Sancti Mauricii natale, 710. Ejus et sociorum officium, 824. — Mauricius imperator, et uxor ejus Augusta, a Joanne patriarcha Constantinopolitano coronati die nuptiarum, 584. A Mauricio Joannes ideus rogatus, ejus benedixit nuptias in palatio, 596.

Maurilius Rothomagensis archiepiscopus, quo anno obierit, 581. Actus ejus compendiosa, *ibid.*

Maurus (S.), et alii septuaginta duo martyres tertio Kal. Decemb., 412. — Mauri (S.) abbatis natale decimo octavo Kal. Februar. assignatur, 304.

Maximi (S.) martyris natale et Missa, 83.

Medardi (S.) nomen recitatur in canone Missæ, 4, 285. Sancti Medardi festum officium, sexto idus Junii, 800.

Mel et lac, que benedicta a recens baptizatis gustantur, quid significant, 388.

Mellinus est possessio in Sicilia, in qua tons baptismi miraculo celebris, 590.

Membrorum omnium unctio in confirmatione, 361. Membrum sibi truncans pœna canonica, 467. Per membra corporis in sacro eloquio, plerumque anime virtutes intelliguntur, 366, 382.

Memoria habetur sanctorum litur-

giis omnibus juxta antiquum morem, 285. Sacrificium non potest offerri nisi in communione sanctorum, quorum memoriam communicamus, *ibid.* Post consecrationem fit memoria vivorum et mortuorum simul in Græcorum liturgiis, 367.

Menas patriarcha Constantinopolitana, quibus ritibus encaenia oratorii celebraverit, 434.

Mennæ (S.) martyris natale, 140, 743.

Mensa Justiniani imperatoris ex omnibus pretiosis rebus facta, 288.

Mercii sunt Angelicæ populi, 587.

Meriti æstimator, *id est* demeriti, seu peccati, 180, 290, 444.

Meroldanus (S.) Scotus, episcopus regionarius, *id est* sine titulo consecratus, 484. Corpus ejus integrum, sacerdotalibus infulis redimitum, est in sepulcro inventum, *ibid.*

Mersio trina in baptismo fit, juxta priscum Ecclesiæ morem, 352. Quandoque unica, *ibid.* Ritus trinae mersionis refertur inter apostolicas traditiones, 353. Quid significet trina mersio et emersio, *ibid.* Unica mersionis qui fuerint auctores, *ibid.* Unica mersione baptizati jubentur iterum baptizari, quia forma illegitima baptizati, *ibid.* Unica mersione, et forma legitima baptismus collatus est validus, *ibid.* Sub trina mersione forma semel proferebatur, *ibid.* Apud Græcos aliquando fuit in usu, ut ter ipsa forma cum trina mersione pronuntiaretur, 354. Mersio ita fiebat, ut totum corpus et caput ipsum mergeretur, 384.

Μέσσης, *id est* participatio, quintus penitentium gradus, qui, expleta penitentia, Eucharistiæ participes erant, 361.

Metropolitani est imponere coronam regi, 591. Cur metropolitanus Henricum IV Francorum regem non coronaverit, 592.

Michaelis (S.) archangeli Ecclesiæ dedicatio, tertio Kal. Octob., 134. Missa in honore sancti Michaelis, *ibid.*, 711. officium sancti Michaelis, 825.

Micrologus frustra dixit hæc verba, et omnibus orthodoxis, non esse de canone Missæ, 284.

Minister dicitur aliquis minoribus ordinibus initiatus, 241, 556.

Ministerium sumitur pro vase, 432. Sacri pompa ministerii, *id est* vasa aurea et argentea Ecclesiæ, 433, 467, 474. Ministerium dicitur abacus, *id est* mensa marmorea calices continens, *ibid.* Usurpatur etiam ministerium pro tapetibus, pallis et similibus Ecclesiæ ornamentis, *ibid.* Qui fraudaverit aut neglexerit de ministerio Ecclesiæ, canonicis plectitur pœnis, 467, 474.

Minutæ causæ, quæ sint, 468.

Miracula de Eucharistia, 563, 579.

Missarum celebratio, sacramentorum nomine appellata, 274. Missa in singulari pro sacrificio corporis et sanguinis Christi liturgico, usurpata a sancto Ambrosio, 275. Hoc vocabulum solet in plurali a sanctis Patribus accipi, *ibid.* Missa olim dicebat initium a psalmodia, præmissa altaris et chori sufflitione, *ibid.* Ante Cælestinum papam Missa incipiebat a lectionibus, 276. Non unus fuit omnium Ecclesiarum, de initio Missæ usu, *ibid.* Antiqua Ecclesiæ consuetudo orandi pro fidelibus de unctis in liturgico Missæ sacrificio, 289. Olim Missæ tenebantur hora nona in semijejuniis, 293. In jejuniis hora vespertina, 324. Aliis diebus hora tertia, *ibid.* Primitivæ Ecclesiæ temporibus, Missarum solemnitas de nocte

celebrabantur, *ibid.* Pontifex aliquando duas Missas, aliquando unam pro devotione faciebat, 405. Olim unum sacerdoti plures Missas canere licebat, *ibid.* Papa in festo apostolorum Petri et Pauli duas Missas faciebat, alteram apud sanctum Petrum, alteram apud sanctum Paulum, *ibid.* Sanctus Leo Missarum celebrationem eodem die iterari ab eodem prohibuit, *ibid.* Si tamen ob angustias Ecclesiæ omnis populus sacrificio interesse non possit, permittitur iterari, *ibid.* Quando apostolicus duas Missas celebrat una die, inter eas non lavatos, nisi post officium, 411, 405. Missæ tres in festo sancti Joannis Baptistæ, qui intelligantur celebrandæ, 404. Missa unica olim in una Ecclesia per diem celebranda, 405. Missa sancti Augustini pro vivis vel defunctis, 486. Missa ad prohibendum ab idolis, 300. Quæ fuerit hujus instituendæ Missæ ratio, *ibid.* Missa chrisimalis in feria quinta cœnæ Domini, 327. Missa unica simul a pontifice et presbyteris dicta, 336, 337. Missæ tres in cœnâ Domini, 327. Aliquando Missæ duntaxat duæ, *ibid.* Missa præsanctificatorum apud Græcos 333. Missa offerri pro malis rebus vetatur, 468. — Missæ defectus, vel circa Eucharistiam accidentes, quibus pœnis canonicis plectantur, 468. Missa proprie incipit ab offertorio, 526. In Missa pro infirmo, introitus, gradale, offertorium et communio sunt duplicia, 554. Oratio in Missa dicitur ante præfationem, ex more antiquo, 564. Oratio ante offerendam a Græcos recitatur, non a Latinis, 562. Oratio mystica ante consecrationem olim clara voce recitata, 577. Oratio olim unica in Missa ante Evangelium, 278. Quinque orationes apud Græcis ante pacem, *ibid.* Tres secundum sanctum Joannem Chrysostomum, *ibid.* Oratio ad Complendum non est benedictio 297. Oratio pro regibus et imperatoribus in canone Missæ, 284. Missa Mozarabum habet duplicem hostiæ elevationem: primam statim post consecrationem, 565. Juxta antiquum morem archidiaconus, dictis a pontifice: *Per ipsum, et cum ipso*, levabat calicem, et tenebat per ansas elevatum coram pontifice *ibid.* Hostiæ et calicis elevatio statim post consecrationem, non est ritus antiquus, *ibid.* Græci attollunt corpus Christi post Orationem Dominicam, immediate ante communionem, *ibid.* Pontifex attollens sanctum panem, dicebat: *Sancta sanctis* et fiebat communio, 566. Sacerdos cum hostia elevata ter faciebat signum crucis, 567. Quid significet hostiæ elevatio cum triplici crucis signo, *ibid.* Communio corporis et sanguinis Domini, qui dicitur consecratio, 568. Missas olim fuisse de sanctis, et festis, contra errorem Illyrici asseritur, 570, 571. Ordo precum dicitur ratio celebrandæ Missæ, 572. Canon appellatur textus canonicæ precis, *ibid.* Totum fere Missæ sacrum est gratiarum actio, 609. Missa pro defunctis desiderantibus penitentiam, et minime consequentibus, qui debeat intelligi, 610. — Missa de sancto Cypriano, 416. De dedicatione Ecclesiæ, 437. Per octo dies celebrata, 438. Missa de defunctis, 481, 572. De sancto Hieronymo, 417. De sancto Martino, 406. De sancto Mauricio et sociis ejus, 416. De sancto Remigio, 417. De sancto Vedasto, 418. Missa pro infirmo, 551. Pro infirmo, qui morti est proximus, 552. Pro regibus, 556. Missa ab Illyrico edita, 570. Missæ celebrandæ non fuit olim unica ratio, *ibid.*

Misto sacrificio communicare, quod sit, 563. Omni prohibendum, *ibid.* Quo in casu permittitur, *ibid.* Siccio sacrificio communicare, *id est* Corpore Christi separatim a sanguine, dato, *ibid.*

Mithra, *id est* diabolus, divinatorum simia mysteriorum, signat in frontibus milites suos, 364.

Mitra erat ex lana, auro et purpura contexta, 441. Præter velum solebant mitra seu mittella virgines ornare caput, *ibid.* Ut repudiatis sæculi viris se Christo nupsisse indicarent, 442. Mitra est pileum phrygium caput protegens, *ibid.* Antiquorum mitra erat corona ex fasciis et orariis compacta, 558. Mitræ usus antiquus episcopis ignotus, 557. Quando ejus usus in Ecclesia cœpit, *ibid.* Per abusionem omnis corona appellatur mitra, 558. Mitræ hodiernæ pontificum a veteribus dispares, *ibid.*

Modestus (S.), 402.

Monachi communicantes in sanctæ Parasceves solemnitate, 342. Monachi non debent comedere extra horam regulæ præstitutam, 455. Nihil debent accipere sine licentia, *ibid.*

Monophysitarum ab hæresi Theodulphi Aurelianensis episcopus longe discedit, 382.

Mormanus Brito a Ludovico Pio imperatore rebellis compescitur, 319.

Mors nostra Christi morte destructa, 388. Si moribundus, petita penitentia, statim privetur usu linguæ et rationis, sacerdos adveniens, quid facere debeat, 609.

Morticinum et suffocatum qui comederit, pœnis canonicis subditus, 463, 478.

Mulier prægnans jejunare, si velit, potest, 469.

Munera (Τό) in canone Missæ, qui distinguatur τὸ δὸνα et sacrificia, 283. Munera seu donaria a fidelibus in Ecclesiæ dedicatione oblata, in usum ejus ab episcopis consecrabantur, 432.

Musæo Massiliensi presbytero quidam tribuunt orationem canonis: *Te igitur* 283. Musæus composuit sacramentorum volumen egregium, 571.

Mutilatio sui ipsius, quibus pœnis canonicis prohibita, 467, 474.

Myrtea corona sacriliculae Cereris cingebantur in sacris, 558.

N

N. Littera, quæ vulgo ponitur loco nominis proprii, quando cæperit, 572. Antea poni solebat nota *ill* cum transversa linea, *ibid.*

Naboris (S.) martyris natale, 105, 700.

Naresputo illitæ in scrutinio catechumenorum, 381. Narium unctio in confirmatione apud Græcos, 361. In extrema unctione nares unguuntur, 538, 541, 549, 555. Nares in summitate, et subtus unguuntur, crucis modo, 549.

Natale alicujus sancti, in die translationis ejus, sæpius celebratum, 407, 418.

Nazarii (S.) martyris natale, 105, 700.

Νεποδίωνται Latine tempestarii, *id est* tempestatum immissores, 472. Quibus pœnis canonicis sint plectendi, *ibid.* Canonibus plectuntur asserentes magos posse immittere tempestates, *ibid.*

Nerei, Achillei et Phaneratii (SS.), martyrum natale, 86, 392, 694.

Nicasii (S.) nomen recitatur in canone Missæ, 4, 116, 285.

Niceum concilium non sustulit canone quarto electiones episcoporum, per clericum et populum fieri solitas, 511.

Nicolaus Thuanus Carnotensis episcopus consecravit Carnot. Henricum IV, Francorum regem, 592. Composuit librum de coronatione Henrici IV, 584. Unxit regem liquore celesti, quem olim Angelus sancto Martino attulerat, 589.

Nicomedis (S.) natale 17 Kal. Octobris, 129, 710. Kalendis Junii Romæ dedicatio basilicæ sancti Nicomedis presbyteri et martyris, 103, 402, 699.

Nicostrati (S.) natalis sexto Idus Novembris, 139, 421, 608.

Nigræ virginum vestes, 440.

Nilammon in episcopum electus est a civibus urbis Geras, 508, 512. Sine electioni non acquiescentem Theophilus Alexandrinus hortatur ut ordinationem a se requirat, *ibid.*

Nobiliacum monasterium Atrebatense, in quod facta est sancti Vedasti translatio, 418.

Nobis quoque peccatoribus, sæpius in Missa olim reperitum, 577.

Nomina non in ipso baptismo, sed ante illum olim infantibus et pueris vulgo fuerunt imposita, 350. Infantibus qui octavo, vel prius, sui natalis die baptizabantur, in ipso baptismo nomina videntur fuisse imposita, *ibid.* Olim apud Romanos, nono ab ipso natali die maribus, et octavo feminis nomina imponebantur, *ibid.* Græci nomina infantibus decimo a natali die imponebant, *ibid.* Franci nono die nomina imponebant, 351. Nomina jam imposita, aliquando in baptismo mutabantur, 352. Nomina viventium in Missa post consecrationem recitata, 567. Nominum descriptio fiebat baptizantium, 351. Nominis Dei invocatione altari dedicata, 430.

Nona *Vide* Hora.

Nordanimbri sunt Angliæ populi, 587.

Nos tibi semper, etc. Ab his verbis prælationis, incipit gratiarum actio pro omnibus acceptis a Deo beneficiis, 280.

Nota *ill* cum linea transversa, loco nominis proprii, in Codicibus scribi solita, 572. Notæ sunt signa, seu compendia verborum a veloci scriba lingue celeritatem præcedente, 343. Antiqua scribendi notis consuetudo, 613.

Notarii sunt scribæ episcopi, qui ex lectorum collegio ut plurimum, assumebantur, 70, 343. Exceptores dicuntur notarii ab excipiendis notarum compendiis, *ibid.* Notarum, *id est* signorum compendio scriptor, seu scriba velox, notarius appellatur, *ibid.* 613.

Novatus hæreticus cum suis Eucharistiam porrigeret, ab eis exigebat per sacramentum, quod nunquam ad partes Corneli transirent, 580.

Nubentes, cur post benedictionem vitæ vinculo copulentur, 598. Quod vitæ colore candide et purpureo mista, significet, *ibid.*

Nudi in sola tunicella exorcizati, 377.

Numerus senarius, quid designet, 301. Quid septenarius, *ibid.* 371, 385; quid octavus, 300, 301; duodenarius, 312; sexagenarius, 314. Ratio numerandi, *ibid.*

Nov ai θυζαυτε, quando ceptum est psalli a populo apud Græcos, 33.

Nundina Romanorum dea a novo die nascentium nuncupata, 350.

Nuptiarum celebritas ex more veteri fit inter Missarum solemnias, 595. Veteres tricesimum et ann versarum diem nuptiarum devote celebrabant, 596, in quo hanc celebritatem ponebant, *ibid.* Nuptiæ et nubere a nubibus dicuntur, 598. Obnuere est caput operire, et nuptiæ dicuntur a capitis operatione, *ibid.* Hic mos civilis a Romanis ad Christianos traductus, *ibid.* Benedictio nup-

tiarum fit in Missa post Orationem Dominicam, 596. Mos iste nuptias benedicendi vetus in Ecclesia, *ibid.* Nuptiarum conditio, 597. necessitas, *ibid.*

O

Oblata modica in altari consecranda, secundum ecclesiasticam consuetudinem, 564; rotunda et formæ circularis, *ibid.* Panis rotula, quæ oblatæ dicuntur *ibid.* Oblata crucis signo benedicta, 287.

Oblationem suam, *id est* panem et vinum olim fideles, tum clerici, tum laici in Missa communicaturi, ad altare ad sui communionem osterebant, 174, 443, 509, 563. Sine oblatione communicare est communicare in oratione et precibus, assistendo Missæ integræ cum fidelibus, sine Eucharistiæ sumpione, 474. Episcopus ordinans tradit ordinato episcopo oblationem integram, *id est* hostiam consecratam, de qua communicat, 518. Idem facit episcopus presbytero a se ordinato, 519. Oblationes erant duplicis generis: aliæ in corpus Domini consecrandæ, aliæ ad usus pauperum benedicendæ, 564. Oblatio in altari consecranda debet esse panis integer, et nitidus studioque præparatus, *ibid.* Orationes, dicendæ ab offerentibus suas oblationes, et a ministris eas accipientibus, 574. Rex in Missa coronatus, offert panem et vinum ad se communicandum, 594.

Obnuere idem est quod operire, 598.

Octava designat supremum resurrectionis diem, et felicitatem æternam, 300. Unus dicitur idem octavus dies, 301. Octava dicitur a Græcis, ἀπολυσις, *id est* discessio, 300. Octavas, pro Octava, indeclinabile juxta usum veterem, 389, 401. Octava Nativitatis Christi, 300. Sancti Benedicti, 407. Pentecostes, 401. Concurrit cum festo sanctissimæ Trinitatis, *ibid.* Controversia de utrius celebrando festo, *ibid.*

Octavii (S.) natale Thessalonice, Kal. Junii, 402.

Oculi septem in uno lapide apud Zachariam prophetam, quid significant, 372. Oculi in extrema unctione in superciliis et subciliis juxta angulos ungenti, 549.

Oedippus diras filiis suis cur fuerit imprecatus, 590.

Offertorium seu offerenda est antiphona, 582. Sic dicta, quia dum caneretur, populus sua dona in altari offerebat, 279. Cur non cantetur offertorium in Missa Sabbati sancti, 388. In Africa, tempore sancti Augustini, canebatur psalmus ante offertorium, 562.

Officium in cæna Domini, qua hora olim inceptum, 324. Officium foriæ quintæ in cæna Domini, 336. Ea, ex quibus divinum constat officium ex antiquo usu instituta et hucusque retenta, 750. Officium divinum devote ac humiliter persolvendum, 489. Recitari solebat coram ægroto post unctionem extremam, 554. Codex continens officium divinum dicitur officialis, 730. Officium divinum dicitur cursus, *ibid.*

Oleum intrinorum consecratur proxime ante illa verba canonis. *Per quem hæc omnia*, etc., 328, 337. Oleum ad unguendos tam infirmos quam energumenos benedicendum ab episcopo, et omnibus presbyteris, ex traditione apostolica, 337. Consecratur in ipso officio consecrationis corporis et sanguinis Domini, *ibid.* Oleum catechumenorum benedicitur juxta antiquum morem, 331. Titus consecrandi olei catechumenorum, 339. Oleum a Patribus sæpe sumitur pro unguento, seu chrismate, 385. Oleum sanctificationis est oleum sanctificatum, 587. Oleo sacro unguuntur re-

ges, 589. Oleo sacro e cælo missa uncti Francorum reges, 588. Oleum e cælo missum chrismati mistum, *ibid.*

Olivæ ramus cum quo reversa columba ad arcam est, quid significet, 330, 331.

Omittere idem significat quod dimittere, 389, 531.

Ὁμολογία, *id est* professio virginum, 441.

Ὄμοφριον, a Græcis dicitur pallium, 520. Non eadem plane est omophorii forma et pallii, *ibid.* Omophorium seu humerale est commune omnibus episcopis ornamentum, cujusvis gradus sint, oblongis sudartibus simile, 525. Quid significat in patriarchis, et archiepiscopis, *ibid.* Quid in episcopis, *ibid.* Quid significet cruce quas habet omophorium, *ibid.* Episcopi humerale ex lana, non ex lino, significat pellem ovis errantis, quam Dominus humeris suis sustulit, *ibid.*

Optimum significat bonum, secundum phrasim Græcam, 443. Omne bonum in quocunque gradu Dei est, et a Deo, *ibid.*

Orantes Christiani capite nudo 317. Pagani operto, *ibid.* Orantes ad Orientem conversi, 328. Orantia sunt textilia quedam oblonga, 558. Orarium est oblongus tapes, instar orarii, qui substernitur crucem adoraturis, 340, 607. Orarium est quod vulgo stolam dicimus, 503, 607. Non licet sacerdoti absque orario ab utroque humero dependenti Missam celebrare, aut ad communionem accedere, *ibid.* Orarium imponitur diacono circa humerum sinistrum in ordinatione, 521.

Oratio Dominica recitatur super Christi corpus, ex veteri et apostolica consuetudine, 291. Ex antiquo more post commemorationem defunctorum in omnibus liturgiis, sequitur Oratio Dominica, *ibid.* Quæ olim sacerdos Orationi Dominicæ subjungebat, *ibid.* In Oratione Domini præ precum continetur integritas, 363, et quidquid ad præsentis et future vite pertinet dispensationem, *ibid.* Cur Oratio Dominica dicatur periculosa, 468, 476. Quanta reverentia olim a sacerdotibus recitabatur Oratio Dominica in Missa, *ibid.*— Orationes solemnes feriæ quartæ et sextæ majoris hebdomadæ solebant olim dici aliquo intervallo ante Missam, 323, 606. Hora octava, *id est* post meridiem secunda, ingrediuntur ad Missam, 64, 323. In oratione solemnī episcopus nominat apostolicum. Presbyterie episcopum suum, 69. Supplicandi seu orandi affectus a Deo tribuitur, 179, 444. Sine Dei gratia supplicare potest nemo, *ibid.* Oratio dicitur in Missa ante prælationem ex more antiquo, 564.— Oratio Missatis ea est quæ hymnum Angelicum in Missa sequitur 571. Ordo precum est ratio celebrandæ Missæ, 572. Oratio ante offerendam a Græcis recitatur, a Latinis non, 562. Oratio mystica ante consecrationem, olim clara voce recitata, 577. Oratio impositionis manus, 464. Oratio sacerdotis antequam suscipiat penitentem 463. Oratio olim unica in Missa ante Evangelium, 278. Orationes quinque apud Græcos ante pacem, *ibid.* Tres secundum sanctum Joannem Chrysostomum *ibid.* Oratio ad Complendum non est benedictio, 290. Oratio pro rebus et imperatoribus in canone, 284. Oratio pro Romanorum et Francorum imperio 322. Orationes ad danda penitentiam 464. Orationes septem reconciliationis penitentium, 458. Orationis conclusio, 293. Oratio dicenda antequam detur extrema unctio, 548. Oratio inter ipsas unctiones media, 555. Orationes completæ

unctionibus dicendæ, 556. Oratio in consummationem, post viaticum datum dicenda, 551.

Ordo ad sacros ordines benedicendos, 219. Qui ordinentur ministri Ecclesiæ apud Latinos, Græcos, Maronitas, etc., *ibid.* Cur omnes ordines, tam minores, quam majores vocentur sacri, 487. Usus diuturnus obtinuit ut alii sacri dicantur ordines, alii non sacri, *ibid.* Majores gradus ante Evangelium, minores post communionem olim dabantur, 219. Hodie minores priori loco dantur, posteriori majores, 487. Minores olim Dominicis diebus dari poterant, sed hic mos jam pridem antiquatus, *ibid.* Majores in Sabbatis quatuor temporum, *id est* in eunte vespere Sabbati, quo dies Dominicus incipit, juxta veterem Ecclesiæ consuetudinem, *ibid.*, ac etiam Dominico die mane, continuato Sabbati jejunio, *ibid.* Jejuniis a jejuniis sacra ordinatio conferatur, *ibid.* Cur Dominica mane continuato jejunio Sabbati, sint conferendi ordines sacri, 488. Usus hodiernus, quo ordines majores et minores simul in Sabbatis quatuor temporum conferuntur, est antiquus, *ibid.* Ordinum conferendorum ritus juxta Græcos, 521. — Ordines sacri non iterantur, cum degradati recipiunt instrumentorum restitutionem, 501. Materia essentialis sacrorum ordinum diaconatus presbyteratus et episcopatus est sola manuum impositio, 501, 505. Instrumentorum porrectio est accessoria, 506. Hæc est moderna Parisiensis scholæ communis sententia, *ibid.* Huic non repugnat Eugenii IV, papæ in decreto ad Armenos sententia, *ibid.* Romana Ecclesia sacras Græcorum ordinationes, quæ per solam sunt manuum impositionem, nunquam improbat, 504. Irritantur ordinationes quædam, in quibus episcopus imposuerat manus, presbyter benedictionem, *id est* formam pronuntiaverat, 505. Sacris ministris ordinandis signum crucis a consecrante pontifice imprimitur, 515. — Ordinandorum mores diligenter olim examinabantur, 497. De ingenio et capacitate eorum inquirebatur, *ibid.*, coram populo ordinantur, *ibid.* Non sine titulo ordinabantur, 496. Ordinis primi sacerdos est episcopus; secundi presbyter, tertii diaconus, 519. — Ordo Romanus, qui nunc exstat, est antiquus, 458. In eo tamen quædam detracta, quædam fuere immutata et addita, *ibid.* — Ordo precum, 571.

Oremus Dominum, apud Græcos dici solet, 321. A diacono, non a sacerdote cantatur, *ibid.* Feris quarta et sexta majoris hebdomadæ sacerdos non solum *Oremus* dicit, sed etiam pro quibus orandum sit monet, *ibid.*

Orientalium ratio in observanda Quadragesima, 315, 316. Antiquus mos Ecclesiæ ab apostolis deductus, ut orantes Christiani faciem habeant ad Orientem conversam, 328. Cur ad Orientem conversi orient Christiani, 329. Sacre Aedes ut plurimum, Orientem spectant, *ibid.*

Orthographia antiqua Latinorum quorundam nominum, Græcam linguam imitantium, et aliorum, 612, 613, 614, 615, 616.

Osanna in excelsis, 2, 282.

Osculum, aliud simplex, aliud illecebrosus; aliud sine inquinamento, aliud cum inquinamento, 468. Pœna osculi illecebrosi canonica, quæ sit, *ibid.* Non licet Eucharistiam nec osculum mortuis tradere, 485. Pontifex statim communicaturus dat pacis osculum, juxta ritum Ecclesiæ Latine, 567. Græci dant osculum pacis ante præfationem, *ibid.* Olim quo loco Missæ Hispani osculum

pacis dederint, *ibid.* Regem unctum osculatur metropolitanus, 594. Henricus IV, osculatus est pontificem et patres Franciæ, *ibid.* Pontifex osculatur omnes, vel saltem presbyteros et diaconos sibi circumdatos in introitu Missæ, 560. Presbyteri et diaconi osculantur manus pontificis, *ibid.*

Ostiarii, quo Missæ loco ordinentur, 487. Ritus ordinandi ostiarii, 219. Ostiariorum mentio in Patribus antiquis, 488. Officia ostiarii, 489.

Ostiensis episcopus ex more antiquo consecrat summum pontificem, 517, ut propinquior Romanæ sedis, juxta consuetudinem, *ibid.* Tertiam fundit orationem Ostiensis episcopus in consecratione imperatoris, 586. Ungit sinistrum ejus brachium et inter scapulas, *ibid.*

Οτι σου εστιν η βασιλεια, etc., adjectum Orationi Dominicæ, 291.

Otto Bambergensis archiepiscopus in extremis positus, tria hoc ordine suscepit sacramenta, pœnitentiam, extremam unctionem, et prostremitium viaticum corporis Domini, 536.

Ovorum benedictio, 565.

P

Pacificare, in canone Missæ, Deprecamur Deum pro communi Ecclesiarum pace, 283.

Pactiones, quæ cum Deo fiunt in baptismo, tam a baptizatis quam a baptizandis præ oculis semper habendæ, 368. Qui fiant irritæ, *ibid.* Pactiones istæ sunt duæ, *ibid.* Quomodo custodiuntur, *ibid.*

Pallæ corporales, seu corporalia erant olim ita amplæ, ut involverent Christi corpus et calicem ipsum, 431. *Vide* Chrisimalis Pallæ quæ sunt in substratorio sunt mappæ, seu pallæ altaris, 495. Pallæ aliæ sunt corporales, aliæ altaris, *ibid.* Substratorium sunt grossiores telæ in altari, quæ pallis altaris substernuntur, *ibid.* Pallæ corporales a quibus et quo in vase sint abluendæ, 222, 495. Ubi pallæ corporales lavatæ fuerint, nullum aliud lintheamen abluatur, *ibid.*

Palli descriptio, 520. Dicitur a Græcis *ωμοφοριου*, *ibid.* Non plane eadem est forma palli et omophorii, *ibid.* Olim in pallio non inerant cruce, *ibid.*

Palmarum festum, 318. Dominico in ramis Palmarum, 60. Antiquissima est solemnitas palmarum, in qua fit processio cum ramis arborum benedictis, 318. Palma arbor est symbolum victoriæ, 593. Palma manus, quid significet, 592.

Pamelius edidit lib. Sacrament., præfat. iii. et Liturgica, *ibid.*, et vi.

Pancratii martyr Missæ, 87, 392, 694.

Panis benedictio, 234, 533. Panis in calice tinctus, datus populo in communionem, 583, Panis et calicis sublevatio in Missa, 565; in modum crucis, 567. Panis ad Eucharistiam, qualis esse debeat, 564.

Pantaleon (S.), 416.

Pantheon Romæ a Bonifacio papa IV, conversum in ecclesiam sanctæ Mariæ et omnium Martyrum, 392. Hoc Pantheon ædificatum fuerat a Marco Vipsanio Agrippa, *ibid.* Cur hoc nomine appellatum, *ibid.* Olim in pago Bethelia prope Gazam Palestinæ, fuit templum hoc quoque nomine nuncupatum, 393. Fuit olim Athenis templum ab Adriano imperatore dies omnibus commune, *ibid.*

Papæ ordinandi ritus, 517. Ab episcopo Ostiensi, ut propinquiore, juxta Ecclesiæ Romanæ consuetudinem, ordinatur papa, 518. Phrygium est tiara papæ, 442. Papa est primas omnium

qui in orbe terrarum sunt sacerdotum, 2.6, 518. Natalis papæ est dies quo in pontificatum est promotus, 520. Hunc diem summi pontifices et episcopi quotannis solemnitè celebrare solebant, *ibid.* Nomen papæ recitari jubetur et solet in canone Missæ, 577. Quando papa duas una die celebret Missas, 405.

Papyrus ad lucernas adhiberi solita, quid sit, 348. Papyrus in cereis, *ibid.*

Paradisus terrestris in Oriente, 329. Parasceve est feria sexta cujusque hebdomadæ, 470.

Parietum templi lotio, 342.

Parmenas (S) diaconus, 305.

Parthenonis Calensi Codex, præfat. iv.

Participes dicuntur apostoli, 398.

Pascha annolinum, *id est* anniversarium dicitur, quo die anni sequentis a baptismo, cum oblationibus baptismi memoria solemniter celebratur, 390. Hoc Pascha post Dominicam in albis celebratum fuisse videtur, *ibid.*

Paschalis observantia est jejunium Quadragesimale, 315. Jejunia, cur dicantur Paschalia, *ibid.* 316. Jejunare Pascha, *id est* Quadragesimam, *ibid.* Paschale sacramentum corporis et sanguinis Christi, dicitur remedium æternum, 317. Qui paschale mysterium possimus habere perpetuum, 91, 393. In ipso solis occubitu solemnitas Paschatis olim incipiebat, *id est* vespere Sabbati, 398.

Passionis legendæ in Ecclesia in majore hebdomada, usus est antiquus, 524.

Patenæ consecrationis formula, 151. signo crucis de oleo sancto vel chrismate patena consecratur, *ibid.*

Patrini ad interrogationes respondent pro infantibus, usum rationis nondum adeptis, 352. Adulti baptizati pedem ponunt super pedem patrini sui, 357. Patrini sui qui offerunt baptizandos, eosque baptizatos de sacro fonte suscipiunt, *ibid.* Dicuntur susceptores et sponsores, *ibid.* Ad quid teneantur erga filios, *ibid.*

Pauli (S.) apostoli nomen recitatur in canone Missæ 3, 4. Ejus Conversio et Missa, 22. Mutatum dicitur sancto Paulo nomen, die Conversionis suæ, 306. Sanctus Paulus universum mundum sua prædicatione docuit, 305. In vincula septies conjectus... patientiæ præmium reportavit, *ibid.* Fulgur illud a Jerusalem... usque ad terminos terræ luxit, *ibid.* Pridie Kalend. Julii natale sancti Pauli, 113, 702, 808. Cum utraque olim solemnitas Petri et Pauli apostolorum simul ageretur, sanctus Gregorius Pauli dicitur fecisse Translationem, 405. — Paulus (S.) martyr. *Vide* Joannes. — Paulus (S.), Constantinopolitanus patriarcha, prius lector et notarius fuit ejusdem Ecclesiæ, 343. Paulus Samosatenus, quod excelsum thronum sibi in ecclesia statuisset, ab episcopis est vanitatis reprehensus, 340.

Pax vobis. Formula est qua utitur pontifex ad salutandum, maxime in sacris, 326. Aliquando *pax vobiscum*, aliquando *Pax omnibus*, quæ formula dicitur legitima, *ibid.* Illæ Latinorum formulæ, hæc ultima Græcorum est, 327. Hispani hæc formulam salutandi, *Dominus sit vobiscum*, olim utebantur, *ibid.* *Pax vobiscum* episcopus dicit tantum diebus festis, *ibid.* Episcopo salutanti: *Pax vobis*, populus respondet: *Et spiritui tuo*, 387. — Pacis osculum dat pontifex statim communicaturus, juxta ritum Ecclesiæ Latine, 567. Græci dant osculum pacis ante præfationem, preces mysticas et consecrationem, *ibid.* 568. Antiqua Hispaniæ Ecclesia secuta est ritum Græcorum, 568. Per osculum pacis designatur nostræ utilitas fidei, 258.

167. Qui pompæ diaboli ab
bus distinguantur, *ibid.* Pom-
li sunt ambitio, arrogantia,
de superbia procedunt vitia,
Pompæ diaboli interpretantur
a, *id est* theatri lascivia, au-
crudelitas, clamores et ini-
i, 383.
lilvius nomine Pontis Olbi,
i intelligi debet, 391.
x pro se non orat in orationi-
unibus feriæ quartæ et sextæ
hebdomadæ, 321. Ornamenta
, quæ et quod sint, 573. Dum
pontifex suis ornamentis, cle-
amstantes, vel etiam ipse,
: *Quam dilecta*, etc., cantent,
ntifices summi olim appella-
piscopi, 302.
ium est potestas, seu aucto-
r, 405.
s (70) aliquando sumitur pro
cætu, sive ecclesiastico, sive
7. Populus orabat olim dicto
a genua, 321. Populi jus in
episcoporum, 311. Populi
io, qualis, 583. Populi e Missa
non ante benedictionem, 297.
nsis episcopus in consecra-
nmi pontifice dat Orationem
n, 317. Et in coronatione im-
ndam quoque lundit orat, 386.
mmunio, seu postcommunio
etiam oratio ad complendum,
lectam dicitur, 604, 606. Est
ationis quæ super populum
ibid. Hæc oratio dicitur post-
io, quia pro solis communi-
dici solet, 606.
ianæ (S.) virg. natale, 88, 785.
otis salutaribus moniti, etc.
rmulæ ad Orationem Domini-
ambulæ antiquitas, 290.
ratores sancti dicuntur cæli,
rant gloriam Dei, 372,
io est oratio seu gratiarum
re canoni præmittitur, 294.
etiam contestatio, et conte-
d immolatio. *ibid.* Pelagius
ex multis præfationibus, no-
pit, quibus postea dæ acces-
ibid. Præfatio bifariam usur-
rima, quæ canoni Missæ præ-
et : secunda, pro invitatione
um a presbytero pronuntiata,
fatio de sancta Trinitate, 401;
o Augustino, 412.
æ mulieres dicebantur olim
eri adhiberi solebant, ut fle-
c., 476. Præfate principes
, *ibid.* Hæc insania Romanis
prohibita, 477.
ctus (S.), episcopus, Arvernæ
us, cum abbate Amario a loci
us, 306. Festum ejus et Missa
ant cum Conversione et Missa
auli, 23. Festum ejus duplex
t, *ibid.*
netificatis sacerdos utitur in
ve majoris hebdomadæ, tum
tum pro omni populo commu-
, 333. Græci per totam Qua-
nam, exceptis Dominicis, Sab-
festo Annuntiationis, præsan-
utuntur, *ibid.* Natalitia Marty-
Quadragesima occurrentia ad
is transferre solent, *ibid.* Inter
Græcorum exstat liturgia
tificatorum, *ibid.* Quo ritu
tificata dona inferantur ad al-
id.
dium dicitur substantia quam
bonis mobilibus possidet, 466-
esidium utriusque sexus,
ancillæ, 472.
dis (S.) natale, xii Kal. Augu-
407, 704. In prima Missæ ora-
artyr appellatur, 407.

PATROL. LXXVIII.

Presbyter, quæ scire teneatur, an-
tequam ordinator, 273. Presbyteri
sollicitudo et charitas erga peccatores
pœnitentes, 463. Audita pœnitentis
confessione, injungat statim ei pœni-
tentiam, 463. Ordinatio presbytero-
rum fit immediate ante Epistolam,
487. Nulli olim presbyteri vagi, *id est*
ad certam ecclesiam non destinati,
ordinabantur, 496. Ritus presbyteri
ordinandi, 224, 502. Sine stola a collo
dependente prohibetur presbyter Mis-
sam celebrare, aut communicare, 503.
Hanc stolam, quæ orarium dicitur, ac-
cipit in sua ordinatione, *ibid.* Induitur
planeta, seu casula, in sua ordinatione,
503. Presbyteri in sua ordinatione un-
guntur manus chrismate sancto, *ibid.*
Hæc unctio olim fiebat in modum cru-
cis, *ibid.* In quibusdam locis ungeba-
tur et caput presbyteri, 504. Ordinatur
presbyter per manus impositionem,
ibid., 522. In aliquibus Codicibus tra-
ditio patenæ cum hostia superposita,
et calicis eum vino et aqua, cum hac
forma : *Accipe*, etc., fieri jubetur,
ibid. De hac instrumentorum porre-
ctione nulla mentio in sanctis Patribus,
conciliis, Scripturis et veteribus Cod-
icibus, *ibid.* Ecclesia Orientalis usque
nunc ignorat instrumentorum porre-
ctionem, *ibid.* Presbyteri consumantur
oratione, 509. Oratio in presbyteri ordi-
natione apud Græcos, 521. — Presby-
ter, olim quomodo annuntiabat oratio-
nem, 321. Presbytero, quomodo pedes
et manus unguuntur in extrema un-
ctione, 519. Presbyteratus honor, 499.
Plures presbyteri adhibiti in confer-
endo extreme unctionis sacramento, 549.
Primi et Feliciani (SS.) martyrum
natale, v Idus Junii, 104, 690.
Princeps ungitur in brachio dextro,
et inter scapulas, 589.
Priscæ (S.) virginis natale, xv Kal.
Febr., 20, 662.
Prisci (S.) martyris natale, Kal. Sept-
embris, 413. Hic sanctus Priscus martyr
unus fuit ex LXXII discipulis Christi, qui
passus est Capuæ, via Aquaria, *ibid.*
Pro quibus tibi offerimus (70) non est
de antiquo canone, 284. Usus obtinuit,
ut in Missalibus legatur. *Pro quibus...
vel qui tibi offerunt*, *ibid.*
Probabilis, idem est ac bonus, 493.
Procedere est ad ecclesiam conve-
nire, juxta antiquam loquendi formu-
lam, 414. Procedendi causæ apud vete-
res Christianos, *ibid.*
Processio est cætus clericorum
ipsum pontificem ad altare concomi-
tantium, eique assistentium, 559, 562.
Processio idem significat ac collecta,
id est procedentium cætus, cum ad
Ecclesiam pervenerint, 308, 345. Ad
processionem, *id est* ad collectam, syna-
xim. cætum, 413. Processiones, seu
solemnes deambulationes, rogatio-
nes, vulgo supplicationes, rogatio-
nesve, non erant in usu primis Ecce-
siæ sæculis, 414. Cæperunt Constanti-
nopoli, tempore sancti Chrysostomi,
ibid. Processio cum palmis, 318.
Processus (S.), 114, 703.
Proclus, patriarcha Constantinopoli-
tanus, non fuit auctor, ut hymnus vi-
ctorialis *Sanctus, Sanctus*, etc., in sa-
craliturgia caneretur, 281. Idem Pro-
clus coronavit Theodosium Junio-
rem imperatorem, 583.
Professio virginis, quæ Græce ὁμο-
λογία dicitur, quo ætatis anno olim fie-
bat, 441. Susceptio veli a professione
distincta, *ibid.*
Profuturus Barcinonensis episcopus.
Vide Præfat.
Projectus (S.) V. Præjectus.
Promissio episcopi, 510.

Pronuntiatio quorundam nominum
Latinorum, Græcam Linguam imitan-
tium, et aliorum, 612, 613, 614.

Prophetarum unctionis fit mentio in
Scriptura sacra, 331.

Prophetica lectio, præmissa lectioni
Epistolæ, 561.

Πρόορρησις, *id est* præfatio, seu conte-
stada, 294.

Πρόσκλησις, *id est* fletus, primus pœ-
nitentium gradus, 461.

Protasii et Gervasii festivitas, xii
Kal. Junii celebratur, 108, 403, 700.
Protasii nomen Gervasi nomini ali-
quando præpositum, 403.

Proli et Hyacinthi (SS.) natale, iii
Idus Septemb., 128, 415, 709.

Protopapa quas agit partes, dum
imperator Constantinopolitanus lavat
pedes pauperibus duodecim in cœna
Domini, 336. Protopapa est defensor,
et primus altaris, et secundas a summo
sacerdote obtinens, 524. Imperator
suum etiam habebat protopapam, *ibid.*
Interdum unus protopapa utriusque clero
præsidebat, *ibid.*

Prudentio (S.) episcopo Missam ce-
lebrante, facta est divinitus aquæ in
vinum conversio, 563.

Psalmi multi in ecclesiæ dedicatione
cantantur, ex antiqua consuetudine,
427. Officium nocturnum dedicationis
constat duodecim psalmis, cum singulis
antiphonis, ex prescripto regulæ
sancti Benedicti, 145. Hi psalmi non
sunt de feriæ, sed ex diversis feriis
delecti, *ibid.* Ex quo patet sensus ca-
pitis 14 ejusdem regulæ : *Excepto
quod psalmi*, etc., *ibid.*, 744. In fine
cujusque psalmi, qui canitur ante se-
pulerum in exsequiis, oratio seu colle-
cta interponitur juxta prisam consue-
tudinem, 486. Psalmus cantatus pro
gradali, 561. Cantatus ante oblationem,
562. Cantatus tempore commu-
nionis, 570.

Psalmista ordinatio juxta Græcos, 521.

Psalmodia olim Missam inchoabat,
275. Psalmus integer olim in introitu
Missæ cantatus, *ibid.* Psalmorum usus
ante oblationem, Carthagine quando
incœperit, 276.

Pudentianæ (S.) virginis natale, 88.

Puer raptus in Cælum detulit Tri-
sagium, 282. Pueri soli sermocinantes
de fornicatione cinædica, et transgre-
dientes instituta seniorum, tribus su-
perpositionibus emendentur, 468, 475.
Bonæ indolis pueri jugo ecclesiastico
pro tonsuram subdentur, 490.

Pugillaria, seu pugillares, sunt ta-
bellæ cereæ, vel lignæ, in quibus
stylo scribitur, 602. Aliæ dicuntur
quintuplices, vel pentatycha ; aliæ tri-
piices vel triptycha, etc., *ibid.* Pugi-
lar bipatens diptychum dicitur, *ibid.*

Pulpitum ecclesiæ, sive suggestum,
locus excelsus, de quo legebant lecto-
res, et psaltæ canebant, 347.

Pura hostia in canone Missæ, 289.

Purificatio beatæ Mariæ virginis,
quæ a Græcis ὑπαπάντη seu ὑπαντή, *id est*
occursus appellatur, 24, 306, 664. Di-
citur etiam festum Simeonis, *ibid.* Ex
antiquo more, cur fiant in hoc festo
cum cereis ardentibus rogationes seu
processiones, *ibid.*, 307. Quando Puri-
ficatio cœperit celebrari Bizantii, *ibid.*
Quando in Ecclesia fuerit instituta,
ibid. Hoc festum non ex occasione lu-
percalium natum est, *ibid.* Institutum
est ex occasione lustrationis urbis,
quæ Romæ agebatur, *ibid.* In hoc fe-
sto ex usu veteri canitur R. *Gande
Maria*, etc., 730.

Purpura regia induitur rex a ponti-
fice, 593. Leo papa III Carolum Ma-
gnum induit purpura, *ibid.*

1, 273, 274, 425. Sacramentum aliquando dicitur solemne festum, quo aliquod Christi mysterium representatur, 62, 298, 316, 320. Sacramentum dicitur gratia sacramentalis metonymice, 316, 317, 389. Sacramentum dicitur mysterium arcanum, sub cuius involucro aliquod mysticum latet, 316. Duo præcipua sanctæ Ecclesiæ sacramenta, sanguine et aqua signata, fluxerunt ex latere Christi in cruce dormientis, 368, 384. Sacramentum vocatur sal, dari solitum catechumenis, 377. Sacramentum istud sumitur, pro eo quod mysticum est, 378. Sacramenta olim vocabantur non solum septem sacramenta a Christo instituta, sed omnis ritus quomocumque spectans ad sanctificationem, 425. Sacramenta, *id est* Missarum solemnia, 431: et orationes Missarum, 599. Sacramenta tria infirmis olim simul data, 536. Nullum pœnitentibus olim dabatur sacramentum, 532.

Sacramentalia sunt ritus, aut res ad aliqualem sanctificationem spectantes, 425.

Sacramentarii et libri sacramentorum distinctio, 274, 340. *Vide* præfat. Liber Sacramentorum, Sacramentarium, et Sacramentarius liber, sunt nomina synonyma, 599. Codex sancti Gregorii reclusi Sacramentarius inscribitur, *ibid.* A Gelasio papa primum editus, a sancto Gregorio magno reformatus et auctus, 600. *Vide* præfat. Librum Sacramentorum sancti Gregorii Adrianus papa misit Carolo magno, 617. Codices vet. libri Sacramentorum. *Vide* præf. iv, v. Lib. Sacram. utilitas contra hæreses, præf. v, vi.

Sacrificia, *id est* sacra facta, qui distinguantur a donis et numeribus quæ in eadem canonis Missæ oratione præcedunt, 283. Sacrificium non potest offerri, nisi in communionem sanctorum, quorum memoria communicamus, 285. Sacrificium pro fidelibus defunctis offerendum, ex traditione asseritur, 289. Sacrificium salutare figuratum per Melchisedech, qui in typo corporis et sanguinis Domini obtulit, 375. Hanc figuram Christus adimplevit, *ibid.* Hoc idem suis discipulis in sui commemorationem fieri præcepit, *ibid.* Sacrificia veteris legis suam dignitatem accipiunt ab eucharistico novæ legis sacrificio, 474, 443. Varii circa sacrificium defectus, quibus emendentur penis canonicis, 468. Sacrificium offerre non debent, nisi episcopi et presbyteri, 620. Sacrificio misto communicare, quid sit, 569. Olim prohibitum. In quo casu permissum, *ibid.*

Sacrilegium intelligitur genus variorum cum demone commerciorum, 467, 472. Quibus penis canonicis afficiantur pro diversis hujus sacrilegii speciebus, *ibid.*

Sagiensis Ecclesiæ seu Salariensis in Normannia cod. lib. Sacram. *Vid.* præf.

Saltem sapientiæ baptizandi cur accipiant, 364. Sal vocatur sacramentum catechumenorum, 377. Salis exorcismus ad aquam benedicendam pro dedicatione Ecclesiæ, 447. Salis benedictio, *ibid.* Exorcizatur sal, ut aqua benedicta immisceatur, 533.

Salomonis templum occidenti obversum, 329.

Salutatio chrisimalis recens confecti, 338: et olei catechumenorum, 339. Salutationis crebra mentio fit in ritu ordinandi apud Græcos, 528. Hæc Salutatio est, quæ cum amplexu et amicitie gratia fiat, *ibid.* Ejusmodi salutatione significatur sacra communio, amabilisque lætitia mentium inter se bene convenientium, *ibid.*

Sanctificatio, *id est* sanctificare, 174, 413.

Sancta sanctis a sacerdote dicitur post Orationem Dominicam, panem consecratum attollente, 566.

Sanctificare, *id est* ex terrena substantia sanctam facere, 200.

Sanctorum omnium festum cum vigilia præcedente, 138, 712. Kal. Novemb. Festum omnium sanctorum, 138, 832. Hoc festum a Gregorio IV papa institutum, 420. In Gallia sub Ludovico Pio celebratum, *ibid.* Sub Carolo Magno in aliquibus Galliæ locis jam celebratum, *ibid.* Sanctorum memoria in eone Missæ, 285. Et sancti cujus festivitas celebratur, *ibid.* Et aliorum qui toto orbe celebrantur, *ibid.* Injuriam facit sanctis qui pro eis orat, 607. Qui intelligenda oratio, qua petitur ut prosit oblatio tali sancto ad gloriam, *ibid.* 608. Omnium sanctorum ornatus Spiritus sancti inspiratione substat, 372. Sanctos quosvis nominare post τὸ Andree in oratione quæ in Missa Orationem Dominicam sequitur, fuit olim ritum, 292.

Sanctus, sanctus, etc., dicitur hymnus victorialis, 281. Antiquus hujus hymni usus in sacris mysteriis post præfationem, 284. Dicitur seraphica Theologia, *ibid.* Hic hymnus a Trisagio distinctus, *ibid.* Qui appellatur Trisagium a sancto Damasceno, et in liturgia Ambrosiana, *ibid.*

Sandaliorum meminit Alcuinus et Leo Ostiensis, 556.

Sanguis Christi solus datus aegroto valde debili, 551. Sanguis Christi olim a diaconi ministratus, 500, 509. Sanguis Christi poculum salutis: antiqua formula communionis, 580. Cui respondetur Amen a communicante, *ibid.* Per sanguinem et aquam, quæ de Christi latere fluxerunt quid significetur, 384. —Sanguinis comestio cujuscumque animalis prohibita fuit aliquando in Ecclesia occidentali, pro more orientalis, 491. Hic mos non fuit universalis in occidente, *ibid.* Quidam Act. xv locum interpretantur de homicidio et humani sanguinis effusione, *ibid.*

Sapere est aliud quam intelligere, 372.

Sapientia minor est, si intellectu careat, 372.

Satisfactio sumitur pro excusatione et purgatione, 526. Hæc uno nomine Apologia dicuntur, *ibid.* Pœnitens, qui satisfactionem sibi a sacerdote indictam ob aegritudinem adimplere nequit, quid faciat, 409. Sacerdos suscipiat eum ad sanctam communionem, cum onere satisfaciendi, si recuperet sanitatem, *ibid.*

Saturnini (S.) martyris memoria colitur nonis Martii, 312. Saturninus alter martyr Romæ passus tertio kalend. Decemb. 422. Tertio Kal. Decemb. Tolosæ natalis sancti Saturnini episcopi et martyris, 442, 423.

Saxones Angliæ populi, 587.

Scapularum unctio in catechumenis, 334. In principibus unctio fit inter scapulas, 589. Et in extrema unctione, 553.

Scelerati et impii, juxta præsum Ecclesiæ morem, arcentur Ecclesia, templo, sacris, et communi hominum societate, 454. Id quoque apud ethnicos in usu fuit positum, *ibid.* Hic etiam mos viguit apud Gallos ex Druidum institutione, 452. Hæc erat apud eos poena gravissima, *ibid.* Viguit quoque in Germania, *ibid.*

Sceptra dicitur regie majestatis insigne, 261. Traditio virgæ a sceptri porrectione distinguitur, *ibid.*, 592. Sceptri traditio, 595.

Schola est collegium Cantorum, 323,

et cantorum chorus, 785.

Scholastica (S.) virgo, iv Idus Februarii, 28.

Scientia fugat ignorantiam, et lumine suo eum quem repleverit illustrat, 372. Scientia nulla est, si utilitatem pietatis non habet, *ibid.*

Scripturæ sacræ olim servate a lectoribus, 491.

Scrutini primii Electorum, sive catechumenorum denuntiatio fiebat feria secunda in hebdomada tertia Quadragesimæ, 48. Catechumeni ætatis intelligibilis, de quibus sint scrutandi, 366, 379. Hunc morem scrutandi in Paschate baptizandos Ecclesia cur servaverit, *ibid.* Competentes Dominica Palmarum nomen suum dabant, et scrutinium subibant, 379. Scrutinium fieri solebat, tangendo saliva nares et aures competentium, 781, vel sine saliva, juxta alium usum, *ibid.* Hunc ritum Græci non observabant, *ibid.* Præter hunc ritum, insufflatio, exorcizatio, abrenuntiatio, et unctio scapularum et pectoris erant scrutini ritus, *ibid.* Erant septem scrutinia, *ibid.* Quo ordine fieri solebant, *ibid.* In ipsis scrutiniis separabantur mares a feminis, 382.

Sebastiani (S.) martyris Missa, distincta a Missa sancti Fabiani, 20. *Vide* Fabianus (S.)

Secreta oratio in Missa, unde dicitur secreta, 293. Dicitur etiam oratio super oblata, *ibid.*, 291. Secreta quoque vocatur oratio mystica *Te igitur*, etc. 252, 577. Secreta Missæ persequuntur pontiff. et presbyt. simul, 337.

Secretarium, i. e. sacrorum, 244, 556.

Secunda et Rufina (SS.) sorores, 407.

Secundoli (S.) memoria colitur Nonis Martii, hic in carcere quævit, 312.

Sedes episcopi in ecclesia aliis excelsior, 540. Fuit olim in usu ut episcopus, consecratione perfecta, in sede episcopali solemniter collocaretur, 520. Sancti Martini in humili sella sedentis in ecclesia humilitas commendatur, 340. Vanitas Pauli Samosatani in excelso throno sedentis in ecclesia ab episcopis arguitur, *ibid.*

Semijejunia, 293. Olim in semijej. Missæ, tenebantur hora nona, *ibid.*

Sennes (S.) in nominandi casu, seu nomen pro cujusque arbitrio, vel declinabile, vel indeclinabile, 409. Ejus festum in Kal. Augusti celebratur, 116, 459, 704.

Sensibus nostris, *id est* nostris opinionibus plerumque fallacibus ne relinquamur, in oratione petimus, 177, 444. Et ut non noster sensus in nobis, *id est* nos non præveniat, seu non ducamur nostris cupiditatibus, *ibid.*

Sepeliri in basilicis olim vetitum, 486. Postea permissum, *ibid.*

Septem fratrum martyrum, filiorum sanctæ Felicitatis, natale sexto Idus Junii, 415, 407.

Septima dies, quid significet, 301. Septenarius numerus sacer et mysticus, *ibid.*, 371, 385, 386. In eo summa perfectio intelligitur, 371. Vel universitas, vel septiformis gratiæ Spiritus septenario numero in Scriptura sacra signatur, *ibid.* Septimo die a natalitate nomen impositum infantibus apud Græcos, secundum Aristotelem, 350.

Septuagesima olim erat initium jejunii hominum ecclesiasticorum, 314.

Sepulcrorum violatores, quibus penis leges et civiles et canonicæ afficiant, 472. Mos erat olim thesauros mortuis consepeliendi, *ibid.*, 484. Cur tot leges in sepulcr. violatores, *ibid.*

Sepulture officium, 480. Officium vetus sepulture, 478. *Vide* Exequiæ. Quibus personis attribuitur officium se-

peliri intra ecclesiam, 486. Etate sancti Augustini liberum fuit Christianis infra septa ecclesiarum sepeliri, *ibid.*

Serapion senex, ab ecclesia eiectus, et pœnitens, in mortis articulo, per Euchar. particulam sibi a presbyt. missam reconciliatus, in pace obiit, 170.

Sergii (S.) martyris natale, Nonis Octobris, 418.

Sermo episcopi ad pœnitentes, lecto Evang. *Ante diem festum Paschar*, 457.

Servilicui et ingenui hominis venditio, pœnis canonicis plectitur, 467, 474.

Severus et Severianus (SS.) *Vide* Quatuor Coronati.

Sexagesimam indicere, cur presbyteri prohibeantur, 314.

Sexagesimus numerus sacer, 314.

Sexages, fructus, quid significet, *ibid.*

Σπμαία sunt plagule quedam ex purpura, togis senator, olim assute, 325.

Siderius episcopus Palebiscæ, non legitime creatus a Philone Cyrenensi episcopo, 598, 513. Quia nec Alexandrie, nec a tribus episc. ordinatus, *ibid.*

Sigismundus (S.) martyr, et Burgundiae rex, cujus intercessio invocatur pro febricitantibus, 615.

Signaculum Domini dicitur confirmationis sacramentum, 359.

Signatio oblate et calicis, 292. Oblate solius, *ibid.* Calicis solius, *ibid.*

Signi, seu campanæ benedictio, 432.

Silvestri (S.) papæ natalis, et Missa, 13, 660. *Vide* Sylvester.

Simeonis (S.) natalis, 664. Purificationis festum appellatur sancti Simeonis, 376. Simeonis Thessalonicensis, de ministro extreme unctionis, repudiata sententia, 534.

Simonis et Judæ (SS.) apostolorum vigilia sexto Kal. Nov. 137: et quinto Kal. Festum eorum, *ibid.*, 711, 712. Fit eorum memoria in can. Missæ, 3.

Simplicii (S.) natale, quarto Kal. Aug. 408, 704. Alter sanctus Simplicius martyr, 139, 421, 668.

Sindone munda corpora defunctorum involuta, 484.

Sisinnius (S.) diaconus martyr, Romæ passus sub Maximiano imperatore, 423.

Sixti (S.) papæ nomen recitatur in canone Missæ, 3, viii. Idus Augusti sancti Sixti, vel Xisti papæ natale, 117, 409, 705. Non fuit hic Xistus Pythagoricus homo et ethnicus, 400.

Smaragdus (S.), 410.

Σωλίας, vel τὸ σωλίον, vel σωλία, est pavimentum ecclesiæ, quod est ante fores sacrarii, inter chorum et sacrarium, in quo est altare, 524.

Solidus apud veteres Romanos est nummus aureus, sex milla denariorum, 471. Solidus Francicus olim quadraginta denariorum era *ibid.*, ad valorem duodecim denariorum tandem redactus est, *ibid.* Octo denarii, qui faciunt solidos ducentos, 472.

Solum regis, 593. Dum rex in solio collocatur, quæ formula pronuntietur, *ibid.*

Sotheris (S.) virginis natale, quarto Idus Februarii, 310.

Species faciem significet, 400. A spe ad speciem, *id est* ad fruitionem, seu claram Dei visionem pervenire, *ibid.*

Spiritus sanctus omnino quod attigerit, hoc sanctificatur, et transmutatur, 309. Panis et vinum transformantur in corpus et sanguinem Christi per illapsus Spiritus sancti, *ibid.* Sicut Verbum Dei per ejusdem Spiritus sancti infusionem incarnatum est, *ibid.* Spiritus sancti præsentia, sub visibili signo apparere dignatus est sanctis viris sacra mysteria conficiantibus, *ib.* Presbyter in Cilicia non prius Missam

inchoabat, quam videret Spiritum sanctum altari obumbrantem, *ibid.* Spiritus sanctus cum Patre et Filio unius substantiæ, 370. Spiritus sanctus a Patre et Filio procedit, utrique consubstantialis, 365, 372, 379. Unus atque idem Spiritus cunctarum est fons virtutum, atque principium, *ibid.*

Spirituum celestium mentio fit in Missæ præfatione, 280.

Sponsæ velatæ, 598. *Vide* Nuptiæ. Velatio.

Sponsores in baptismo, 357. *Vide* Patrini.

Sputum in scrutinis adhibitum, 366. *Vide* Aures, Catechumenus, Baptizandus. Scrutinium.

Statio, quid fuerit apud Veteres, 33. Collectæ et stationes, qui olim fieri solitæ, 604, 664. [415.]

Σταυροφάνεια, i. e. crucis manifestatio, Stella magis visa, non una fuit e multis; vel certe cursum præter ceterarum consuetudinem, tenuit 392.

Stemma nunc dicitur quod olim diadema dicebatur, 592. Quid sit diadema, *ibid.* Stemma non est omnino quod diadema, *ibid.*

Stephanus (S.) cur sancti Matthiæ præponatur in posteriori parte canonis Missæ, 4, 200. Sanctus Stephanus additur sancto Andreæ in oratione *Liberatio*, etc., quæ sequitur Orationem Dominicam in Missa, 4. Nativitas sancti Stephani, in Missa ejus, 9, 391. Depositi reliquiarum sancti Stephani, 304.

Stephani (S.) episcopi et martyris natale, iv Nonas Augusti, 117, 705. Duæ Missæ assignantur, 705. — Stephanus papa Rhemis a Ludovico Pio imperatore receptus, variis Ecclesiæ ordinibus *Te deum* canentibus, 585. — Stephani Tornacensis episcopi responsum, et opinio de forma baptismi, 354.

Sticarium est strista tunica, 521.

Stola dicitur orarium, quo sacerdos ordinatur, Missam celebrat, ad communionem accedit, 503. Stole reductio in humerum dextrum presbyteri, 502.

Strabo. Ejus sententia de auctore libri Sacramentor., præfat. iii.

Stramenta sunt tapetes qui subternuntur, 424. Cap. 55 reg. S. Benedicti, stramenta dicuntur lectorum, *ibid.*

Subdiaconi, quo Missæ isco ordinantur, 487. Distinctus olim subdiaconi habitus a diaconi, 325. Subdiaconus induitur tunica, diaconus dalmatica, *ibid.* Subdiaconus bigamus rejicitur inter ostiarios, aut lectores, ita ut Apostolum aut Evangelium non legat 491. Vetus mentio subdiaconorum fit in Ecclesia, 494. Υπποδίαconi *id est* Ministri dicuntur subdiaconi, *ibid.* Subdiaconatus habebat olim locum inter minores ordines *ibid.* Subdiaconatus non erat ordo sacer, *ibid.* Prohibebantur subdiaconi tangere vasa sacra, *ibid.* Subdiaconus non ordinatur per impositionem manuum, 221, 505. Ordinatur per porrectionem calicis vacui, et vacuæ patenæ, *ibid.* Olim non tradebatur subdiacono in sua ordinatione liber Epistolarum, 496. Non pertinebat ad eum legere in Missa, *ibid.* Subdiaconus injuste degradatus restituitur in gradum suum per patenam et calicem, 501.

Subdiaconi apud Græcos ordinantur per manus impositionem, juxta constitutiones apostolicas, 521, 523. Est subdiaconi sacras fores, *id est* fores cancellorum sacrarii custodire, 523.

Subjacere biennio, significat esse in tertio pœnitentium gradu in quo subternunt se episcopis manus sibi imponentibus, 473.

Sublevatio imperatoris in clypeo, 583

Subsequens gratia dicitur gratia ad-

juvans, 318. *Vide* Gratia.

Substratio est tertius gradus pœnitentium, qui substernebant se, et capita supponebant episc. manibus, 461.

Substratorium est id quod alicui substernitur, 495. Telæ grossiores quæ substernuntur pallis altaris, dicuntur substratorium, seu substratoria, *ibid.*

Suessionensis Ecclesiæ ratio ungeni infirmi, 654. Suessionensis monasterii beate Mariæ Codex. Præfat. V.

Sufflatio ad faciendum catechumenum, 376. Triplex sufflatio episcopi, seu sacerdotis in benedictione aquæ baptismalis quid significet, 349.

Συναξίς, *id est* Collecta, Coetus, Processio, Conventus, sunt voces synonymæ, 413.

Συναξισθαί, *id est* profiteri se Christo servitutum et adhesurum, 383.

Super oblata, cur dicatur oratio, et secreta, 294.

Superbia hominis duplex contra Deum, 368.

Superhumeralis Græci dicunt *σπερφοριον*, 556. Sed hoc superhumeralis, ut ex rationali quod ei infra annectitur, non est simile omophorio, *ibid.* *Vide* Omophorion.

Superpositio est abstinentia a cibo die integra, 475. *Vide* Yperthetis.

Superstitio paganica in mortuorum sepultura, ubi crines sibi incidebant, genas laniabant, aut mulieres, quæ ista facerent, mercede conducebant, 469, 476.

Sursum corda: hæc verba præfationis Missæ sunt antiquæ institutionis, et apud Patres celeberrima, 279.

Susanna (S.), 121, 410.

Suscipere, i. e. colere, venerari, 116.

Συστασις *id est* consistentia, quartus pœnitentium gradus, 461.

Suxurium, *id est* sessorium, 51, 69.

Sylvester (S.) papa instituit ut presbyter liniat chrismate levatum de aqua, 385. Patres, qui ante Sylvestrum locuti sunt de unctione chrisomatis, de ea quæ fit in fronte ab episcopo sunt intelligendi, *ibid.* *Vide* Sylvester.

Symbolum interpretatur indicium, vel signum, vel collatio, 364. Symbolum est veræ fidei integra et inconcussa confessio, *ibid.* Quando et cur Symbolum tradatur catechumeno, *ibid.* Apostoli singuli proprias sententias conferentes, Symbolum, *id est* totius fidei collationem cur ediderint, *ibid.* In duodecim verbis duodecim apostolorum doctrina continetur, 365.

Enarratio Symboli, *ibid.* Symbolum explicatum, et a baptizandis tenendum et intelligendum, *ibid.* Symbolum dabatur in Dominica Palmarum catechumenis competentibus 378. Traditio symboli est mysteriorum quæ in eo continentur expositio, *ibid.* Symbolum dicitur ab apostolis compositum, *ibid.* Factis abrenuntiat onibus baptizandus recitat Symbolum, secundum antiquam consuetudinem, 384. Dicitur Symbolum professio sanctæ Trinitatis, *ibid.* Recitatur Symbolum ante unctionem infirmi, 548. Symbolum Nicænum in Ecclesia Romana ante annum 1014 non cantabatur in Missa, 562. Fuit usus contrarius in Ecclesiis Græcorum veterum, *ibid.* Quæ fuerit hujus causa diversitatis, *ibid.* Hispani illud cantare cœperunt Recaredo regnante, *ibid.* In Missa Illyrici Symb. Nicænum, seu Constantiæ, cantatur post incensum offertori, 574.

Symphorianus (S.) [seu Symphonianus. Symphronianus, Sympronianus] martyr, 139, 421, 608. Ejus officium, 819. *Vide* Timotheus (S.)

Synaxis. *Vide* Συναξίς.

Syriæ virgines tonsæ erant, 443.

T

Ταχυσγράφος, id est velociter scribens, seu notarum compendiis scribens, 343.
 Taldhei, seu Taldvi, seu Talthæi, apost., fit mentio in canone Missæ, 3, 285. Thathæus per apheresim, quasi Mattathæus, vel Mattathias, formatur 601. Taddæus Latine interpretatur laudans, seu confitens, *ibid.*
 Tarvanæ urbis episcopus sanctus Audomarus, et sanctus Authertus Camerac. Vedasti corpus transtulerunt, 418.
Te Deum laudamus, ex antiquo more cantatur in publicis gratiarum actionibus, 585. Illius mentio nulla ante sanctum Benedictum et Teridium sancti Cesarii Arel. discipulum, 586.
Te igitur, etc. Hæc oratio mystica vocatur et secreta, 252, 577. Hæc oratio, cum verbis consecratoriis, olim in quibusdam locis, alta et clara voce proferebatur, 577.
 Telesphorus papa vulgo fertur instituisse ut *Gloria in excelsis* in missa caneretur, 277.
 Tempestatum inmissores, qua pena canonica multentur, 467. Hi a Latinis dicuntur tempestarii, et a Græcis Nephodiocle, 472.
 Tempora Orientem ut plurimum spectant, 329. Judæi ad Occidentis regionem conversi, orant, 330. Tempora paganorum ad Occidentem ut plurimum, erant Orienti obversa, 329. Præcorum Græcorum templa ad occidentem vergabant, 330. Templum Chrismate perunctum in dedicatione, 430. *Vide* Dedicatione, Ecclesia, Basilica.
 Tempora unguentur in extr. unct. 553.
 Temporum quatuor jejunium primum olim non semper occurrebat prima hebdomada Quadragesimæ, 317. Nec jejunium quarti mensis cadebat semper in hebdomadam Pentecostes, 400. Denuntiatio jejuniorum quatuor temporum, 405, 402. Jejunium primi mensis olim cadebat in hebdomadam primam mensis Martii, 403. Jejunium quoque mensis quarti cadebat in hebdomadam secundam mensis Junii, *ibid.* A Gregorio VII et Urbano II hæc jejunia quatuor temporum fuerunt, ut nunc sunt, fixa, *ibid.* Feria quarta, sexta et Sabbato jejunetur usque ad horam nonam, *ibid.* *Vide* Jejunium.
 Terminalia pagani olim vocabant festum Petre, id est agrorum termini, sub nomine dei Termini colebantur, 314.
 Terre motibus incunte anno 1703. Roma et Italie pars maxima afflicta est, 211. Orationes a sanctissimo domino nostro Clemente papa XI composite contra istos terre motus, *ibid.*
 Terrenarum rerum fit mentio in canone Missæ, 281.
 Tetras, id est quarta feria cujusque hebdomadæ, 470.
 Theodericenses Codices, præf. iv.
 Theodori (S.) mart. natale, 139, 712.
 Theodorici regis edictum, in violatores sepulchrorum, 472.
 Theodorus papa restituit consuetudinem cerei Paschalis benedicendi, 317. — Theodorus Judæus primo arena baptizatus, deinde aqua, circa annum sexcentimum, 355.
 Theodosius junior primus imperatorum Constantinop., solemniter a Proclo patriarcha coronatus est, 583.
 Theodulphus Aurelianensis episcopus non composuit hymnum *Gloria laus*, etc., 319. Conjuratorem in Ludovicum Pium imperatorem accusatus et condemnatus fuit, *ibid.* Huic et cæteris ejusdem criminis reis apud Theodoni Villam imperator pepercit, 320. Theodulphi ejusdem libellus de ordine baptismi, 362. Theodulphus longe

abest ab hæresi Monophysitarum, 382.
 Theodulus (S.), 693.
 Theophania, id est Dei apparitio, 301.
 Theophaniorum sacri dies, *ibid.* Vigilia Theophaniæ jejunio caret, 302. *Vide* Epiphania.
 Theophilus Alexandrinus patriarcha statuit de moribus et capacitate clericorum ordinandorum diligenter inquirendum esse, 497. Ejus facultas requiritur ad ordinationem Siderii Palæstine episcopi, 508. Ejus manus impositio necessaria ad ordinationem episcopi Olbiatis, *ibid.*
 Theophrastus Cappadox sectator Eudomii, 353. Auctor ipse, cum Eutychie, unice in baptismo mersionis, *ibid.*
 Thesauri olim mortuis concepelebantur, 472. *Vide* Sepulch. violatores.
 Thesalorum severior disciplina circa tempus baptismi, improbata, 399.
 Thomas (S.) apostolus, 144. Ejus fit memoria in canone Missæ, 3. Officium ejus, 842.
 Thomasius Gelasianum Codicem publicavit præf. m.
 Thurificationis usus in Ecclesia est antiquus, 428.
 Thymiana ad ingressum domus infirmi incensum, 543.
 Tiberius imperator fuit coronatus ab Eutychie patriarcha Constantinop., 584.
 Tiburtii (S.) natalis xviii Kal. Maii, 83, 689. — Tiburtii (S.) martyris natale, in Idus Augusti, 121, 706, 815.
 Tilius (Joannes) et Tiliana Bibliotheca. *Vide* Præfat.
 Τίσις episcopatus, etc., id est honor, quo nomine Græci nuncupant tres præcipuos ordines, diaconatum, etc., 499.
 Timor dum premit mentem, ne de presentibus superbiat, de futuris illam spei refectione confortat, 372. Timor solus, sine aliis virtutibus, ad bonam actionem inutilis, *ibid.*
 Timotheus Ælurus, Alexandriae episcopus, in exilium pulsus, 512. — Timotheus alter, civium Alexandrinorum calculus, in locum Æluri sufficitur, 512. — Timothei (S.) natalis, cujus festi duæ sunt Missæ, prior sancti Timothei, altera sancti Symphoriani, 412, 708.
 Tinnibulum est vasculum ad invitandos filios Ecclesiæ præparatum, 146.
 Tintinnabula in tunica pontificis, ad similitudinem sacerdotis Aaronici, 557.
 Tituli dicuntur Ecclesiæ ad quas ordinantur clerici, 496. Dicuntur tituli cardinales Romæ, ad quos diaconi et presbyteri ordinantur, et quasi incardinantur, id est fixi statuuntur, *ibid.* Mos olim inoleverat ut nulli clerici ordinarentur, nisi ad certam Ecclesiam, martyrium, vel monasterium, *ibid.*
 Tonsura clericalis datur apud Græcos in ordinatione lectoris, 448. Mos est vetus Ecclesiæ Romanæ ut clericalis dignitas per comæ tonsuram tribuatur, *ibid.* Idque ante ullam ordinationem susceptionem, *ibid.* Mos ille Græcorum non fuit universalis, quia pueri affecti sunt in clerum, qui lectores non erant, *ibid.* Tonsuræ ecclesiasticæ auctor fuit sanctus Petrus Apostolus, *ibid.* Quid significet tonsura clericalis, *ibid.* Hæc non est duplex, sed unica tonsura, 449. Antiqua sancti Petri et præcorum clericorum corona representat coronam Christi spineam, *ibid.* *Vide* Clericalis dignitas, Corona cleric. — Tonsura comæ in morte parentum prohibetur, 469. Hæc erat paganorum, inter alias in funeribus superstitiones, fieri solita, 476. In lege duodecim tabularum hæc insania prohibetur, 477. Hæc capillorum rasura, luctus causa etiam apud Græcos fuit in usu, *ibid.* *Vide* Ægyptii. Ad capillatu-

ram puerorum primo tondebam oratio specialis olim dicebatur, 234, 533. — Tondebantur virgines lapsæ penitentiam acturæ, 443. Virgo Romæ professa, cum venisset Bethlehem, ut morem gentis servaret, tonsa est, *ibid.* Si mulier, ob vitam monachicam tondeat comam, excommunicetur, *ibid.* In partibus Ægypti et Syriæ sanctimoniales tondebantur, *ibid.*
 Torre ex ara raptò, in aquam immerso, pagani lustralem eam faciebant, 348.
 Translationis sanctorum, die, non ipsa translatio, sed dies depositionis olim celebrata est, 407, 418.
 Trigami notati ab Ecclesia, et penitentiis subditi, 476.
 Trigesimus fructus, quid significet, 314. Nuptiarum dies trigesimus, a veteribus devote celebrabatur, 596. Numerus trigesimus sacer, 314.
 Triginta (τὴ) refertur ad nuptias, sicut sexaginta ad viduas, 314.
 Trinam baptizandus facit professionem, id est recitat Symbolum, 384. Trina immersio in baptismo, 352. In trino vocabulo unice credimus Majestatem; ubi personæ non excluduntur, 6, 295.
 Trinitatis (S.) professio dicitur Symbolum quod reddunt, id est recitant baptizandi, 384. De festo sanctissimæ Trinitatis celebrando olim fuit controversia, 401. Trinitatis præfatio, *ibid.* Dominici dies honori sanctissimæ Trinitatis deputati sunt, *ibid.* Cur censuerit olim Romana sedes nullum diem specialiter ascribendum solemnitati sanctæ Trinitatis, nec sanctæ Unitatis, *ibid.* Officium sanctissimæ Trinitati ab Albino et Stephano Leodiensi compositum, 725. A sede apostolica fuit repudiatum, 401. Festum sanctissimæ Trinitatis olim celebratum postea intermissum, ac tandem a Romanis pontificibus instauratum, *ibid.*
 Trisagium, quid sit; et qui distinguatur ab hymno victorialis et seraphico, 281. Trisagium non primum a Proclo Constantinopolitano institutum ut in sacra liturgia caneretur, *ibid.* Puer sub omnium conspectu in cælum raptus, audivit ab angelis in cælo hunc hymnum cantari, 282. Huic hymno Petrus Knapheus adjecti: *Qui crucifixus est pro nobis*, quartam inducens in Trinitate personam, *ibid.* Quædam Trisagio catholice addita verba a Calandione Antiocheno, *ibid.* Quædam a multis Europæ provinciis, *ibid.*
 Triumphus Christi crucem significat, 391.
 Τροπῆριον, id est versiculus, 570. Quando hunc Græci psallant: *Impleatur os meum laude*, *ibid.*
 Tunica induuntur subdiaconi a pontifice dicente: *Stola jucunditatis*, etc., 496. Tunica quam alii dalmaticam appellant, induitur pontifex, 557. Hæc tunica gyris in tintinnabulis relecta, 243.
 Tunsio pectoris fieri solita ad vocem. Confiteor, 559. Tundere pectus est arguere quod latet pectore, *ibid.* Qui tundit pectus et non corrigitur, solidat peccata, non tollit, 560.
 Turrus usus erat ad sacrum ministerium deferendum, 151. Ipsum Christi corpus in turre gestari olim erat solitum, 152.
 Tutoare, id est titubare, 476.
 Typus quartanus et quotidianus significat formam seu regulam, qua febris quasi sibi præfixa hominem corripit, 616. Febres typicæ, febres erraticæ, *ibid.*

U

Umbilici unctio in extr. unct., 554.

Unctio sacerdotum, regum, et prophetarum in Veteri Testamento, 351, 515. Martyres uncti et confirmationis sacramento roborati, 331. Fuit vetus consuetudo, ut baptizati statim chrismate ungerentur in vertice a presbytero, 355. Quid hæc unctio significet, *ibid.* Unctio chrismatis in vertice non est confundenda cum unctione chrismatis in fronte ab episcopo facienda, 385. Prima dicitur a Sylvestro papa instituta, *ibid.* Patres omnes qui ante Sylvestri papæ ætatem de unctione chrismatis scripserunt, de ea quæ sit in fronte sunt intelligendi, *ibid.* Patres Græci unctione quæ sit in vertice carentes, de ea quæ sit in fronte semper debent intelligi, *ibid.* Latini Patres aliquando de ea quæ sit in fronte, aliquando de ea quæ sit in vertice, aliquando etiam loquuntur de ea qua hæretici quidam reconciliantur, 385. Unctio in vertice non fiebat a presbytero, quando chrismate in fronte præcesserat, *ibid.* Hoc fiebat ita quoties episcopus ipse baptizabat, quod frequentissime accidebat, *ibid.* Discrimen inter duas illas unctiones: frontis et verticis, 386. Hæc est cæremonia baptismi, illa est sacramentum a baptismo distinctum, 429. — Unctio duplex capitis in ordinatione episcopi, 516. Unctio quoque pollicis, *ibid.* Unguntur manus episcoporum in ordinatione, 515, 516. Unguntur manus presbyteri in ordinatione, 503. Ungitur etiam caput ejusdem presbyteri, *ibid.* Manus diaconorum olim in Gallia chrismate ungebantur in ordinatione, 504. In ordinationibus episcopi et presbyteri unctione carent Græci, 526. In his ordinationibus sanctus Dionysius nullam unctionis fecit mentionem, *ibid.* Unctio tamen in usu fuisse olim apud Græcos videtur, *ibid.* — Unctio Regum, 589. Reginarum, 595. Principum, *ibid.* Unctio altaris, 429. Unctio chrismatis cruces perfunduntur in Dedicatione Ecclesiæ, 430. Unctio reliquiarum, quæ reconduntur in altari, apud Græcos, 436. Confessio etiam, *id est* locus in quo reliquæ reconduntur, ex chrismate cruce signatur in quattuor angulis, *ibid.* Unctio extrema. *Vide* Extrema unctio. Unctionis extremæ ritus ex Codice Ratoldi, 537. Ex Codice Tiliano, 540. Ex Codice monasterii sancti Remigii Rhemensis, 343. Ex Codice Ecclesiæ Suesionensis, 554.

Ungenda defunctorum corpora, more apud multos olim usitato, 483. Fuit alia defunctorum unctio inter ipsas exsequias, cum divinis hymnis decantatis, *ibid.* Cur hæc secunda unctio fieret, *ibid.* *Vide* Defuncti. Exsequiæ.

Unguenti alabastrum, quid significet, 366. Unguentum Græcorum ad confirmationem, 326.

Unguere, seu ungere pedes Jesu, quid sit, 366.

Ungulæ sunt instrumenta ferrea præcurva et acuta in modum unguis lacerandæ carni idonea, 477. Ungues, seu unguæ, quarum est usus in torturis, seu questionibus, *ibid.* His martyres torquebantur a carnificibus, *ibid.* Dicuntur diducule, quod findant, *ibid.* Erant bisulcæ seu bilidæ. *id est* duos mucrones habebant incurvos, *ibid.*

Urbani (S.) papæ et martyris natale, octavo Kal. Junii, 88, 393, 696. — Urbani papæ VIII jussu Apologia edita, 530. *Vide* Apologia.

Urcoli vacui porrectione ordinantur Acolythi, 494.

Usurarii quibus pœnis canonicis plebantur, 467, 474.

Uvæ maturæ benedicuntur, ex in-

stitutione Eutychiani papæ, 234, 410. Constantinopoli offeruntur uvæ in altari Ecclesiæ Blachernarum a patriarcha in die dormitionis sanctæ Mariæ, *ibid.*

V

Valentini hæresis, qui cœleste corpus Christo tribuebat, proscribitur, 299. — Valentini (S.) martyris natale, xvi Kal. Martii, 28, 310, 665.

Valeriæ (S.) natalis concurrat eum sancto Vitali; et Missa de pluribus martyribus, 394.

Valeriani (S.) martyris natale et Missa, 8, 689.

Vasa Ecclesiæ non licet, nisi pro redemptione captivorum frangere, 433. Vasa altaris servari solent in sacrario, seu secretario, *ibid.* In alio vase debent lavari pallæ altaris, in alio pallæ corporales, seu corporalia, 222, 495. Vas aquæ benedictæ ad fores Ecclesiæ, 348. Vasorum contactus in ordinationibus est necessarius, 509. Utrum et qualis esse debeat, *ibid.*

Vedasti (S.) natale, Kal. Octobris Atrebatæ, 418. Hic dies est translationis ejus, *ibid.* Hæc translatio facta est ex sede sanctæ Mariæ ad Nobiliacum monasterium, *ibid.* In Missa, non translationis, sed dies natalis celebratur, *ibid.* Sancti Vedasti natalis vii Idus Februarii, 309. Missa habetur de sancto Vedasto, vii Idus Februarii, 418. Officium sancti Vedasti, 827. Translatio sancti Vedasti facta a sancto Amberto Cameraci episcopo et S. Audomaro Tervarnensi episc., 418.

Vel, particula disjunctiva sæpe sumitur pro copulativa, etc., 284, 342, 427, 486.

Velamen, quo renatorum capita teguntur, quid significet, 370, 386.

Velata facie exorcizati, 377.

Velatio virginem sollemnis, 441. Quid significet velatio virginis, *ibid.* Qua fiat virginis ætate, *ibid.* Quid velatio differat a virginis professione, *ibid.* Cur sponsæ in nuptiis velentur, 598. *Vide* Nuptiæ.

Velum olim ad cancellos chori, quo stabant clerici, erat appensum, 435. Velum mysticum, 436.

Verbum abbreviatum per Isaiam prophetatum in Symbolo et Oratione Dominica plerique intelligi volunt, 365. Verbo divino assumente humanitatem, non est facta naturarum confusio in tertia, 382. Verbum assumpsisse hominem, qui intelligatur, *ibid.*

Versus τοῦ χορωδικοῦ, quando a Græcis cantari solitus, 570. Versus post offerendam, quare dicantur, 582. Versi declinarii, qui sint, 730. Cur ita vocentur, *ibid.*

Vertex, cur non ungetur infirmis, 553. In vertice presbyter baptizatum ungebat chrismate, 358, 361, 371. Hæc unctio omittebatur, cum episcopus baptizaverat, 385. Unctio in vertice instituta erat ob defectum episcopi, qui statim ungebat in fronte neophytum, quem baptizaverat, *ibid.*

Vesperæ feriæ quintæ in cœna Domini, quales, 333. In ipso choro genibus flexis omnes clerici, vel monachi privatim sub silentio vespæ recitant, 343. Sabbatum sanctum non habet vespæ, 388. In Codice Ratoldi, tales sunt hujus diei vespæ, quales nunc in Breviario Romano, 339. Vespertina synaxis inclusa in Missa in cœna Domini et in Sabbato sancto, 331.

Vestiarium est locus vestimentis recondendis idoneus, 581. Seu proprie in quo custodiuntur regis, vel imperatoris vestimenta, *ibid.* Vestiarium Ecclesiæ est sacrarium, seu secretarium, in quo vasa sacra et sacræ Ecclesiæ ve-

stes reconduntur, *ibid.*

Vestis honor non commendat pontificalem gloriam, 514. Vestis virginum nigra, 167, 440. Vestes apud Romanos sunt indumenta, 581. Basilica sancti Joannis Romæ, cur dicatur sanctus Joannes ad Vestem, 730, 731. Vestibus pretiosis induta corpora defunctorum, 483. Vestes sacræ, 341, 356. Ad vestem, *id est* ad locum in quo baptizandi vestem deponebant, aut baptizati vestem albam induebant, 785.

Vetula aut cervolo facere non licet. kal. Januarii, 472. In vetula vadere, quid sit. *Vide* Cervulus.

Viaticum olim dabatur infirmis post extremam unctionem, 237, 536. Tria sacramenta, pœnitentiæ, extremæ unctionis et Eucharistiæ infirmis simul conferebantur, 536. Præter formulam confessionis ab infirmo dicendam, præmittebat infirmus secretum omnium, et cum circumstantiis in particulari peccatorum, 553. Ob imminens periculum mortis corpus sanguini intinctum ægroto porrigebatur, 554. Qui corpus Christi deglutire non valebant, solo sanguinis haustu, communicabant, *ib.* Tertia pars hostiæ consecrata reservatur ad viaticum pro ægrotis periclitantibus, 583.

Victor (S.), 446. *Vide* Mauricius (S.).

Victorius (S.), martyr, 439, 449. *Vide* Quatuor Coronati.

Viduae, pro quibus solemniter oratur in Parasceve, sunt viduitatem solemniter professæ, 63, 322. Ritus professæ viduæ, et induendi eam, 440.

Viennæ calamitates, propter eas S. Mamertus Rogationes instituit, 323.

Vigilia alia dicitur ad nonam, *id est* pervigilium, alia vigilia nocturna, 365. Vigilia duplex in festo sanctorum apostolorum Petri et Pauli, prima in initio noctis, secunda in maturitate, *id est* media nocte, 405. Vigilia festi sanctorum Gervasii et Prothasii, 108, 709. Vigilia sancti Remigii, 417. Vigilia nocturnæ in veteri basilica ante novæ dedicationem, 423.

Vincentii (S.) martyris natale, et Missa, xi Kal. Februarii, 21, 663.

Vincentius Victor arguitur, quod membra corporea asserendo tropice de Deo, animæ hominis proprie tribuebat, corpoream eam asserendo, 382.

Vinum in calice non consecratum qui sanctificetur per species panis consecrati, admixtas, 344. Vinum de Græco, de pactis, de præcantu, de probrina, quid sit, 786.

Vir superstes viginti uxoribus, dicit uxorem mulierem viginti duo viris superstitem, 476.

Virga traditio a sceptri porrectione distinguitur in coronatione regum Francorum, 592. Virga est que dicitur manus justitiæ, *ibid.* *Vide* Manus justitiæ.

Virgines, pro quibus solemniter oratur in Parasceve, sunt devotæ Deo seu professæ virginitatem, 63, 322. Postquam virgo Christus de Maria virgine prodit, tum Virginis partu victa est libido, 439. Virgines Deo sacræ, antiquus mos est Christianorum, 46. Episcopi est virgines consecrare, *ibid.* 167. Presbyter, inconsulto episcopo, virgines non consecret, *ibid.* Quibus diebus virgines consecrari jubeantur, *ibid.* Olim virgines Deo sacræ pulli veste induebantur, *ibid.*, 177. Velatio virginis, qua ætate fiat, 441. Professio virginitatis, quo fiat anno ætatis, *ibid.* Olim virgines Deo sacræ solemniter velabantur, *ibid.*, 168. Velatio virginis est consecratio ejus, et strictissima cum Christo sponso conjunctio, *ibid.* Votum virginitatis et veli susceptio

distinguuntur, *ibid.* Mitram quasi coronam virginitatis gloriæ præferat in vertice, 442. Mitra est pileum phrygium caput protegens, quale est ornamentum capitis devotarum, *ibid.* Virginum crines sparsi, et soluti erant instar sponzarum, *ibid.* Virgini lapsæ injungitur in penitentiam crinium tonsio, juxta priscum morem, 443. Virgo Romæ professa, cum venisset Bethlehem. tonsa est, ut morem gentis servaret, *ibid.* In partibus Ægypti et Syriæ olim sanctimonialia, seu virgines, seu viduæ tondebantur, *ibid.* Postea apud Latinos et Græcos tonsio sanctimonialium venit in usum, *ibid.* Visitatio seu unctio infirmorum, quæ extrema unctio dicitur, est ultimum Christianæ legis sacramentum, 532. Ejus effectus, *ibid.* Maxima fuit olim Christianorum cura visitandi infirmos, *ibid.* Ritus visitationis infirmorum, 232, 532. Orationes dici olim solitæ in visitatione infirmorum, 235, 533. Quantam olim sacerdotes curam gererent circa infirmos, 536, 537. *Vide* Infirmi, Extrema unctio. Vitalis (S.) martyr natale, iv Kal. Martii, 85, 391, 693. Decimo sexto Kal.

Martii natalis sancti Vitalis, 28, 310. — Vitalis (S.) unus ex sociis sancti Mauricii, 416, 417. *Vide* Mauricius (S.). Viti (S.) natalis xv Kal. Junii, 402. Vitta nubentium, quid signif. 598. *Vivat rex!* Hæc acclamatio fieri solita in coronatione regis, 594. In sublimatione Salomonis in regnum Judæotum facta est, *ibid.* In coronatione Justiniani minoris, Phillipi Augusti, et aliorum legitur facta, *ibid.* *Virificus* (τὸ) in canone, *id est* panem inanimatum convertis in corpus Christi vivum, 290. Voconium Castellani Mauritanie oppidi episcopus quidam facit auctorem orationis a qua canon Missæ incipit: Te igitur, etc., 283. Vota sua, quid in canone significant, 284. Vota sunt sacræ preces, etiam apud ethnicos, 285. Votum, *id est* desiderium et voluntas, 167, 441. Votum, oratio sacræ et divinæ, 231, 531. Votiva dona dicuntur, sacramenta corporis et sanguinis Christi, 12, 300, 317. Votiva martyria, *id est* devota, Deo oblata et consecrata, 410. Devotus, *id est* promptus, et alacris ad Dei cultum, dicitur votivus, 539.

Walafridus Strabo. *Vide* Strabo. X Xistus Pythagoricus. *Vide* Sixtus. Y Υπαπαντή, seu Υπαυτή, *id est* occursum, quo nomine appellatur Purificatio beatæ Mariæ Virginis, 306. Υπηρέται, *id est* ministri, qui dicuntur subdiaconi, 494. Υπιοθεσις, *id est* superpositio, est abstinencia a cibi die solido et integro, 475. Est etiam superpositio jejunii, superadditio, et dilatatio, *ibid.* Υπεροθέσαι, *id est* superponere, et jejuniu jejunio superaddere, 475. Υπόπρωσις, *id est* substratio, tertius pœnitentium gradus, 461. Z Zenonis (S.) natale, xvi Kal. Martii, 28, 310. Zosimo papæ tribuitur præconium Paschale in benedictione cerei solitum cantari, 344, 347. Zotici (S.) natale, quarto idus Februarii, 310.

INDEX

IN COMMENTARIUM PRÆVIUM ANTE ORDINES ROMANOS HABITUM

Numeri respondent his qui litteris expressi et uncinis inclusi reperiuntur in textu a col. 851 hujus vol. usque ad 936. Abundantius acolythus regionis quartæ tit. Vestinæ, xviii. Acolythorum ordinatio, civ, cv, cvi, Acolythorum quot genera Romæ, xviii, xix; ad titulum ordinati, *ibid.* Acolythus ne baptizet cum diacono, sed subdiaconus, c. Acolythi sacramentorum portitores, xxxix. Acolythi sacculos oblati consecratis plenos deferentes, liv, lv. Adoratio Eucharistiæ ante Berengarium, lxvi. Ador. hostiæ in Missa, xliv. Adriani papæ responsio ad monachos Corbeienses, cii. Adrianus primus legendarum Romæ martyrum passionum auctor, cxxviii. *Agnus Dei* in Missa, post communionem cantatus, liv; in communionem, *ibid.* et *seqq.* Agni oblatio cum corpore Christi, xcix. Agobardus in Amalarium, iii, iv. Alexandri Alensis locus de communionem sub unica specie, lxi. Alexandrinus episcopus solus populum docet, xliii; ad Evangelium non assurgit, *ibid.* *Alleluia* quando in Missa dicendum, xli, xlii. *Alleluia* solenne in Sabbato Paschæ, xcvi, xcvi, in Quadragesima et Missis defunctorum, *ibid.* Altare Lateranensis ecclesiæ cavum, lxvii, lxviii. Ad cornu altaris communicantes confirmati, lviii. Altaria septem Romæ celebrata Sabbato Paschæ, c. Amalarium Lugdunensis chorepiscopus et abbas, iii, et *seqq.* Ejus libri vindicantur, *ibid.* Amalarii loco insignes explicantur, lxxxii, lxxxiii, etc. Ambones veteres, ab odeis hodiernis diversi, xxi; eorum forma, *ibid.*, numerus, xxv. Ambrosianus cantus in Ecclesia Casinensi quando desierit, cxxviii. Amulæ vini a diaconis receptæ in Missa, xliv, xlv. Antiphonarius liber, iii, iv. Arausianus canon explicatus, cxxxix. Archipresbyter, ordinatione primus inter presbyteros, xvi. Arnoldus ex comite monachus Ratisponæ, xx. Atrebatensis Ecclesiæ ordo, cxlv. Augustini Pitolominei episcopi Pientini opus de sacræ ceremoniis, vi, x. Baptismi ritus, xc, et *seqq.* xcix, Baptismi ministri etiam diaconi, xcvi. Baptizatorum susceptores, xcvi. Basilicarum Romæ numerus sæculo tertio, xii, xiii. Bedæ locus de cereo paschali, ci. Benedictio episcopalis in Missa ante *Agnus Dei*, lxi. Benedictionale male asutum novæ Gregorii papæ Editioni, lxi. Additionis hujus auctor Grimoldus abbas, cxlvii. Benedictus basilicæ sancti Petri canonicus et ceremoniarum, ix, xxxii, etc. Bernardi abbatis sententia de vino per contactum corporis Dominici sacro, non consecrato, xc. Brandea, panni apostolorum Petri et Pauli sepulcro iuncti, cxxxiii. Bulla cardinali celebraturo ad altare sancti Petri necessaria, cxxxvii. Calices majores et ministeriales seu scyphi in Missa, xlv, lvii. Calix ansatus, xlix, campanulis instructus, l. Calix sanctificatur ex contactu particule consecratæ, lxxvi et *seqq.* Calicis duplex refusio ad populi communionem, lviii, lix. Calix communionis, traditionis tessera, lxi. Cambuta seu baculo pastorali non utuntur Romani pontifices, nec episcopi cardinales Romæ, cxxiv. Cameracensis ecclesiæ ordo, cxlv. Campanæ pulsatæ in consecratione hostiæ, cxix, l. Gandelabrum lapideum operis, tessellati auronibus adjunctum, xxv. Canon Missæ quando inceptus, xliv, lxviii, dictus submissa voce, *ibid.* Capsa vas Eucharistiæ portatile, cxxxix. Turris dicta, cxi. Cardinali ad altare sancti Petri sacra facturo necessaria bulla, cxxxvii, ad cancellos appensa, *ibid.* Cardinalium in episcopus imperium, x, xi. Cardinales ad solos devoluta pontificis creatio, cxv. Carolo Magno concessa facultas eligendi pontificem, et ordinandi apostolicam sedem, cxiii. Caroli V imperatoris communio coram papa, lxiii. Carthusianorum prostratio in Missa, l. Cassander Ordinis Romani Editor, v. Calabarbara patricia, seu sancti Stephani minoris Romæ monast., xxviii. Catafarfara, seu Catagalla patricia et sancti Stephani majoris Romæ monasterium, xxviii. Cataractæ seu fenestella duplex in confessione sancti Petri, cxxxiii. Cencii de Sabbati cardinalis liber Rituum, iii, ix, x. Cerei paschalis benedictio duplex, ci. Cereo paschali inscriptus annus passionis, ci. Christophori Marcelli archiepiscopi Coreyrensis rituum libri vexati, v et *seqq.* Chrysogoni (S.) ecclesiæ abbas et monachi, xxvii. Ciborium altaris dictum propitiatorium et umbraculum, xxii. Clementis (S.) ecclesiæ Romanæ ichnographia, xxiv et *seqq.* Clericorum Romæ collegia fere nulla ante sæculum nonum, xxvii. Crumetaria, ecclesiæ supramartyrum corpora erectæ, xvi. Collecta ad stationes ineundas, xxxi, xxxii. Unde sic dictæ orationes, *ibid.* et xxxiii. Communionis in Missa ritus, lxi et *seqq.* Communio ab episcopis stantibus, a genuflexis presbyteris præcepta, lviii. Communio laicorum non ex puro sanguine, lxi, lxii. Communio ad cancellos, cxxxviii. Communio paschalis absque licentia episcopi de manu papæ, cxxxix. Communio percepta cum osculo et pace, lvi. Communio absque sanguine Domini die Parasæves, lxix, cum sanguine seu vino consecrato, lxxiv, lxxv. Communio sub utraque specie data imperatori et regi, lxii; principibus, *ibid.*; non tamen Frederico imperatori, lxiii. Communio laicorum sub utraque specie quando desit, lxi et *seqq.*, xc, xci, cxxxix. Communio infantium, xcvi. Communio parvulorum ex solo haustu sanguinis, c. Communio dicta antiphona, cum fideles communicant, cxlv. Confessio sub altari, xxi, xxv. Confessio sancti Petri Romæ, cxxxii, cxxxiii. Martyrium apud Græcos, *ibid.* Unde sic dicta apud Romanos, *ibid.* et *seqq.* Descriptio ejus, cxxxii. Confirmari, Dominicum sanguinem accipere, lvi, lxx et *seqq.* Confirmationis sacramentum post baptismum, non ut baptismi appendix, xcvi, xcvi.

Consecrare simul sacrare, LV.
 Consecratio vini sine per contactum
 hostiæ jam consecratæ, LXXVI *et seqq.*
 Continentiæ votum diacono præ-
 scriptum, CVI.
 Convivaturi cum pontifice, invitati et
 descripti in Missa, LIV.
 Cornelii papæ ad Fabium epist., XII.
 Corpora fidelium a paganorum cada-
 veribus discretis in locis posita, CXXX.
 Crux et vasa sacra in supplicationibus
 delata, XXXIII, XXXIV. Crucis adoratio
 in Parasceve, LXXI, LXXII.
 Curules duæ pontificæ, CXXXII, CXXXIII.
 Cypriani locus insignis de Romani
 pontificis electione, CXI. de fidelium
 sepulcris, CXXX.

Decanicæ ecclesiæ Romæ quid, XII.
 Diaconi ordinatio, CVI. Ne cantorum
 exerceat officium, *ibid.* Diaconi anti-
 quitus ministri baptismi, XCVI, C. Dia-
 conorum munus calicem præbere com-
 municaturis, LVII, LVIII, LIX. Diaconorum
 in presbyteros officia, tum superbia
 XII, Diaconi, non suscepto presbyterio
 Romani pontifices, CXIX, CXX. Alii in
 episcopos electi per saltum ordinati,
 CVII, CVIII. Diaconi in Parasceve corpus
 dominicum portabant, LXXI. Diaconi Ro-
 mæ septem regionarii nec plures tem-
 pore Sozomeni, XVI, XVII, XVIII. Eorum
 subscriptionis ordo, *ibid.* Diaconi pala-
 tinæ Romæ, XVIII. Diaconi cardinales
 sub utraque specie communicati ab
 Urbano II, LXII. Diaconus ad austrum
 conversus canit Evang., CXLII, CXLIV.
 Diaconiæ, ecclesiæ Romæ, XII, XVI *et*
seqq. Diaconiæ Pater, XVII.
 Dionysianis diacono et subdiacono
 permissa communicatio sub utraque spe-
 cie, LXIII, LXIV.
 Dominica oratio sola in officiis eccle-
 siæ Lateranensis adhibita, CXXIX. Do-
 minica mediana quæ, CXXVI, CXXVII.
 Dominicis diebus Missa mane dicta,
 CXLV.
 Dominicum corpus, *corpus et sanguis*
Domini dictum, LXXI.
 Domni denominatio papæ data, CXXIV.

Ecclesiæ arcani ritus an proferendi in
 lucem, VI, VII. Ecclesia rituum varietate
 decoratur, CXXI, CXXII. Ecclesia publi-
 ca civitatis a *titulis* distincta, CXLVI.
 Ecclesiarum Romanarum veterum forma,
 XXI *et seqq.* Ecclesiarum ruralium
 ad principem ecclesiam accessus, XXXI.
 Egistus imperialis a secretis, XXXIX.
 Eleemosyna solemniter a Pontifice
 data Sabbato ante Palmas, LXIV, LXV.
 Elevatio corporis et calicis in Missa
 quando cœpta, XLIX.
 Episcoporum ordinationes, CVII; per
 saltum *ibid.* et CVIII; an ab uno Romano
 pontifice seclusis aliis episcopis, *ibid.*
 episcopi stantes, presbyteri genuflexi
 communionem accipiunt, LVIII. Episcopi
 papæ suffraganei, hebdomada larum in
 Lateranensi ecclesia, XXXIX, XXX. Episco-
 porum in cardinales vilia servitia, X,
 XI. Episcopus in Romanum pontificem
 eligi non potest, CXIX.
 Ernulfi Rossensis episc. locus, XCIV.
 Eucharistia, dicitur *Sancta* in plurali,
 XXXVI. Initio missæ ex priore sacrificio
 allata, *ibid.* Eucharistia sumpta solo hau-
 stu sanguinis, C. Eucharistia reservata
 in conditorio, XXXVI. Duplex ejus parti-
 cula in calicem missa, XXXVI, XXXVII,
 LI, LV, dicta fermentum, XXXVIII. Quo-
 modo asservata apud Romanos, CXXXIX.
 Eucharistia in capsula initio Missæ ad al-
 tare delata, CXL, CXLII; delata in proces-
 sione Palmarum, LXVI; aliis diebus,
 LXVII. Eucharistia in Italia nusquam sus-
 pensa, CXL. A presbyteris et diaconis
 manu, a subdiaconis ore percepta, LVIII;
 olim omnibus in manu tradita, LIX; in

sacculis delata ab acolythis, XXXIX, CV.
 Eucharistiæ intinctio, XCIV; non probatur,
 LXII. Eucharistiæ vas fixum condito-
 rium, cophinum et armarium; porta-
 tile capsula dictum, CXXXIX. Turis, CXI.
 Evangelia super caput electi pontifi-
 cis a quo teneri solita, CXVII. Evange-
 lium in feretro delatum Dominica Pal-
 marum, LXVI. Evangelium diaconus canit
 ad Austrum conversus, CXLIV. Evange-
 lium dum dicitur, curvi stent sacer-
 dotes, XLII.

Februario mense vel in Quadragesi-
 ma factæ ordinationes, CIII.
 Fenestella duplex in tunulo sancti
 Petri, CXXXII, CXXXIII.
 Fermentum ab Innocentio memora-
 tum est Eucharistia, VIII, XVI, XXXVII,
 XXXVIII; quando mitti desuetum, XL.
 Fermentum in consistorio Lateranensi
 datum quid? LXV.
 Fistula seu calamo haustus Christi
 sanguis, LXX, CXXXIX.
 Flabellum ad Muscas abigendas in
 Missa, XLVII.
 Flavie filie Xanthippi donatio, XXIX.
 Flavius Annius Fularius Epiphanius
 præfectus Urbis, XXIII.
 Flori dicta adversus Amalarium dis-
 cutiuntur, III, IV, V.

Galliarum universalis Ecclesiæ, XLIII.
 Gallicanarum Ecclesiarum sententiæ
 variae de consecratione vini per hostiæ
 consecratæ permisionem, LXXXV,
 LXXXVI.
 Gloria in excelsis a solis episcopis
 non presbyt. decantatum in Missa, XLII.
 Goffridus abbas Vindocinensis, IX.
 Græcorum sententia de vino per cor-
 poris Domini contactum sanctificato,
 LXXXIX.
 Gregorii papæ I loci insignes, XVI,
 XIX, XX, XXVIII, XXXII, XLI, XLIII, XLVIII,
 LI, LII, etc.
 Gregorius (S.) stationum ordinator,
 XXXII. Gregorii sept. et Gelasii secundi
 consecratio, CXX. Gregorii decimi Cæ-
 remoniale, IX. Gregorii Turonensis lo-
 cus de confessione sancti Petri Romæ
 CXXXII. de analogio, XXI. Gregorius
 Optius numeri militum, XXIX.
 Guillelmi de Campellis locus de com-
 munionem sub utraque specie, LXI. Guil-
 lelmus de Linwode officialis Cantuar.,
 LVIII. Guillel. Durandi, locus insignis, XCI.

Helmodus abbas, LXXXIX.
 Henrici Valesii observatio de Ro-
 manarum basilicarum numero, XII.
 Hittorpius Ordinis Rom. Editor, V, IX.
 Honorii monasterium prope Latera-
 num, XXVIII.
 Hostiæ elevatio in Missa quando facta
 XLIX; adoratio, *ib.*; cum prostratione, L.
 Hymni in Ecclesia Romana nulli anti-
 quitus, CXXVIII. Hymnus angelicus a
 pontifice ad populum converso cantatus,
 CXLIV, CXLVI.

Illyrici Missa non adeo antiqua,
 CXLVI. Romana est variis orationibus
 interpolata, CXLVI.
 Imagines ex regularibus pendentis,
 CXXXVIII.
 Imperatoris ensis de corpore sancti
 Petri sumptus, CXXXIV.
 Inclinati tempore canonis episcopi,
 presbyteri, etc., XLIX.
 Infantium a pontifice baptizari soli-
 torum numerus, XCV.
 Innocentii papæ primi sententia de
 pace in Missa danda, XLVII.
 Instinctio eucharistiæ, XCIV.
 Irene duce typicum, XLVI.

Jacobi a Vitriaco locus insignis, XC.
 Jacobus cardinalis auctor Vitæ Cele-
 stini V. CXXIII.—Jacobus cardinalis san-
 cti Clementis Bonifacii IX nepos, XXIV.

— Jacobi Galetani Cæremoniale, II,
 loci, XXXVII *et seqq.*
 Jejunium ad vespeream Sabbati vel
 mane diei sequentes ad ordinationes
 requisitum, CIII, CIV.
 Joannis et Pauli (SS.) Romæ mona-
 sterium, XXVIII. Joannis diaconi locus de
 oblatione, XXVIII; alius de VII altarium
 celebratione, C.—Joannis diaconi his-
 toria Lateranensis, IX.—Joannis Releti
 locus insignis, XCI. Joanni Normannie
 duci et ejus uxori concessa communicatio
 sub utraque specie, LXII.
 Joseph Maria Thomasius, IV, IX *et seqq.*

Kyrie, eleison multoties repetitum
 in Missa, XLII; item in supplicationibus
 absque sanctorum invocationibus, XXXIV.

Lac et mol in calicem missa et cum
 vino oblati, XXVIII, XCIX. Eorum bene-
 dictio, *ibid.*

Laufrauci statuarum locus, LXVI.
 Lateranensis ecclesia ex apostolica
 institutione sola Oratione Dominica ut-
 tur in officiis, CXXIX. Antiquum sola
 tenet officium, *ibid.* Lateranensis ec-
 clesiæ altare cavum, LXVII, LXVIII. La-
 teranensis ecclesiæ septem episcopi
 hebdomadarii, XXXIX. Lateranensis ec-
 clesiæ diaconi palatini septem, XVII.
 Lateranensis ecclesiæ abbates et mo-
 nachii, XXVIII.

Laudes ad auroram semper incœptæ
 XXX.

Laurentii (S.) extra muros monaste-
 rium, XXXIX.

Lectiones ad nutum præsentium in
 vigiliis protractæ, CXXVIII.

Leo papa primus serinonem in Missa
 primus pontificum an habuit, XLIII, XLIV.
 Leonis X inthronizatio, CXXIII.

Libri sancti, dicti Codices sacramen-
 torum, L.

Litanie dictæ processiones, XXXIII.
Kyrie, eleison, ibid. Litanie septem,
 CXV, CXVII.

Loti pauperum pedes Sabbato ante
 palmas, LXV.

Mansionarii seu custodes ecclesiarum,
 XXVII.

Marcellus papa an titularum in Urbe
 constitutor, XVI.

Marie (S.) Majoris ecclesia et mona-
 sterium, XXXIX.

Martyria, seu basilicæ Martyrum
 titulis accensita, XVI.

Matuta, aurora, XXX.

Mediana hebdomada Quadragesimæ,
 CIV, CXXVI, CXXVII.

Meniana, cancelli, CXXXVII. Meniatus
 chorus, CXXXVIII.

Micrologus de ordine Romano, III, V;
 an Joannes et episcopus, *ibid.*—Micro-
 logi locus de intinctione corporis Do-
 mini, etc., LXXXIV, LXXXIV. Alii XVII,
 XXVIII, etc.

Missæ pontificiæ ritus singularis,
 XXXV *et seqq.* Missam celebrans ponti-
 fex confirmatur a diacono, XVI. Missæ
 in titularibus et aliis Ecclesiis dici so-
 litæ, XVI. Missæ plures in ejusdem ba-
 silicæ diversis altaribus uno die cele-
 bratæ, XLVI. Missæ plures eodem die e-
 dem in loco celebratæ, LX. An ab eodem
 sacerdote, *ibid.* Missa præsanctificato-
 rum an antiqua, LXXIV *et seqq.* Missa
 Illyricana, CXLVI.

Montana seu statera cur ponderati
 panni ad sepulcrum sancti Petri,
 CXXXII; item ad sancti Martini, CXXXIV.

Monachi in Ecclesia Lateranensi di-
 vina pendunt officia, XXVIII; item in Va-
 ticana quaterni eorum chori, *ibid.*

Mortuorum illustrium corpora in lo-
 cis sublimibus posita, CXXX.

Mozarabum Missalis verba de conse-
 cratione vini per commisionem cor-
 poris Domini, LXXXVII, LXXXVIII.

- Mysteria consulto tecta a pontif., XLVII.
 Nicolaus abbas Panormitanus, LVIII.
 Nomenclatorum officium, LIV.
 Notarii S. S. E. stationum, prædicatores, XXXIII.
 Nudis pedibus instituta processio, LXXIII.
 Oblata episcopo et presbytero in ordinatione data in multos dies, XXXIX.
 Oblationes ab omnibus factæ in Missa, XLIV, XLV.
 Oderisius monachus diaconus ecclesie Lateranensis, XX.
 Officialis libellus, III, IV.
 Onufrius Pavin. in Ritua'es lib., II, III.
 Optati locus insignis de Macrobio Donatista, CXXXII.
 Optius seu Optio militum præf., XXXIX.
 Oraria ordinandorum ex tumulo sancti Petri sumpta, CXXXIII.
 Oratio Dominica in Missa, L. Ab omni populo apud Græcos, a solio sacerdote Apud Latinos dicta, LI. Oratione Dominica an consecratur corpus et sanguis Domini, LXXXII, LXXXIII. Oratio post communionem a sacerdote ad altare converso cantata, CXLVI, CXLVII.
 Oratoria Romæ duplicis generis, XIX; dedicandorum conditiones, *ibid.* Oratorii presbyter cardinalis, *ibid.*
 Ordinationum sacrarum in Ecclesia Romana ritus, CII *et seqq.* Ordinationes per saltum, CVIII *et seqq.*
 Ordinis Romani dignitas, II. Antiquitas, VIII *et seqq.*
 Osculum in porrectione Eucharistiæ datum, LVI.
 Ostiensis episcopus an seclusis aliis Romanum pontificem ordinavit, CXXVIII.
 Pallia pro archiepiscopis de corpore sancti Petri sumpta, CXXXIII.
 Palliolum sepulcro sancti Petri immissum cur et quo ritu, CXXXI, CXXXII.
 Pammachii titulus sanctorum Joannis et Pauli dictus, XV.
 Pandulli loci insignes, CXX, CXXII.
 Panni, sanctuaria et brandea apostolorum Petri et Pauli, CXXXIII.
 Panum in Missa oblatoformis, XLIV, XLV; confectio, *ibid.*
 Papæ electio varia et ordinatio, CIX *et seqq.* Papa exalceatus in processione Parasceves, LXXIII. Papæ linteata sedes, XXII. Papæ rubra cappa, CXXII. *Vide Pontifex.*
 Parasceves ritus, LXXI *et seqq.*
 Paratorium, theca vasorum, LIX.
 Paradis de Crassis diarium, CXXIII. CXXIV; adversus electum Coreyrensem expositio, V *et seqq.* Paris de Crassis notatus, CXLIII.
 Parochiæ distinctæ titulis, XXXVIII; ecclesie rurales seu suburbanæ, *ibid.*
 Parochiani clerici XIX.
 Paschalis II papæ creatio, CXXII.
 Patenæ communic. amplissimæ, LV.
 Patriarchales eccl. Rom. quinque, XII.
 Pauli (S.) Romæ basilica et monasterium, XXVIII, XXIV.
 Pax quando danda in Missa, XLVII, LII, LIII. — Pax et osculum data communicantibus, LVI.
 Peccatorum expiatio per sacramentum pœnitentiæ ad confessionem sancti Petri, CXXXIV.
 Pectoralia et pogium dicti cancelli, CXXXVII.
 Peregrini ad confessionem sancti Petri non admissi ante fidei suæ professionem, CXXXI.
 Petri (S.) Romæ confessio, CXXXI *et seqq.* — Petri Amelii episcopi Senogalliensis liber Ceremoniarum, IX. — Petri Damiani locus insignis de sacramento pœnitentiæ super tumulum sancti Petri, CXXXIV. — Petri Mallii de Vaticana ecclesia liber, X.
 Pictavensis Ecclesia post orationem Dominicam nullas addit in officiis collectas, CXXXIX.
 Pileus de Prato card. et archiep. Ravenn., CXXVIII.
 Planeta et orario vestitur ordinandus acolythus, CV. Planetis ornati sacerdotes in collectis, CXXXIII.
 Pœnitentes reconciliati in Cœna Domini, LXX, LXXIV.
 Pogium et pectoralia dicti cancelli, CXXXVII. Pogium, ambon, CXXXVII.
 Polycarpo Romæ data facultas ab Aniceto sacra faciendi, CXXXII.
 Pontifex sacris operans a diacono confirmatur, LVI. Pontificis incensatio, CXXXIII, CXXXIX. Pontificis communicatio ab altare, sæpius ad sedem, LVII, LVIII. *Vide Papa.*
 Precis nomen Missæ canonici tributum XLVII, XLVIII.
 Presbyter cardinis, parochus, XX.
 Presbyteri *Gloria in excelsis* hymnum solo die Paschatis dicant in Missa, XLII.
 Presbyteri simul cum episcopo verbis et manu immolationem conficiunt, LIII.
 Presbyteri Romæ titulares qui Romanæ synodo anni 499 subscripserunt, XIII *et seqq.* Plures eodem titulo donati, *ibid.*
 Presbyteria, munera in sanctorum et populorum erogata, CXXXIV, CXXVII.
 Procancellarii, oleosynarum erogatores, LXV.
 Processus generales seu excommunicationes in Cœna Domini, LXX.
 Prostratio in elevatione corp. Do., L.
 Pulpitum, tribunal ecclesie, pogia seu ambores et lectoria, XXI.
 Quadragesimali tempore quinta feria festiva, CXXXII.
 Rainerius abbas Absiensis, LXI.
 Regiæ portæ, imo et valvæ et cancelli, XXI, CXXXVI, CXXXVII.
 Regionarii diaconi, XVII.
 Regiones ecclesiasticæ Romanæ urbis, XI *et seqq.*, XVIII.
 Regulares, quibus imposita vela, quid, CXXXVI, CXXXVIII.
 Ritus antiqui novisne præferendi semper, CXLII. Eorum diversitas unitati Ecclesie non officit, *ibid.*, CXLIII.
 Rivensis Missalis locus insignis, C.
 Roberti Pulli cardin. locus de communionem sub unica specie, LXI, LXII.
 Romanæ Ecclesie officium divinum, XXVII, XXX. — Romanæ Ecclesie pontificis an privilegium est episcopos absque sociis episcopis ordinandi, CVII, CVIII. — Romanæ Ecclesie diaconi cæteris honorabiliores, cur XLII. Romanarum ecclesiarum veterum typus, XXI *et seqq.* — Romanæ urbis septem regiones ecclesiasticæ, XI *et seqq.*; ecclesie, *ibid.* Romani pontif. varia creatio, CIX *et seqq.*; consecratio, CXVI *et seqq.*
 Rugæ quid, XXI, CXXXV *et seqq.* Rugæ majores et minores, *ibid.*; portæ et porticellæ, *ibid.*
 Sabbati sancti ritus, XCV *et seqq.*
 Sabbati jejuniæ apud Romanos, CXXV; an prætermittenda ab illis hac die mysteria, *ibid.*, CXXVI. Sabbato ante palmas elemosyna data, LXIV, LXV.
 Sabbatina forma pauperum, LXV.
 Saccellarius, thesaurarius, LIV.
 Sacculi oblati consecratis pleni ab acolythis delati, LIV, LV. Sacculus acolytho traditus in ordinatione, CXXIX.
 Pro excipiendis oblationibus, et deferenda Eucharistia, CV.
 Sacerdotes curvi stent ad Evangelium, XLII.
 Sacramenta dicta consecratio corporis et sanguinis Dominici, L *et LI*
 Salmasii meditata lucubr. de ritib., II.
 Salutatio pontificis post Missam, LVIII. — Salutatio geminata initio et fine concionis episcopalis, XLIV. Angelica initio præmissa quando incipit. *ibid.*
 Sancta in plurali pro Eucharistia, XXXVI *et seqq.*; ex prioro sacrificio partim reservata et pontifici initio Missæ oblata, *ibid.* *et seqq.*, LII, LIII, LXVIII, LXIX.
 Sancti Romanis e cœmeteriis educti baptizati, CXXXI.
 Sanctificari, idemne ac consecrari, LXXX.
 Sanctorum et fidelium ingens numerus Romæ, CXXX. Corpora Roma præcibus exterorum delata, CXXXI. — Sanctorum passionum et gesta quando et ubi Romæ legi cæpta, CXXXVII.
 Sanctuaria apostolorum Petri et Pauli, ad secundam cataractam deposita, panni, CXXXIII.
 Sanguinis dominici aliquid refusum in calicem seu scyphum pro communionem populi, LVII. Sanguis Domini auctus vino infuso, LVIII. Sanguini Dominico vinum cur adjunctum in laicorum communionem, XCIII, XCIV. Sanguis Christi dictus etiam post admistum vinum, LVII.
 Schola cantorum, chorus, XVI.
 Secreta canon dictus, XLVIII.
 Secretarium ecclesie, XXII; ibi coacta concilia, *ibid.* Secretarium amplissimi senatus, XXIII.
 Sedes stercoraria Roman. pontific., CXXVIII *et seqq.* Aliæ, CXXI, CXXIII.
 Senatorium in ecclesia, locus ubi principes sedebant, XXII, XLIV, LIX.
 Septima, quina ac terna litan., CXXVII.
 Sigonii sententia de Romani pontificis consecratione rejecta, CXXVIII.
 Simplicius papa mutat ordinationum tempus, CIII.
 Socratis loci duo discutuntur, CXXV.
 Sozomeni locus explicatur, CXXVII.
 Species unica dicta corpus et sanguis Domini, LXXI.
 Statio quid, CXXXI. Romani cleri stationes, *ibid.* *et seqq.* Statio post communionem pontificis annuntiata, LVII.
 Stephani (S.) majoris, aliud minoris Romæ monasteria, CXXVIII.
 Stercoraria sedes Roman. pontific., CXXVIII *et seqq.* Aliæ, CXXI, CXXIII.
 Subdiaconatus non semper inter ordines sacros, CXI; a minoribus ordinibus distinctus, *ibid.*
 Subdiaconus recipit osculum in communionem a diacono, LVI.
 Subdiacon. Romæ tres ordines, CXXVIII.
 Susceptores baptizat., CXVI, CXXVII.
 Symbolum in Missa quando dici cæptum in Romana Ecclesia, XLII, XLIII. Symbolum publice recitatum memoriter ante baptismum, CXXXII.
 Synæ ante ecclesiam sancti Silvestri sitæ, CXXXIII.
 Tabernacula in Italia pro Eucharistia, CXL.
 Taxea, scyphus, XLVI.
 Tetravila, quadrupl. altaris vela, XXII.
 Tharsicius acolythus martyr, XI.
 Theodatus ex duce primicerius sanctæ sedis apostolicæ, XVII.
 Theodorus adorator numeri Theosie, CXXXIX.
 Thomasius laudatus, IV, IX *et seqq.*
 Tituli, parœciales Ecclesie Romæ, XII, XIII, XIV, unus pluribus, simul presbyteris, *ibid.* Eorum institutionis ratio, XV. Tituli minores oratoriorum, XIX. Titulorum a cœmeteriis distinctio, XVI. Tituli majores et minores, *ibid.* Nulli primo extra Urbem: *ibid.*
 Todinus monachus Casinas, Lateranensis patriarchii levita, XX.
 Triduum post mortem Papæ, pro successor. electione expectatum, CXXII.
 Trivultiorum sep. Mediolani, CXXX.

Turris, vas Eucharistiæ, cxi.
 Unctio manuum diac. apud Anglos, cvi
 Ustathius dux, xvii.
 Vasa sacra Rom. pretiosa, xlvi s.
 Vaticanæ Ecclesie conjuncta quatuor monasteria, xxviii,
 Vela ex regul. pendentia, cxxxviii.
 Veneni periculum in oblatione panis et vini in Missa ut vitatur, xvli.
 Vespere Sab. S. nulla Rom., xcix, c.

Vestinæ titulus, S. Gervasii et Protasii seu sancti Vitalis postea dictus, xviii.
 Vicodominus, œconomus, liv.

Vigilii papæ loci duo insignes, xlvi, xlviii.
 Vini oblatio in famulis facta, xliv, lxxv. Vinum an mutatur in Christi sanguinem ex contactu hostiæ consecratæ, lxxvi et seqq. Vini ex cominione sanguinis dominici sanctificatio, xcii et

seqq. Duplex ejus modus, xciii. Vinum Dominico sanguini admistum, ubi communicando populo sanguis non sufficiebat, lvn, lviii. Sanctificatur, lxx. Vinum post sanguinis sumptionem a communicatis haustum, cxxx.

Viria feminis sejuncti in eccles., xxi.
 Vivorum et mortuorum in Missa commemoratio, l.
 Willelmus de Barges, lxi.

INDEX LIBELLORUM ORDINIS ROMANI.

Numeri respondent his crassioribus qui videntur in textu a col. 936 hujus voluminis usque ad 1406.

Abbayri (S.) ecclesia Romæ, 143.
 Abbas mitratus coram Rom. pont. 169.
 Abbates coram papa quando predicare coeperunt, 482.
 Abbatie urbis Romæ, 574.
 Absolutionis sollemnis modus, 517.
 Abstinencia pridie consecrationis episcopi indicta, 88. Abstinencia a carnibus Romæ in festo Innocentium, 130.
 Acolythi ordinatio, 85 et seqq.
 Adam de Anglia cardinalis, 537.
 Adextratores papæ, 195, 196.
 Admuniculator, pupillorum et miserorum advocatus, unus ex iudicibus palatinis, 570.
 Adriani institutum ut flecteretur pro Carolo rege, 17.
 Advocatores ecclesie, 6.
 Advocatus pauperum inter ministros papæ, 531.
 Æmilius S. Nicolai card., 249, 250.
 Agapitus de Columna cardinalis, 515.
 Agathæ (S.) in monte Suburræ abbatia, 574.
 Agnus Dei tertium cur in Lateranensi ecclesia non cantatur, 566. — Agnus Dei non nisi singulis septenniis a papa confecti, 480. Eorum confectio, benedictio, usus, distributio, virtus, 21, 31, 138, 144, 146, 163, 202, 203, 375, 376, 377, 508, 509, 510. — Agnus assus benedictus et datus a pontifice in convivio paschali, 142. — A juniori cardinale benedictus, 187.
 Agrippina porticus Pantheon, 143.
 Agulæ vel Augulæ domus, 122.
 Alba dicta linea dalmatica, 54. — Alba Romana, 221; camisia, 456.
 Albanensis episcopi hospitium in palatio majori, 97.
 Albiensis vel Dalbia cardinalis, 455.
 Alençonius cardinalis, 515.
 Alexander II regularis communis vitæ in Lateranensi ecclesia renovator, 569. — Alexandri papæ IV ordinatio de suffragiis, 381.
 Alexii (S.) Romæ abbatia, 574.
 Almutia ad collum, 137.
 Alphonsus rex Neapolis, 409.
 Altare portatile, 289. — Altari sancti Petri nullius præter Romanum pontificem consecratio fiat, 124. — Altaria Lateranensis ecclesie, 567, 568, 569, 570, 571, 572.
 Amæ seu anulæ, 5, 10.
 Amalarius, 9 et seqq. Ejus eglogæ in Ordinem Romanum, 549 et seqq.
 Ambolagium seu anagolagium amictus sive humerale, 54, 61.
 Amen dictum cum strepitu accepta benedictione pontificis, 92.
 Amictus seu anabolatum super albam et cingulum, 7.
 Ammantare, pallium imponere, 211.
 Ampulla chrismatæ a nemine nuda videatur, 21 et seqq.
 Anagolai vel anagolagi, 64 et seqq.
 Anagolaium seu Anabolaium, id est amictus, 7.
 Anagolagium grande, 91.

Anastasius papa IV Helenæ mausoleo illatus, 560; dona ejus, *ibid.* et seqq.
 Andreæ (S.) ad crucem eccles., 38.
 Anniversarium consecrat. papæ, 380.
 Annotinum chrisma, 138.
 Annuli dati cardinalibus a papa, 430, 436. — Ann. episcopally aptatus, 295.
 Anticamera, 361, 480.
 Antistes Urbis, papa 456, 466.
 Antonii theatrum, 126.
 Appodiare, sustentare, 536.
 Aqua non adhibita in ablutione Missæ, 286, 287. — Aqua Falleria, 530.
 Aquamanus, seu aquamanile, 5.
 Aquaricia, 162 et seqq. — Aquaricia clerici, 162, 201 et seqq.
 Ara et altare diversa, 163. — Ara Cœli dicta eccl., ubi olim ara Filii Dei, 574.
 Ara fœderis Domini in ara ecclesie Lateran., 564.
 Arvarius iudicib. ex palat. unus, 570.
 Archidiaconi benedictio prima, 89. — Archidiaconus, vicarius pontificis, 3.
 Archiparaphonista, 7 et seqq. Quartus scholæ, 55.
 Archius ordo, præcipuus, 10.
 Arcus septem lucernarum seu Titi, 114, 565.
 Ardea civitas Rutulorum, 166.
 Argentea porta sancti Petri, 398.
 Arnaldus sanctæ Mariæ Novæ cardinalis, 250. — Arnaldus S. Priscæ card., 247, 240. — Arnaldus Sabin. episc., 250.
 Arsenochita, 435.
 Atrabatensis cardinalis, 435.
 Auditor contradictarum, 344.
 Augustini locus illustratus, 537. — Augustini Patricii Piccolominei, episcopi Pientini, epist. ad Innocentium VIII de ceremoniis Rom. pontif., 584 et seqq.
 Aureæ arcus, 132, 143.
 Ave. Maria seu Salutatio Angelica initio conclusionis, 469.
 Aversanus cardinalis, 515.
 Avisatus, monitus, 526, 529.

Bacilia, 198.
 Baculi in manibus orantium, 46; et in manibus orantium depositi dum Evangelium legitur, 553.
 Bajulus, 5.
 Balsamo crux uncta singulis an., 572.
 Banca, sedile, 417, 427.
 Bancalea, scamna, 466.
 Bandalaril, vexilla ferentes, 268.
 Banderenses, 531, 533, 534; excommunicati a papa, quod senatorem ab eo dictum recipere nolissent, 517.
 Bandonarii cacabarii, 195, 199.
 Bandora, vexilla, 128, 171.
 Bandularii, 185.
 Baptismales ecclesie Romæ plures, 138. — Baptismalis fontis bened., 36.
 Baptismi ritus, 24, 27, 77 et seqq.
 Baptismus a diacono collatus, 83; per immersionem, 106. Baptismus puerorum per juniorem diac. Sab. sancto, 184.
 Barensis cardinalis, 537.
 Barile uter, 201, 289, 538.
 Basilii (S.) juxta palatium Trajani

abbatia, 574.
 Benedicta de Pagano, civ. Rom., 190.
 Benedictio, canticum trium puerorum, 94. — Benedictio aqua benedicta, 83. — Benedictio in Missa post communionem, 559. — Benedictio prima data ab archidiacono, 89.
 Benedictus episcopus Portuensis, 157. — Benedictus archidiaconus Romanæ ecclesie, 157. — Benedictus canonicus sancti Petri, 8. — Benedicti canonici S. Petri Ordo Rom., 118 et seqq.
 Berengarius Tusc. ep., 247, 248, 249.
 Bernardus de Deucio archiepiscopus Ebredunensis cardinalis sancti Marci, 432, 437, 440. — Bernardus Lateran. eccl. prior card. et episc. Portuensis, 568.
 Bertrandus de Poeto, card. leg., 435.
 Bireta in femin. genere, 450, 534.
 Blasii (S.) Romæ abbatia, 574.
 Boium, aut podium, seu podium, sive anbo, 94.
 Bonaventura de Padua Augustinensis cardinalis, 347, 461.
 Bonifacius papa IX, 349, 534, 535 et seqq., 539, 541.
 Bononiensis card., 435, 437, 440, 467, 518, 540, 541; archiep. Lugd., *ibid.*
 Boso episcopus Tiburtinus bibliothecarius sedis apostolicæ, 157.
 Botlicularil papæ, 527.
 Botte, lagenæ, 532.
 Bracalla cerata, 184.
 Bracheola, 358, 362.
 Branderarii, vexilla ferentes, 275.
 Brandonarii Colosæi, 195, 199. — Brandonarius, vexillifer, 228.
 Brandones, seu tortitæ, 529, 532.
 Breve recordationis, 217 et seqq.
 Brigide (S.) canonizatio, 535 et seqq.
 Brodarii papæ, 200.
 Bulla data cardinali, ut possit sacra facere super aram beati Petri, 342, 555, 456.
 Bumbasium, 529.
 Buretrum pro bireto, 248.
 Busta porcorum, 125; missa ad curiam in Cœna Domini, *ibid.*

Cadafalcum, pulpitem ligneum, 267.
 Cæremoniale Romanum Gregorii X jussu editum, 221 et seqq.
 Cæsarii (S.) in palatio Romæ abbatia, 574.
 Calamus ad hauriendum Dominicum sanguinem, 286, 313.
 Calderarii papæ, 195.
 Calices tres in communionem generali, 329. — Calix tersus digitis in Natali Domini, 325. — Calix fanone circumdatus, 555.
 Cambuta seu baculo pastorali non utuntur summi pontifices, 288.
 Camera paramenti, 489.
 Camerarius S. R. E., 528.
 Camisia seu alba Romana, 451, 456. — Camisia albæ et pannis superposita, 253 et seqq., 288. — Camisia linea papæ supra laneas vestes, etiam religiosus sit, 292.